

ایدا من قبت نوت

فد مشهور راکیں بیج کوسوت

اعلم فقہ

اولہ

الحاج عبدالغنی بن الحاج پچی

فقاہ شکتیک

۳

ایدا من قبت نوت

فد مقرر را یکم یغ کوسوت

اعلم فقه

اوله

الحاج عبدالغنی بن الحاج پچی

فقه گشتیک

وکیل فنجوال

شریکت باجری

کوالا لمفور

حق چيشتا ترقليهارا

چيتقن كتيگ - ۱۹۸۹

چيتقن كامفت - ۱۹۹۲

چيتقن كلیم - ۱۹۹۶

چيتقن كانم - ۲۰۰۰

چيتقن كتوجوه - ۲۰۰۴

چيتقن كلائن - ۲۰۰۵

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين.. والصلاة والسلام على سيدنا محمد اشرف المرسلين وعلى اله وصحبه اجمعين.

شكور كهد الله بهوا فغكل يشكدوا 'ايدامن فنتتوت فد مشهورايكن يث كوسوت ' بهاكين معاملة دان مناكجات دغن هداية دان فرتولغنن تله تمت، كهدال جوا دهارفكن مميري منفعة كهد فمباچن.

سكارغ مونچول فول فغكل يث كتيك بايت فغكل يث اخير مئندوغي باب فساك، جنايه دان سكل يغيرسغكوت فاوت دغن كدوا ٥٢، دمولاي فد 20 صفر 1404 برسمان دغن 25 نويمبر 1983 .

كران مانسي مولا ٢ دي هندق تاهو سياف يث منجاديكندي دان هندق كتل كهدال ملك علماء تله سدباكن كتابن يقدسبوت كتاب توحيد، لفس كتل دي هندق برهقتي كهدال (برعبادة) دسمفيغ ايت اي بكرج منجاري رزقي دغن برنيك دان سباقي، ييلا سوده دافت دويت دي هندق كهوين، لفس كهوين دافت ذوريات، كمدين ييلا ماتي ملك فسكاا هندق دهاكي كهد ذوريات ايت، لفس ايت اد يغيركادوه ملاكوكن جنايه. ملك سموا ايت بركهندق كهد اتوران دان فندوان. منكل فندوان ايت تيدق اكن سمفرن حيك تيدق برسندار اتو تيدق برسندي كهد اجران الله دان رسولن. درايت علماء مدياكن كتاب يقدسبوت كتاب فقه.

بسم الله الرحمن الرحيم

فرائض دان وصية

131 - کبابيکن کتاب مځکوناکن فرکتان فرائض جادي تاجوق حکم دان چارا برهاکي فساک. سفاتوتش دکتاکن 'باب اتو حکم برهاکي فساک' جاغز کات فرائض، کران فرکتان فرائض ايت جمع درفد فریضه. دان فریضه ايت برمعنا مفروضه يعني یغدفروضوکن سفرت نصف، ربع، ثمن، ثلث دان لاین ۲ ایتوله یغ دفروضوکن اوله الله سبحانه وتعالی ددالم قران، تنافي اوله سبب بايق دالم فربحائن مپوت فرض فدحال اد جوک تعصیب (عصیه) مک دنماکن دغن نام فرائض (ایکوت مان بځبايق دسبوت).

بیلا سئورغ مانسي ماتي دان اي اد منیغکلکن هرت مک هرتا ايت واجب دهاکي کفد وارث ۲ مځیکوت حکم فرائض یغدفنتوکن اوله الله سبحانه وتعالی ددالم قران (1) سته ۲ علماء منجادیکن فرائض ايت ترماسوق دالم کمفولن ساتو علم یغبرسنديري دغن منریتنکن کتاب ۲ یغبرسنديري سفرت کتاب الرخیه. کتاب الشنشوری دان لاین ۲ یثمان دافت ساي سدوت دان دالیهکن کهاس ملايو دالم سبواه رساله یغ ساي نماکندي دغن نام 'چها مستیک، قاعده ممهاکي فساک' (2)

ففرسکان

132 ففرسکان ايت برکتوغ کفد تیک فرکارا. فرتام اد سبب ۲. کدوا اد شرط ۲ دان کتیک تیدق اد فرکارا یغ مفهالغن.

(i) سبب ممبولیکن سسئورغ ايت مندافت فساک ترديري درفد امفت فرکارا:-

(۱) قرابة اتو نسب یايت فیهق باف کأتس، فیهق انق کباوه دان فیهق سودارا. اتو دغن عبارة یغلأین دالم بهاس عرب دسبوت اُصول، فُرُوع دَاک حَواشي. مک ماسیغ ۲ ايت بوله مندافت فساک انتارا ساتو دغن یغلأین.

(1) سندرائق فرمان توهن 'يُؤْمِنُكُمْ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ خِطِّ الْأُنثِيَيْنِ'. سورة النساء ایه ۱۱. ارین الله تعالی تله برفسن کفد کامو تنتغ ممهاکیکن هرت فساک کامو کفد انق ۲ کامو یايت انتوق انق للاکي دوا بهاکین حق انق فرمفوان. دانلاکي اجماع علماء اتس واجین فساک ايت دهاکي منوره حکم اسلام.

(2) تله دچیتق دان دتریتکن سجعف نامن 1371 = 1952 مسیحي دسبنو ساي بوات چارا قاعده دغن سنغ دان موده.

(ب) نکاح دغن عقد یغ صح سکالیفون بلوم برستوبه مک دغن سبب نکاح کدوا ۲۱
فیق سوامی دان استری برحق منداقت فساك انتارا ساتو دغن یغلاين.

(ت) ولاء یايت مردهیكاكن همب. بیلا سئورغ مردهیكاكن همبان سته مردهیك
بیراف لام بكس همب ایت ماتی تیاد وارث دان ای اد هرت مك بكس توانن ایتوله وارثن اتو
وارث ۲۱ فول.

(ث) فیق اسلام (سکي اکام) یايت بیت المال، بیلا اد اورغ اسلام ماتی تیاد بروارث
اتو تیاد هایس فرضو ترفولغله کفد بیت المال.

(ii) شرط ۲ یغ ممبولیهن سئورغ منداقت فساك تردیری دری تیک شرط:

(ا) تحقیق (یقین) بتول ماتی مورت (توان هرت). اتو دهویغن دغن ماتی فد مساله
اورغیغ غایب اتو هیلغ افیل دحکومکن ماتین اوله قاضي.

(ب) تحقیق (یقین) بتول هیدوف وارث کتیک ماتی مورت ایت، اتو دهویغن دغن
هیدوف فد تقدیر، سمرت انق یغبارو لکت دالم فروت ایوٹ.

(ت) مفتوی اکن فیق یغ ممبولیهن سئورغ ایت منداقت فساك (مفتوی حکم
فرائض). شرط این ترتتو کفد قاضي دان مفتی سهاج.

سکیراډ داتغ سئورغ دهدافن قاضي مپقسیکن بهوا زید این وارث کفد سفلان
نومفماډ. تیدق بوله تروس دحکوم ایکوت کتاډ ایت سهڭك قاضي ایت تاهوکن سبب
دان جالن ففرسکاډن دغن هوریان یغ چوکف تراغ کران بوله جادی سقسي ایت
برسغکاکن وارث اورغیغ بوکن وارث.

(iii) فقهاډ سئورغ درفد منداقت فساك فول تیک فرکارا:-

(ا) برلاین اکام انتارا مورت دان وارث. مک تیاد ففرسکاډ انتارا اورغ مسلم دغن
اورغ کافر. سکالیفون مرتد.

(ب) کهمبان معنال جیک اد فد سئورغ ایت صفة همب نسچای ای تیاد
مفرسکاډ درفد قرابتن اتو استریډ، کران کالو ای دافت هرت جادی حق ففهلول (توانن)
مک ففهلولو ایت اورغ لاین.

(ت) ممبونه. ددالم مذهب شافعی سیاف جوک درفد وارث اد ترلیت ممبونه مورت
تیاداله ای مفرسکاډ درفدان، سکالیفون ترلیتن ایت دغن سبیر سمرت فمرتته اتو قاضي
یغ منجاتوهکن حکم بونه کاتس موارثن.

وارث ۲ دري فيق للاكي

133 - وارث ۲ فيق للاكي ليم بلس اورغ:-

1. انق للاكي دسبوت جوڭ فرغ وارث (چواغن يڭ موارث).
2. چچو للاكي درفد انق للاكي هڭك كباوه دسبوت فرغ وارث جوڭ.
3. باف دسبوت اُصُول (فونجا).
4. داتو للاكي سبله باف هڭك كاتس دسبوت اُصُول جوڭ.
5. سودارا للاكي سايو سباف.
6. سودارا للاكي سباف.
7. سودارا للاكي سايو.
8. انق للاكي كغد سودارا للاكي سايو سباف.
9. انق للاكي كغد سودارا للاكي سباف.
10. باف سودارا (اديق براديق باف سايو سباف)
11. باف سودارا (اديق براديق باف سباف).
12. انق للاكي كغد باف سودارا (سفوفو) سايو سباف.
13. انق للاكي كغد باف سودارا (سفوفو) سباف.
14. سوامي.
15. توان يڭ مردمهكاكن ميب.

وارث دري فيق فرمفوان

134 - وارث ۲ دري فيق فرمفوان سفوله اورغ:-

1. انق فرمفوان.
2. چچو فرمفوان درفد انق للاكي ترماسوقله چيچيت فرمفوان ملالوي انق للاكي.
3. ايو.
4. داتو فرمفوان سبله ايو (ايو كغد ايو)
5. داتو فرمفوان سبله باف (ايو كغد باف).
6. سودارا فرمفوان سايو سباف.

7. سودارا فرمفوان سباف.
8. سودارا فرمفوان سأيو.
9. استري.
10. فوان يځ مردهيكاكن هب.

فرايځاتن:

(1) افيل دسبوت ساله سئورغ درفد وارث ۲ يفرسبوت سام اد فېق للاکي اتو فرمفوان ترنسېله اي کفد سماتي.

مثالن افيل دسبوت انق للاکي اريځ انق للاکي کفد سماتي، اتو افيل دسبوت ايډو اريځ ايډو کفد سماتي جاغن دچمفورکن انق اتو ايډو کفد اورغيځ هيدوف درفد وارث ۲ ايت. دمکينه ستروتن فد مثال يغلانين، جيک دچمفورکن دغن انق اتو ايډو کفد اورغيځ هيدوف نسچاي جادي برچارو.

(2) بيلا دسبوت داتو فرمفوان ترماسوقله نينيق دان موپځ يغيرهوېرغ ملالوي فېق فرمفوان.

(3) افيل دسبوت توان اتو فوان يځ مردهيكاكن هب ترماسوقله وارث عصيون سفرت انق للاکيځ دان بفال.

ذوي الارحام

135 - قرابة ۲ يغلانين درفد يځ ترسبوت ليم بلس فېق للاکي دان سفوله فېق فرمفوان ايت، دنماکن ذوي الارحام يعني قرابة يځاد هوېرغن رحيم سهاج تېدق ترحق مندافت فساك دنکري ۲ يځاد بيت المال.

ذوي الارحام فېق للاکي توجه اورغ:-

1. چجو للاکي درفد انق فرمفوان.
2. انق سودارا للاکي درفد سودارا للاکي سأيو.
3. انق سودارا للاکي درفد سودارا فرمفوان.
4. باف سودارا سأيو (اديق براديق باف سأيو)
5. انق باف سودارا سأيو (انق باف سودارا اديق براديق ايډو)
6. داتو للاکي سېله ايډو (باف کفد ايډو)
7. باف سودارا سېله ايډو (سودارا للاکي کفد ايډو).

ذوي الارحام فيبق فرمفوان توجه اورغ جوك:-

1. امق سودارا سبله باف ياًيت اديق براديق باف يغ فرمفوان.
2. امق سودارا سبله اييو ياًيت اديق براديق اييو يغ فرمفوان.
3. چچو فرمفوان دري انق فرمفوان.
4. اييو كغد داتو للاكاي.
5. انق فرمفوان كغد باف سودارا ياًيت سفوفو فرمفوان.
6. انق فرمفوان كغد سودارا للاكاي.
7. انق فرمفوان كغد سودارا فرمفوان.

تتافي جكلو دنكري يعتياد بيت المال اد قول مغناكن مهك ترحق جوك مندافت
فساك درفد قرايش يغ ماني تياد ممفوي اي وارث لآين. چارا ۲ ممباكيكنن ساي اد چاتكنن
داخير 'چها مستيك'.

افيل ماني سغورغ مسلم مك بركنتوغ فد هرت فسكال ليم حق يغ واجب
دسمفرناكن مغيكوت ترتيب دباوه اين:-

(ا) حق يغبركنتوغ فد ذات هرت سفرت زكاة. گاديان دان لآين ۲،. مك هندقله
دكلواركن زكاتن دان دبوسكن گاديان دان دسمفرناكن نذر.

(ب) بلنجا ماني يغ مناسبه دان يفتاتوت فد ماس ايت.

(ت) هوتغ ۲۱ هندقله دبايركن ترماسوق اوفه حج جيڪ اي ماس هيدوفن ممفو تتافي
تيدق مفرجاكن حج ايت.

(ث) دلولسكن وصيتن يغ تيدق لبيه دري ساتو فريتك فسكال جيڪ وصية ايت
كغد اورغ لآين درفد وارث. اد فون وصية كغد وارث تيدق دلولسكن ملينكن
دغن كبران دان فرستوجوان وارث يغلآين. دمكين جوا تيدق لولس وصية فد
يغليه درفد ساتو فريتك هرت ملينكن دغن كبران دان فرستوجوان وارث ۲ خاص
(بوكن بيت المال) فد يغليه ايت.

(ج) ستله دسمفرناكن سكل يغمترسبوت درفد (ا) هفك (ث) بيراف يغباني درفد
هرت جاديله اي فساك دباكي انتارا وارث ۲ مغيكوت حكم فرائض سباكيما
يغتهل دپتاكن داوال باب ايت.

فرض

136 - دالم باب فرائض فرکتان فرض ایت معنائ حیوان یغدهتفکن قدرن اوله شرع کفد سئورغ وارث.
سکلین وارث ۲ فیهق فرمفوان مغمبیل فساك دغن جالن فرض ملینکن فوان یغ مردهیکاکن مهب.

مك فرض ایت انم یغترسبوت ددالم قرآن:-

1. ساتو فردوا اتو ستغه (1/2) دالم بهاس عرب دسبوت 'نِصْفُ'.
 2. ساتو فرامفت اتو سوکو (1/4) دالم بهاس عرب دسبوت 'رُبْعُ'.
 3. ساتو فرلافن (1/8) دالم بهاس عرب دسبوت 'ثَمَنُ'.
 4. دوا فرتیک (2/3) دالم بهاس عرب دسبوت 'ثُلُثین'.
 5. ساتو فرتیک (1/3) دالم بهاس عرب دسبوت 'ثُلُثُ'.
 6. ساتو فرام (1/6) دالم بهاس عرب دسبوت 'سُدُسُ'.
- اد لاکي ساتو فرض یغکتوجه ثابت دغن اجتهد صحابت یأیت ساتو فرتیک درفد یغ تیغکل. ددالم بهاس عرب دسبوت 'ثُلُثُ الْبَاقِی' ییلاغن یغدادتس سمفغ ایت فرض دان ییلاغن یغدهاوهن دفعکیل مَحْرَج (تمفت کلوار) اومفام (1/2) معنائ 1 ایت کلوار درفد 2 دمکین جوا فرض ۲ یغلائن.

لیم اورغ ترحق مندافت 1/2 یأیت:-

1. سوامی کتیک سماتی (استری تیاد ممفویای انق اتو چجو)
2. سئورغ انق فرمفوان. کتیک سماتی تیاد انق للاکي.
3. سئورغ چجو فرمفوان درفد انق للاکي کتیک سماتی تیاد:-
(ا) انق فرمفوان.
(ب) انق للاکي.
(ت) چجو للاکي درفد انق للاکي.
4. سئورغ سودارا فرمفوان ساییو سباف کتیک سماتی تیاد:-
(ا) باف.
(ب) سودارا للاکي ساییو سباف.
(ت) داتو للاکي.

- (ث) انق للاکي اتو چچو للاکي درفد انق للاکي.
 (ج) چچو فرمفوان درفد انق للاکي.
 5. سئورغ سودارا فرمفوان مباب کتيک سماني تياد:-
 (ا) باف.

- (ب) سودارا للاکي ساپو مباب.
 (ت) داتو للاکي.
 (ث) انق للاکي اتو چچو للاکي درفد انق للاکي.
 (ج) چچو فرمفوان درفد انق للاکي.
 (ح) سودارا للاکي مباب.

دوا اورغ ترحق 1/4 پأيت:-

1. سوامي کتيک سماني (استري) اد ممفوي:-
 (ا) انق للاکي اتو انق فرمفوان.
 (ب) چچو للاکي اتو فرمفوان درفد انق للاکي.
 2. استري سئورغ اتو ليه کتيک سماني (سوامي) تياد ممفوي:-
 (ا) انق للاکي اتو انق فرمفوان.
 (ب) چچو للاکي اتو چچو فرمفوان درفد انق للاکي.

سئورغ سهاج درفد وارث ۲ پترحق مندافت 1/8 پأيت:

- استري سئورغ اتو ليه کتيک سماني (سوامين) اد ممفوي:-
 (ا) انق للاکي اتو فرمفوان
 (ب) چچو للاکي اتو فرمفوان.

امفت اورغ درفد وارث ۲ پترحق مندافت 2/3 پأيت:

- 1 دوا اورغ انق فرمفوان اتو ليه، کتيک سماني تياد انق للاکي (تياد سوداران پغ للاکي).
 2. دوا اورغ چچو فرمفوان درفد انق للاکي اتو ليه کتيک سماني تياد:-
 (ا) انق للاکي.
 (ب) انق فرمفوان.
 (ت) چچو للاکي درفد انق للاکي.

3. دوا اورغ سودارا فرمفوان سايو سباف، اتو ليه، كتيك سماتي تياڊ:-
(ا) انق للاكي.

(ب) انق فرمفوان اتو چچو فرمفوان.

(ت) سودارا للاكي سايو سباف.

(ث) باف اتو داتو للاكي.

4. دوا اورغ سودارا فرمفوان سباف اتو ليه، كتيك سماتي تياڊ:

(ا) انق للاكي.

(ب) انق فرمفوان اتو چچو فرمفوان.

(ت) سودارا للاكي سايو سباف.

(ث) سودارا للاكي سباف.

(ج) باف اتو داتو للاكي.

(ح) سودارا فرمفوان سايو سباف.

دوا اورغ درفد وارث مندافت 1/8 يابت:

1 ايو، كتيك سماتي تياڊ:-

(ا) انق للاكي اتو فرمفوان.

(ب) چچو للاكي اتو فرمفوان.

(ت) برييلغ سودارا (دوا اورغ سودارا اتو ليه) سام اد للاكي اتو فرمفوان، سام

اد سودارا سايو سباف، اتو سباف اتو سايو، دان سام اد سودارا ايت ترحق

مندافت فساك اتو تردنديغ.

2 دوا اورغ سودارا سايو اتو ليه، سام اد للاكي كدوا اتو فرمفوان كدوا اتو

سئورغ للاكي دان سئورغ فرمفوان. منكل للاكي دان فرمفوان حكومن سام

(دنهاكي سام بايق) (1) كتيك سماتي تياڊ :-

(ا) باف.

(ب) داتو للاكي.

(ت) انق للاكي اتو فرمفوان.

(ث) چچو للاكي اتو فرمفوان.

(1) سودارا سايو كدودفكنن همير سام ماچم ذوي الارحام، درايت دكيرا سام انارا للاكي دان فرمفوان. تيدق
ماچم سودارا سايو سباف، اتو سباف. مريگيت ترحق عصبه جيگ برسام دكيرا للاكي ترحق دوا
بهاگين حق فرمفوان

توجه اورغ درفد وارث ۲ یثتروقی مندافت 1/6 بایت :-

1. باف، کتیک سماتی اد ممفویای انق اتو چچو، للاکی اتو فرمفوان.
2. ایو، کتیک سماتی اد ممفویای انق اتو چچو للاکی اتو فرمفوان، اتو سودارا یغ بریلغ دوا اورغ اتو لیه.
3. چچو فرمفوان سئورغ اتو لیه کتیک سماتی اد سئورغ^{انق} فرمفوان سهاج.
4. دائو للاکی، کتیک سماتی اد ممفویای انق اتو چچو، دان کتیک سماتی تیاد باف اتو سودارا للاکی سایو سباف اتو سباف.
5. سودارا فرمفوان سباف سئورغ اتو لیه کتیک سماتی اد سئورغ سودارا فرمفوان سایو سباف.
6. دائو فرمفوان، سئورغ اتو لیه کتیک سماتی تیاد ایو.
7. سئورغ سودارا سایو، سام اد للاکی اتو فرمفوان.

منکل سکلین وارث ۲ فیق للاکی فول مغمبیل فساك دغن جالن تعصیب (عصبه) ملینکن سوامی دان سودارا للاکی سایو. معنای مرهك مغمبیل سموا فساك کتیک سماتی تیاد وارث یغ مغمبیل فرض، اتو سبراف یغ لیه جیک اد وارث ۲ یغ مغمبیل فرض تیاد مغمایسی، ترکادغ اد جوک سمفی تیاد دافت لغسوغ کتیک اهل فرض تله مغمایسی سموا فساك.

اد للاکی فرکارا یغبرسغکوت فاوت دغن عصبه دان بهاکینن ساي اد چاتکن ددالم چهیا مستیک سیلا رجوع "باب التعصیب".

الْحَجْبُ

137 - اصل فرکتان "حَجْبُ" ایت فد لغة معنای: امفغ، دندیغ، هالغ دان لاین ۲. دان فد ایستیله فرائض بایت تردندیغ درفد مندافت فساك ستهل سئورغ ایت اد فداد سبب فرسکان.

باب حجب این ساغة فنتیغ دان ساغت مستحق دامبیل ایغانتن فد اورغیغ هندق مموات کیرا ۲ فرهاکین فساك، درایت علماء برکات: اورغ یغ تیاد ماهر دالم بهاکین حجب حرام مبري فتوی مسأله فرائض.

حجب ایت دوا ماچم. ساتو حجب دغن صفة یأیت تردندیغ دغن سبب اد فد وارث ساله ساتو درفد صفة ۲ یغ منجادی هالثن بکیما تله دهاکن دهولو یأیت برلأینن اگام. کهمبان دان ممبونه.

دان کدوا حجب دغن وارث. یأیت تردندیغ ستغه ۲ وارث سمرت داتو للاکی دغن سبب باف. دنکینله ستروسن وارث یغ جاوه تردندیغ دغن ادان وارث یغذکت.

کمدین حجب یغکدوا این ترهاکی کفد دوا بهاکین فول:-

1. حجب نُقصان، یأیت تردندیغ درفد مندافت باقی کفد سدیکی، دسبوت جوك برینده درفد مندافت باقی کفد دافت سدیکی سمرت تردندیغ سوامی درفد مندافت ستغه (1/2) کفد ساتو فرامفت (1/4) دغن سبب سمائی اد ممفویائی انق.

2. حجب جرمان یأیت تردندیغ اتو کوکور تروس سئورغ وارث اتو بیراف اورغ درفد مندافت فساك.

افیل دسبوت "حجب" دالم باب فرئض مقصودن ایاله حجب حرمان

انم اورغ درفد وارث ۲ یغتیاد بوله کنا حجب سام سکالی یأیت:-

1. باف 4. انق فرمفوان

2. ایو 5. سوامی

3. انق للاکی 6. استری.

باکی مینغکن فمباچ دباوه این ساي سدیماکن سنارای مهك یغ تردندیغ.

فیق للاکی

1. داتو للاکی، تردندیغ دغن باف.

2. چچو للاکی درفد انق للاکی، تردندیغ دغن انق للاکی.

3. سودارا للاکی ساییو سباف تردندیغ دغن باف، انق للاکی دان چچو للاکی.

4. سودارا للاکی سباف تردندیغ دغن مهك فد (3) تمبه للاکی دغن سودارا للاکی ساییو سباف.

5. انق سودارا للاکی ساییو سباف تردندیغ دغن مهك فد (4) تمبه للاکی دغن سودارا للاکی سباف.

6. انق للاکی کفد سودارا للاکی سباف تردندیغ دغن مهك فد (5) تمبه للاکی دغن انق سودارا للاکی ساییو سباف.

7. باف سودارا سأيو سباف تردندیغ دغن مړك فد (6) تمبه لاكي دغن انق سودارا لاكي سباف.
8. باف سودارا سباف تردندیغ دغن مړك فد (7) تمبه لاكي دغن باف سودارا سأيو سباف.
9. انق لاكي كغد باف سودارا سأيو سباف تردندیغ دغن مړك فد (8) تمبه لاكي باف سودارا سباف.
10. انق لاكي كغد سودارا سباف تردندیغ دغن مړك فد (9) تمبه لاكي دغن باف سودارا سباف.

فیهق فرمفوان

1. داتو فرمفوان، تردندیغ دغن ایو.
 2. داتو فرمفوان سبله باف تردندیغ دغن ایو دان باف.
 3. چچو فرمفوان تردندیغ دغن انق لاكي اتو دغن دوا اورغ اتولیه انق فرمفوان.
 4. سودارا فرمفوان سأيو سباف تردندیغ دغن باف، انق لاكي دان چچو لاكي.
 5. سودارا فرمفوان سباف تردندیغ دغن مړك فد (4) تمبه لاكي دغن دوا اورغ سودارا فرمفوان سأيو سباف، دان سودارا لاكي سأيو سباف.
 6. سودارا سأيو فرمفوان اتو لاكي تردندیغ دغن باف. داتو لاكي، انق لاكي، انق فرمفوان. چچو لاكي دان چچو فرمفوان درفد انق لاكي.
- دالم رساله چھیا مستیک ساي اد سدیاکن جدوال حجب باكي وارث ۲ فیهق لاكي دان باكي وارث ۲ فیهق فرمفوان بوله دجادیکن فندوان دغن سنغ.

چارا مغيرا

- 138 - کیرا ۲۱ یقدکهندکي دالم فرائض یأیت دوا فرکارا سهاج. فرتام: اصل مسأله، کدوا: تصحیح مسأله (صح مسأله).
- یقدکتاکن اصل مسأله ایت ایاله فراوتوقآن یغ مولا ۲ بهاکین وارث ۲ دان یقدکتاکن صحن یأیت سکورغ ۲ ییلاغن یقبوله دسمفرناکن بهاکین تیف ۲ سئورغ درفد وارث ۲ دغن تیدق دفجه.
- مثالن سباکي چونتوه سفرت سئورغ ماتي منیغکلکن: تیک اورغ انق فرمفوان اصل مسألن 3 صح کغد 9 بکیمان جدوال این: -

9 • 3 x 3

2	
2	2
2	
3	1

2/3 {
انق فرمفوان
انق فرمفوان
انق فرمفوان
بيت المال

کتراعنن کولم فرنام اصل مسأله ايکوت مخرج فراوتوقانن، کران تیک اورغ انق فرمفوان فرضون (2/3) جادي مسألن 3 مک 2 درفد 3 بهاکین مریک تیدق بوله دهاکي کفد تیک کفلا (تیک اورغ) یغدفقکیل جزء السهم (1) درایت کناله دضریکن 3 جزء السهم ایت کفد اصل مساله جملهن 9 ایتوله صحن.

کمدین ضریکن 3 جزء السهم ایت فول کفد 2 سهم انق فرمفوان جادي 6 تیف ۲ سئورغ دافت 2 بهاکین درفد صح مسأله. باقي 1 درفد اصل مسأله دان 3 درفد صح مسأله جیک تیاد وارث عصبه یغلأین نرفولغ کفد بیت المال.

کمدین جیک وارث، ایت نرحق دغن جالن عصبه اصل مسألن ايکوت ییلاغن کفلاک باکي یغ للاکي دوا بهاکین اتوق فرمفوان. اومقام سئورغ مانی منیغکلکن لیم اورغ انق للاکي سهاج اصل مسألن ایاله 5. سئورغ مانی منیغکلکن سئورغ انق للاکي دان سئورغ انق فرمفوان اصل مسألن ایاله 3 تیاد برکهندق کفد دصحکن لاکي.

دان جیک وارث ۲ ایت نرحق دغن جالن فرض اصل مسألن اد توجه:-

مسأله 2، مسأله 3، مسأله 4، مسأله 6، مسأله 8، مسأله 12، دان مسأله 24.

جیک فرض ایت ساتو اصل مسألن ایاله مخرجن. دان جیک فرض ایت بریلغ سفرت دوا فرض هندقله دلیهت نسبه مخرجن انتارا دوا فرض ایت اد کالا برسروف دسبوت 'تَمائل' ادکالا برماسوق ۲ دسبوت 'تَدْأخل' ادکالا برموافقه دسبوت 'توافق' دان اد کالال براسیغ ۲ دسبوت 'تَبَایْن'.

سکیرال تمائل هندقله دکیرا سفرت ساتو. جیک تدأخل دکیرا یقبسر. جیک توافق ضریکن سنقه مخرج کفد مخرج یغلأین، دان جیک تباین ضریکن مخرج کفد مخرج.

اد لاکي مسأله جیک اهل ۲ فرض اتو عصبه ایت تیاد بوله دهاکي دان برقوق ۲ ساي تیاد سبونکن دسینی کران ترالو فتحغ. سیلا رجوع جهیا مستیک فصل 61 موک

76

(1) زمان سکارغ اورغ هیجا دغن 'سام'

الْعَوْل

139. معنا عول فد لغة اياه نأيك. تراغكت دان ترتيغكي. دان فد ايستيله باب فرائض معنائ: برتبه ييلاغن فد اصل مسأله دان كورغ فندافاتن أهل فرض درفد فرضون.
عول اين بوله برلاكو فد تيك مسأله سهاج درفد توجه مسأله. يأت مسأله 6.
مسأله 12 دان مسأله 24.

1 - مسأله 6 عول امفت كالي:-

(ا) عول كغد 7 سفرت سئورغماتي منيغكلكن سوامي دان دوا سودارا فرمفوان سايو سباف اتو سباف
(ب) عول كغد 8 سفرت سئورغماتي منيغكلكن سوامي، ايو، دان سئورغ سودارا فرمفوان سايو سباف اتو سباف.
(ت) عول كغد 9 سفرت سئورغماتي منيغكلكن سوامي. سئورغ سودارا فرمفوان سايو سباف، سئورغ سودارا فرمفوان سباف. سئورغ سودارا سايو دان ايو.
(ث) عول كغد 10 سفرت سئورغماتي منيغكلكن سوامي. دوا اورغ سودارا فرمفوان سايو سباف، ايو دان دوا اورغ سودارا سايو.

2. مسأله 12 عول نيك كالي:-

(ا) عول كغد 13 سفرت سئورغماتي منيغكلكن استري. دوا اورغ سودارا فرمفوان سايو سباف دان ايو.
(ب) عول كغد 15 سفرت سئورغماتي منيغكلكن دوا اورغ اتق فرمفوان. سوامي ايو دان باف.
(ت) عول كغد 17 سفرت سئورغماتي منيغكلكن استري، ايو، دوا اورغ سودارا سايو دان دوا اورغ سودارا فرمفوان سايو سباف.
3. مسأله 24 عول سكال سهاج يأت عول كغد 27 سفرت سئورغماتي منيغكلكن استري. دوا اورغ اتق فرمفوان. ايو دان باف.

الْمُنَاسَخَات

140 فركتان "مناسخات" ايت جمع كغد "مُنَاسَخَه" اصل معنائ: مغييلغن، مغيهكن اتو ميمدهكن. تجوانن دسيني يأت مسأله سئورغماتي منيغكلكن بيراف اورغ

وارث كمدین ماتی فول سئورغ درفد وارث ۲ ایت سلوم دېهاکي هرت فساك تركادغ ۲ سمفي برلافيسن ماتی تباد دېهاکي فساك سماتي يغفرتام ایت. کتيك ایت بريلغله مناسخن. دغن سبب جامعن مقوهکن مسأله اصل مك دئماکندي مناسخه.

افبيل ماتی سئورغ درفد وارث ۲ سماتي يغفرتام سلوم برېهاکي فساك هندقله دفرهوات دوا مسأله يغبرسنديري (مسأله سماتي يغفرتام دان مسأله: سماتي يغكدوا). كمدین تيشوق انتارا بهاكين سماتي يغكدوا درفد مسأله يغفرتام دغن مسألن جيک تباد بوله دېهاکي اد كالان توافق دان اد كالان تباین.

جيک توافق هندقله دضريكن وفق مسأله يغكدوا كغد مسأله يغفرتام. براف جملهن ايتوله جامع (فرېهاکين يغ منجنتوم دان مليغوتي)، دان جيک تباین هندقله دضريكن عين مساله يغكدوا كغد مساله يغفرتام براف جملهن ايتوله جامع.

مثال باکي توافق

54	$\frac{1}{18}$		$\frac{9}{6}$	
12	3	داتو فرمفوان	1	1/6
19	10	داتو للاکي	1	1/6
		ت	2	{
23	5	س. فرمفوان	2	
				انتق فرمفوان
				انتق فرمفوان

کپتار کولم يغفرتام مسأله سماتي يغفرتام مسألن 6. بهاکين ايو 1، بهاکين باف 1 بهاکين انتق فرمفوان تيف ۲ سئورغ دافة 2.

كمدین ماتی سئورغ درفد انتق فرمفوان ایت بکيمان يغدتندا دغن حرف 'ت' فد کولم يغكدوا تنکل ایت ايو سماتي يغفرتام جادي داتو فرمفوان نسبه كغد سماتي يغكدوا دان باف جادي داتو للاکي. انتق فرمفوان ایت جادي سودارا فرمفوان سايو سباف اتو ساف

كمدین بوات مسأله سماتي يغكدوا فد کولم يغکتیک یايت اصل مسألن 6 صح کند 18، بهاکين داتو فرمفوان 1/6 یايت 3، داتو للاکي برسام سئورغ سودارا فرمفوان

سایو سباف اتو سباف ترحق مقاسمه، باکی داتو للاکی دوا بهاکین سودارا فرمفوان
 یأیت 10 دان بهاکین سودارا فرمفوان 5، ستله ایت لیٹ نسبه مسأله یشکدوا (18) دغن
 بهاکین سمائی یشکدوا درغد مسأله یغفرنام یأیت (2) مک انتارا کدوان 'توافق' یعنی 18
 اد ممفویای سفاروه یأیت 9 لتفکن دأتس مسأله یغفرنام دغن دتاروه ساتو سمفغ، دان 2
 اد ممفویای سفاروه یأیت 1 لتفکن دأتس مسأله یشکدوا دغن دتاروه ساتو سمفغ،
 کمدين خسرپکن 9 کفد 6 جادي 54 ایتوله جامعن.

مثال باکی تباین

کپتان:- مسئلہ ماتی سےورغ درفد انق فرمفوان مک ایو کفد سماتی یقفرتام جادی داتو فرمفوان کفداث، انق فرمفوان جادی سودارا فرمفوان کتاکنله سائیو سیاف، دان انق للاکی جادی سودارا للاکی کتاکنله سائیو سیاف.

مك نسبہ انتارا (5) بھاگین سماتی یغفرنام دان (18) مسألہ

لفس ايت ضرپكن 18 كغد 4 بهاگين ايو دالم كولم يعفرنام جادي 72 دان ضرپكن
5 كغد 3 بهاگين داتو فرمفوان دالم كولم يكتيك جادي 15 چمفوركن 72 دغن 15
جادي 87 ايتوله بهاگين دالم جامع.

وصية

141 - فرکتان وصية ايت فد لغة معناں مہموغکن سسوات فرکارا دغن فرکارا یغلان یعنی برفسن متا ہواتکن سسوات. انتوق سسوات. دغن معنا این فرکتان 'الایضاء' ترماسوق دالم فرکتان وصية سمرت برفسن متا جاگاکن انق اتو متا بایرکن هوتغ دان سباکین.

منکل معناں (وصية) فد شرع (تیدق ترماسوق فرکتان الايضاء) یايت مندرماکن حق کفد سسوات کبجیکن یقدسندرکن اتو یغذکتوغکن سلفس ماتي. سمرت سعورغ برکات 'ساي بروصية انتوق زهد بکین ۲ بايقن درفد هرت ساي، اتو بروصية انتوق مسجد ايت بکین ۲ درفد هرت ساي. معناں لفس ماتي (1) تنافي جیک اي مگکوناکن فرکتان لاین درفد وصية مستحق دسبوت لفس ساي ماتي. سمرت کتال بري کفد زهد بکین ۲ سلفس ساي ماتي، این فون وصية جوك نماں.

اداله روکن وصية ايت امفت فرکارا:-

فرتام : اورغیغ بروصية دسبوت مؤص.

کدوا اورغیغ اتو فیق یغذوصیتکن کفدال. دسبوت مؤصی له.

کتیک بندا اتو بارغ یغذوصیتکن. دسبوت مؤصی به.

کامف. ضیغه.

1 صح وصية درفد تیف ۲ اورغیغ اد میلک هرت، برعقل، مردهیک، دغن کهندقن (نیدق دققسا)، دان اورغیغ کنا تکه اوله محکمه کران دغو اتو کران بايق هوتغ (نیغکرافسی) صح بروصية کران چاکفن بوله دفاکی دان مرک فون اد کایمین برکهندقکن فهلا. مک تیدق صح وصية درفد کانق ۲. اورغ کیلا. اورغ فیم. هب کالیفون مکاتب دان اورغیغ دققسا.

2 اورغ اتو بندا یغذوصیتکن کفدال ايت اد دوا ماچم فرتام وصية کفد مانسی (اورغ) اتو کدوا وصية کفد فیق.

جیک وصية کفد مانسی هندقله اي بولیه میلک کتیک ماتي اورغیغ بروصية درایت نیدق صح وصية کفد اورغیغ سوده ماتي دمکین جوا کفد بناتغ کران اي تیدق بولیه میلک، تنتو اورغ دان اد (موجود) کتیک بروصية.

(1) سندرائن سلوم اجماع فرمان توهن 'بِنْ بَغْدِ وَصِيَّةٍ تَوْصِيٍّ بِهَا أَوْدَنْ' النساء ایه 10 ازقن دهاکی فساک ایت سلفس وصية اتو دبایر هوتغن. دان حدیث ۲ سمرت حدیث این ماجه 'الْمَخْرُومُ مَنْ حَرَّمَ الْوَصِيَّةَ' ازقن یغذکتاکن اورغیغ کمفونن (درفد مندافت فهلا) ايت اماله اورغیغ تباد برهوات وصية.

دان جيڪ وصىة كغد فيهو دشرطكن تيدق كران معصية، مك تيدق صح وصىة
قران كغد اورغ كافر اتو انتوق مباحونكن كريجا دان سباكين تنافي صح وصىة كغد فيهو
يغتياذ تنتو سفرت وصىة في سبيل الله (سبارغ كيجيكن).

3. صح دوصيتكن تيف۲ بارغ اتو بندا يغ معلوم (يغدكتهوي) مسكيفون
سدبكية سفرت دوا ييجي كندوم، دان صح وصىة بندا يغ نجيس يغبولة دامبيل منفعة
درفداڻ سفرت انجيغ يغبولة داجر انتوق فريوروان. تاهي۲ لمبو انتوق بوات باج. كوليت بناتغ
يغبولة دسامق دانسباكين.

صح دوصيتكن بندا يغبلوم اد سفرت وصىة بري بواه۲هن يغ اكن برواه ننتي، اتو
انق بناتغ يغ اكن كلوار درفد فروت ايون دانسباكين تنافي هندقله دكيرا بارغ اتو بندا
يغدوصيتكن ايت تيدق ليهه دري ساتو فريتك هرت سماتي (دلولسكن وصىة ايت اتس
ساتو فريتك سهاج درفد هرت سماتي ستله دتولق هوتغن)، سكيراث سسئورغ اد
مغفوياي هوتغ سهيغك هاييس هرتاڻ نسچاي تيدق لولس وصيتن سام سكالې.
يغ ايلوقن باكي سسئورغ ايت جاغن بروصىة ليهه دري ساتو فريتك هرتاڻ ماهن يغ
ليهه ايلوق لاكي كورغ درفد ايت.

سكيراث سسئورغ بروصىة ليهه دري ساتو فريتك درفد هرتاڻ ستغه علماء بركات
جرام منكل ستغن مفتاكن مكروه. مك يغ ليهه ايت ترهنتي اتس كايدنين دان كلولوسن
درفد وارث يغ خاص (بوكن وارث عام يأت بيت المال)، سكيراث مريك ملولسكن صحله
اي دان جيڪ تيدق ملولسكن تياذاله صح.

دمكين جوا تيدق صح وصىة كغد ستغه۲ وارث ملينكن دشغ اد ايدين درفد وارث۲
يغباقې (جيڪ وارث يغباقې برستوجو لولسله وصىة ايت دان سياف يغتياذ برستوجو
تيدقله لولس فد حقن).

4. دشرطكن فد صيغة يأت ماهو اد لفظ (ايجاب) يغ مننجوقكن كغد ممبري
سلفس ماتي، سام اد تراغ پات (صرع) سفرت: ساي وصيتكن كغداڻ بکين۲ درفد
هرت ساي. اتو ساي بري دي بکين۲ سلفس ماتي ساي. اتو ساي هيپهن بکين۲
كغداڻ سلفس ماتي ساي. اتو انتوق بکين۲ درفد هرت ساي سلفس ساي ماتي.

اتو لفظ سينديزان (كنايه) سفرت: سفلان ايت ترحق درفد هرت ساي. چاكف
ماچم ايت بولي جادي وصىة دان بولي جادي هييه مك ترفقساله برکهندقكن كغد بيه.
سكيراث اي ماتي فد حال تياذ دكتهوي نيتن ايت نسچاي باطل چاكف ايت تيدق
جادي اف۲. دمكين جوا جيڪ اي ممبوات سورة وصىة يأت برکهندقكن كغد نيه
كران سورت ايت ترماسوق دالم كمفولن كنايه.

وصية ايت جادي لازم (مستي) افيل ماتي اورغيغ بروسية، تافي لازم ايت دغن
 اد ترمان (قبول) سكاليفون ترليوات درفد اورغيغ دوصيتكن كفدان، اورغيغ ترتتو
 سكاليفون بريلغ ۲ اورغن. دان جيك تيدق ترتتو اورغن سمرت كتا: ساي وصيتكن
 بكين ۲ درفد هرت ساي كفد فقير ۲ سهاج تيدق له دشرطكن اد قبول. دان بوله دبري كفد
 تيك اورغ سهاج درفد فقير ۲ ايت ايتفون تيدق مستي سام بايق.
 تيدق صبح قبول اتو منولق (دري منرما) دالم ماس هيدوف يغبروسية كران بلوم جادي
 حقن.

سكيرال اورغيغ دوصيتكن ايت ماتي ليه دهولو درفد اورغيغ بروسية نسجاي باطلله
 وصية ايت كران بلوم جادي لازم.
 هاروس باكي اورغيغ تله بروسية مناريق باليق وصيتن سمرت كتا: ساي باطلكن
 وصية ساي ايت اتو ساي فسخكن.
 جيك اي بركات: ساي وصيتكن كفد زهد بكين ۲ درفد هرت ساي، كمدين كتا
 فول: ساي وصيتكن هرت ايت كفد عمر. چاكف ماچم ايت بوكن برمعنا مناريق باليق
 ماخن هرت ايت دانتارا زهد دان عمر سسته سئورغ. سمرت اين جوك حكمن جيك
 دسبوتكن بيراف اورغ، دباكي دانتارا مريكيت منورة قدرث.
 سلاين درفد وصية يغبوله منداتكن منفعه دان فهلا كفد سماتي مك وارث ۲ كفد
 سماتي دكالفكن برهوات صدقه دان سبارغ. كبجيكن انتوق سماتي سمرت موافكن
 مصحف (قران)، مباحونكن مسجد، مندرماكن كفد اتق يتيم دان سباكين ترماسوقله
 مندهاكن باكي مريكيت تراوتام كدوا ايو باف دان مباحاكن قران دهديهكن فهلال كفد
 مريكيت.

الْأَيْصَاءُ

142 - الْأَيْصَاءُ بكيماں داول باب وصية ايت معنال برفسن، جادي فركتان وصية
 مقندوغي دوا معنا (ا) معنا مندرماكن حق كفد سسئورغ يغبركتوغكن دغن لفس ماتي.
 (ب) معنا مبري كواس كفد سسئورغ ملاكوكن سسوات كرج يغبرسفكوت فاوت
 دغن كاواغن.

دالم معنا يشكدوا اين دسبوت 'الْأَيْصَاءُ' سمرت دكتا اَوْصِيْتُ لِفُلَانٍ بِكَذَا ' ازين
 ساي اغكت سفلان ايت مموات بكين ۲. اتو كتا "وَصِيَّتُهُ إِذَا جَعَلْتُهُ وَصِيًّا" ازين
 ساي سوده اغكت دي جادي فمكغ امانه اتس هرت ساي دانسباكين.

مك روكتن امفت فرکارا. فرتام اورغیغ برفسن دسبوت مُوصُ جوڭ. کدوا اورغیغ داغکت دفغکیل وَصِيَّ (فمکغ امانه) کتیک فرکارا یغدفسنکن دفغکیل مُوصِي فِيهِ دان کَامَفَت صیغه.

دشرطکن فد اورغیغ برفسن (مُوصِ) دالم فرکارا مبابیر هوتغ، دالم فرکارا ملولسکن وصیتو، دالم فرکارا بارغ ۲ تومفاغن دان دالم فرکارا فنجامن، سام ماچم شرط اورغیغ بروصیه یغ لفس (اد میلیک هرت، برعقل، مردهیک دان دغن کهندقن سندیری).

دان دالم فرکارا منجاڭ انق کچیل ۲ اورغ کیلا دان یغ دتکه دغن سبب دغو، دغه لاکي شرط یأیت مُوصِ ایت اد کواس اتس مریک دری سچق مولا لاکي سمرت باف اتو داتو (مُوصِ ایت باف اتو داتو کفد انق کچیل دان ساومفمال ایت).

دشرطکن فد اورغیغ دفسن (وَصِيَّ) ایت اسلام، بالغ، برعقل، مردهیک، اد امانه، (عادل) سکالیفون فد لاهیرن سهاج دان اد کچردیقکن دالم منتدیرکن فرکارا ۲ یغداوروسکن.

شرط ۲ این دکهندقکن ایاله فد وقت ماتی مُوصِ تیدق فد وقت بروصیه اتو انتارال دغن ماتی. جکلو سئورغ بروصیه کفد بودق کمدين افیل ای ماتی بودق ایت سوده بالغ نسجای صح وصیتو.

دشرطکن فد فرکارا یغدوصیتکن (مُوصِ فِيهِ) یأیت اوروسن یغبرسغکوت فاوت دغن کاواغن، درایت تیدق صح وصیه فد مذهبونکن انق اتو چچو مُوصِ یغ کچیل کران ای اورغ لاین (اجینی) دان تیدق صح دالم فرکارا معصیه سمرت ممبتو مموات کرچا دان سباکین.

دشرطکن فد صیغه ماهو اد لفظ ایجاب درفد مُوصِ سمرت کتال 'أَوْصَيْتُ إِلَيْكَ' اریئن ساي برفسن کفد اندا دالم بکین ۲. اتو 'جَعَلْتُكَ وَصِيًّا' اریئن ساي اغکت اندا جادی فمکغ وصیه ساي دالم حال بکین ۲.

هاروس دکنتوغکن دغن ماس اومفام ستاهن، اتو دغن سسوات سمرت سهغک انق ساي بالیق دری لوار نکري. دان دشرطکن جوڭ قبول سلفس ماتی مُوصِ، تنافی بوله چوکف قبول ایت دغن منجانکن کرج تا فایه برلفظ.

فندیقن اِیْصَاء این همفیر سام دغن "ترسدید" دالم بهاس اغکریس. اورغیغ ممکغ ترسدید ایت دفغکیل 'ترستی' دان اِیْصَاء این تیدق اد کقواتنن جیک تیدق ددفرکن دمحکه.

الْوَدِيعَةُ

143 - "وديعه" ايت معنال فد لغة ملتقن سسوات بارغ فد اورغيغ بوكن دي فول نتوق دسيمفنن اتو دفلهارا. دان فد شرع معنال: عقد تومفغ بارغ يغ مهنفقكي دفلهارا (1).

جاديله وديعه ايت امانه دالم تاغن اورغيغ دتومفغكن. حكن سنه دترما باكي اورغيغ اد امانه بوله منجاك دان ميمفنن سكران دسيو اد اورغ لاین جوک يقبوله ميمفنن، كالو تيدق اد اورغ لاین جادي واجب فول اي منريما (2). تنافي حرام اي منريما جيک اي تيا د فرچياكن ديري بوله منجاك.

اداله روكن وديعه ايت امفت فرکارا فرتام، بارغ اتو بندا يغدتومفغكن دسبوت 'وَدِيعَةُ'. کدوا، صيغة (لفظ). کتيک، اورغيغ منومفغكن دسبوت 'مُودِع' دان کامفت، اورغيغ منريما تومفاغن دسبوت 'وَدِيع'.

دشرطکن فد اورغيغ منومفغکن دان اورغيغ دتومفغکن سام ماچم شرط مُوکل دان وکیل يغتله دپتاکن دبابن يأت کدوا ۲۱ هندقله درفد اورغيغ لايق مغلولا هرتا سنديري. مک جيک بودق کچيل اتو ساومفما منومفغکن سسوات بارغ کفد سغورغ نسچاي واجب اورغ ايت مگکتين جيک برلاکو کروسقکن دمکين جوا سباليقن (تيدق واجب اتس بودق مگکتني جيک يغ منومفغکن ايت اورغيغ سوده بالغ).

اورغيغ ممکنغ تومفاغن (الوديع) واجب منجاك تومفاغن (وَدِيعَةُ) ايت دان ميمفنن دتمفت يغ سلامت.

بيلا دکتاکن وديعه ايت امانه تيدقله واجب اي مگکتني بارغ ايت جيک برلاکو کروسقکن اتو کهيلاغن ملينکن دغن سبب اد کچواين درفدال سفرت دفيندهکن دري ساتو تمفت يترکاول کفد تمفت لاین يغتيا دسلامة. اتو دبرهکن کفد اورغ لاین دسوره ميمفنن دغن تيا دايدين توانن دان تيا دغور، اتو اغکن مولغکن باليق بيلا توانن سوده برکهندق دانسباکين.

(1) سندرانن فرمان توهن 'إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا' سورة النساء آية 58. ازين بهواس الله مهوره کامو مولغکن باليق بارغ ۲ اورغ بقدامانهکن، کفد توان ۲ فوها.

دان سفرت حديث 'أَدِّ الْأَمَانَةَ إِلَىٰ مَنِ أَمَّنَكَ وَلَا تُخَنَّ مِنْ غَائِلِكَ'. ازين هقله اگکو فولغکن امانه اورغيغ فرچياکن اگکو دان جاغن اگکو خيانتکن اورغيغ خيانتکن اگکو.

(2) دالم کتاب مطع البدن مترجههکن وديعه ايت کفد برکيريم فد فنداقت ساي ايت تيدق تفت.

سکیرال برلاکو. فرسلیسین انتارا اورغیغ منومفککن بارغ (مُودِع) دان اورغیغ منرما نومفاغن (وَدِيع) اومغام برکات وديع : بارغ ايت سوده دڦولغ. دان برکات مودع بلوم، فد حال سقسي تيدق اد نسجاي دترما چاکف وديع ايت دغن سومفه، مسکيفون ماس مودع منومفککن دهولو اد سقسي کران اي سوده دفرچياکن اورغ ايت برارقي چاکف داوتماکن.

سکیرال وديع مختاکن بارغ نومفاغن ايت بناس دغن تياد مپوتکن سببن اتو مپوتکن سبب پخترسمبوي سڦرت دچوري اورغ نسجاي دبرکن چاکف ايت دغن سومفه. دان جيک اي مپوتکن سببن پغ پات سڦرت کباکران سدغ کباکران ايت دکتهوي عموم پغ ميمغ تيدق بوله سلامة بارغ سڦرت ايت نسجاي دبرکن چاکف دغن تا فایه برسومفه.

اد فون جيک بوله جادي سلامت اتو بوله جادي تيدق نسجاي دبرکن چاکف دغن برسومفه. دان جيک تيدق دکتهوي سبب پغ پات بکيمان دعوانن نسجاي تيدق دترما چاکف ملینکن دغن اد سقسي.

الْوَقْف

144 - اصل فرکتان وقف ايت فد لغة معنای برهنتي دان مناهن. دان معنای فد شرع پایت مناهن هرت پخترتنتو پقبوله داميل منفعتن سرت ککل ذاتن. دان فوتس کواسر، انتوق کبجيکن کران الله.

وقف اين حکمن سنة دان فهلال برنجنشن (1) بوکن فد ماس هيدوف سهاج ماهن برجالن تروس فهلا اتو کنجرانش سلاکي وقف ايت اد دان ماسيه دحياتي سهغک هاري قيامه.

روکنن امفت فرکارا فرتام اورغیغ بروقف، دسبوت 'واقف' کدوا بندا اتو بارغ پغدوقفککن دسبوت 'مَوْقُوف' کتيک اورغیغ اتو فيبق پغ دوقفککن کفداث، دسبوت 'مَوْقُوف عَلَيْهِ' دان کامفت صيغه پایت لفظ وقف.

(1) سندران سلوم اجتماع فرمان توهم 'لَنْ تَقَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ' سورة العمران ايه 92. ايتن کامو تيدق اکن منجالي کبجيکن سهغک کامو بلنجاکن (کران کبجيکن) ددفا اف بارغ پغ کامو ساهلي. دان حديث مسلم 'إِذَا مَاتَ ابْنُ آدَمَ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ صَلَوةٍ جَاهِلَةٍ أَوْ عَلِمٍ يَتَّبَعُ بِهِ أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ' ايتن انيل ماني سغورغ انف ادم ترفوتسله عمالن ملینکن تیک فرکارا (تيدق فوتس) فرتام صدغه پغ مقالو (برککالن) مقصود وقف کدوا اتو علم پخبرکون کتيک اتو اتق پشبايک مندهاکن باکين.

(۱) روکن فرژام (واقف) دشرطکن اي اورغيغ لایق مندرما دان دغن کهندقن سنديري. سکالیفون ایاث هب مُبْعَض (دالم تیمفوه کلیلرانن) (1) دان سکالیفون اي اورغ کافر صح وقفن مسکیفون کران مېوات مسجد (2).

درايت تیدق صح وقف اورغيغ دققسا، کانق ۲ دان اورغيغ دلارغ مغوروس هرتال دغن سبب مفلس (بیغکرافسي). تنای فمړینته صح مواقفکن درفد بیت المال.

(ب) روکن یغکدوا (موقوف) دشرطکن بندا اتو بارغ یغبوله دامبیل منفعة درفدائ، بارغيغ ترتنتو، ککل عینن (ذاتن) دان دقوپای اوله یغبروقف (واقف) دانلاکي شرطن بارغ ایت بوله دفيندهکن میلیکن دري سئورغ کفد سئورغ یغلائين. سام اد بارغ ایت بوله دکراق سفرت کروبو اتو تیدق سفرت تانه دان رومه.

صح وقف رومه اتو فوهن بواه ۲۰هـ یغبراد داتس تانه دغن سبئر میلک اورغ اتو یغدسیوا. سکالیفون کمدين اکن کنا روبوه اتو دچابوت اتو دتبغ لفس ایت جیک اد کونا لاکي تنفله اي جادي میلک اورغيغ دوقفکن کفدا.

تیدق صح دواقفکن منفعة (ککونا) سباج سفرت دودق دالم رومه سدغ رومهن تیدق دوقفکن کران منفعة ایت بیکن عین.

دان تیدق صح وقف الة ۲ فرماین یغ ملیکاکن اتو بندا ۲ یغتیاد هارافن بوله دافت منفعة درفدائ سفرت کلدي اتو هب یغ سوده توا اتو بندا یغتیاد بوله دافت منفعة درفدائ ملیکن دغن دبناساکن عینن سفرت مکانن. کران مقصود وقف ایت ماهو بارغ ایت ککل.

(ت) روکن یغکتیک یغدهقفکن کفدا (موقوف علیه) دشرطکن فد اورغيغ اد فد ماس ایت سرت اتق ۲ دان چچو ۲۰ یغتیاد برفوتس (برفنجغن) مٹ تیدقله صح وقف اتس اورغيغ کن دلاهیکن اتو وقف اتس اتق سفلان فد حال فلان ایت تیدق اد اتق.

(ث) روکن یغکأمفت صیغة دشرطکن اد لفظ یغ مننجوق کفد مقصود سفرت سای وقفکن رومه این کفد زبه دان ذریتن: اتو سای وقفکن رومه این کفد فنتوت ۲ اتو کفد فقیر ۲ اتو سای وقفکن تانه این جادی مسحه.

(1) مُبْعَض ایت هب سفاروه مردهیک بکیمان اکن دپاکن دباب مردهیکاکن هب اخیر کتاب دسیسی قول یغ معتمد صح وقفن مطلقا.

(2) سکالیفون اورغ کافر ایت تیاد برنية عبادة (صح وقف کران دفنداغ دري سکي معذد کیت) دان دغن وقفن ایت تیدق منجادیکن دي اسلام والوفون اي ایت مېسرکن مسجد اتو فنداغ حرمة سباکي تمت عبادة. کران اسلام تیدق بوله جادي ملیکن دغن برتوتور دوا کلمه شهادة سبالیقن اورغ اسلام منجادي کافر (مرتد) جیک اي مېسرکن کدودفکن کزبجا کران کفر ایت بوله جادي دغن نبة.

دغن شرط تیدق دوقتوکن ماسو سفرت ستاهن اومغمال. مک جیک سئورغ برکات
'سای وقفکن بندا این کفد زید سلما ستاهن نسجای تیاد صح.

فد ملقسناکن اوروسن وقف ایت هندقله منوره اف یغدشرطکن اوله توان فوڭ وقف
(الواقف)، مک جیک ای منشرطکن وقف هوستیل انتوق فنتوت کلیه اومغمال نسجای
تیدق دلوسکن فنتوت یغلاین مندودقکی دسیتو. اتو شرطن وقف مسجد انتوق سوات
فواق تیدق دلوسکن اورغ لاین درفد فواق ایت سمبیغ دسیتو. جادی شرطن ایت
سام سفرت نصر شرع تیدق هاروس دلغکر اتو داوبه ۲

توان فوڭ وقف اد حق منجادی ناظر (فقوروس) اتس وقفن ایت دان جیک ای
منشرطکن اورغ لاین منجادی ناظر هندقله دایکوت شرطن ایت، سکیرال ای تیاد
منشرطکن سیاف ۲ ترفولقله فرکارا ۲ ایت کفد قاضی.

شرط اورغیغ منجادی ناظر ایت هندقله درفد اورغیغ عادل، جواتن ایت ایاله جواتن
فقوروس ای ترحق مندافت کاجی درفد توان وقف (جیک چوکف شرطن) اتو درفد
حاصل وقف جیک اد، دان جیک تیاد حاصل هندقله دبایر درفد بیت المال اتو درفد
درماون ۲. تیدق کنا اتس اورغیغ یغدوقفکن کفدال اتو اتس فیق یغدوقفکن.

توان وقف بوله ممجت اورغیغ داغکن منجادی ناظر دان معکتیکن اورغ لاین دتمفت
ایت.

الْجَنَائَات

145 - فرکتان الجنایات ایت جمع کفد جنایه، معنال ملاکوکن کسلاهن دغن

مبونه اتو مموکل اتو سباکین درفد فرکارا یغ مواجیکن حد اتو تعزیر (1).
اورغیغ ملاکوکن ایت دسبوت 'جانی' دان یغ کنا فوکل دسبوت 'مجنی علیه'.
جنایه ایت اد دوا ماچم. فرتام جنایه فد اغکوت سفرت بونه، فوکل دانسباکین کدوا جنایه
فد هرت سفرت رومفق، چوری دانسباکین.

(1) فونجا تمبول حکم جنایه این درفد ایه قران 'يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى. سوره
البقره ایه 178 ازیڭ واهی اورغیغ برایمان دفرسوکن کاتس کامو قصاص (دبونه بالس) دالم حال فیهونن. دان
حدیث ۲ سفرت حدیث بخاری دان مسلم 'اجْتَبِوا السَّبْعَ الْمَوْبِقَاتِ قِيلَ وَمَا مِنْ بَارِسُؤْلٍ اَللهُ قَالَ الشَّرْكُ
بِاللهِ تَعَالَى وَالسَّخَرُ وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَكْلُ الرِّبَا وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ وَالْثَوَلُ يَوْمَ
الْآخِرِ وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْفَافِلَاتِ' ازیڭ هندقله کامو (واجب) منجاوهی درفد توجه فرکارا یغ
ممناساکن سمبه صحابه: اف بندال ایت با رسول الله؟ سبدا: شرک مهفوتوکن توهن. سحر، مبونه پاوا
اورغیغ دحرامکن الله ملینکن دغن سبزل. ماکن ربا، ماکن هرت اتق یتیم، لاری دري ملاون اورغ کافر یغ
میراخ اورغ اسلام دان منوده فرمفوان محسنه یغ سوچی دغن زنا.

مېبونه اورغ ايت اد تيگ ماچم :-

(۱) مېبونه دغن سفهاج .

(ب) مېبونه دغن ترسالة (تيدق سفهاج).

(ت) مېبونه مېروفائي سفهاج .

1 - مېبونه دغن سفهاج ايت اباله شورغ موكل اورغ لاین دغن الله يغ بياسن بوله مېبونه دغن نجوان هندق مېبونه .

اورغيغ ملاكوكن فربونين دغن سفهاج اين واجب دبالس بونه دالم بهاس عرب دسبوت قصاص .
دالم باب اين ساي مشكوناكن فركتان ايت کران گنتي بارغيغ بناس ايت مفيكوت جنيسن .
دالم باب جنايه اين بايق مشكوناكن فركتان مېبونه کران ايتوله يغ غالبن دان يغ ليه بسر، فد حال
مفريات اغكوت، اتو ملوكانن اغكوت دان مفيلگكتن صفة سفرت عقل، فندغران دان فغليهانن
حكن سام ماچم مېبونه جوگ (ترهائي كغد تيگ ماچم).

مك جيك اورغيغ كنا فوتغ تاغن اومفان (بحني عليه) اتو وارث اورغيغ كنا بونه معافكن بالس
فوتغ اتو بالس بونه دغن ممتا باير (دیه) (گنتي روگي) يغكمدين درفد اين ساي گوناكن فركتان ديه
سهاج . واجبله اتس اورغيغ ملاكوكن جنايه ايت مباير ديه يغبرات (مُغْلَظَه) برگتوغ كغد هرتان (1).
سباليقن جيك دمعا فكن سموا سکالي گوگورله قصاص دان گوگورله ديه ايت .

2 - مېبونه دغن ترسالة (تا سفهاج) يابت سشورغ دغن نيه (قصدا) منيميق اتو موكل سسوات
بندا سفرت كيچغ اومفان تيبا ۲ ترکنا كغد مانسي، اتو اي هندق منيميق زيد تيبا ۲ ترکنا عمر، اتو تباد
نيه لغسوغ هندق ملاكوكن جنايه ايت سفرت اي ترجاتوه تيبا ۲ سنجاتن ملتوف اتو ترهتنم كغد اورغ
لاين دان مائي اورغ ايت مك تباداله كنا قصاص اتسن، بهكن واجب ديه سهاج يابت ديه يغ ريغن
(مُحَقَّقَه) واجب اتس وارث ۲ يغدسبوت دالم بهاس عرب ”عَاقِلَه“ دالم تيمفوه تيگ تاهن .

3 - مېبونه مېروفائي سفهاج ايت اباله شورغ موكل اورغ لاین دغن بندا يغياسن تيدق مېبونه
فوكل يغ ماچم ايت سفرت دفوكلن دغن روتن اتو توغكت يغتياد قواة فوكلنن . تيبا ۲ مائي اورغ ايت .
مك تباد كنا قصاص اتسن بهكن واجب ديه يغبرات (مغلظه) سهاج .

يغتمقصودكن دغن وارث ۲ بغدكتاكن عَقِلَه ايت دسيني اباله قرابة يغ لاکي ۲، مکلف، بغلاين
درفد بساف اتو اتق، سفرت سودارا ۲، اتق ۲ سودارا دان بساف ۲ سودارا،

(1) مسکيفون جاني تيدق يزستوجوکران اد حديث يقدروايتکن اوله اليهني درفد مجاهد دان لاین مهانکن بهوا دالم شریعة نبي
موسی واجب قصاص سهاج تيدق اد لاین (مستي بالس بونه). دان دالم شریعة نبي عیسی فول واجب ديه سهاج (تباد
قصاص) مک دغن نجوان مېري کرېغانن کغد اومه نبي محمد صلی الله عليه وسلم الله تعالی مېري فيليه ائارا قصاصي دان
ديه .

سکیراڼ تیدق اد مریکیت واجب اتس بیت المال دان جیک تیاد جوک واجبله دیه ایت اتس اورغیغ ملاکوکن جنایه ایت سندیری.

شرط واجب قصاص فد بونه یغ ستهاج ایت امفت فرکارا فرتام فمبونه ایت بالغ، کدوا برعقل، کتیک بوکن باف کفد یغ کنا بونه. کأمفت یغ کنا بونه ایت تیدق کورغ کدودفکن اتو طرفن درفد یغ ممبونه سمرت کافر اتو همب. (1).

مک تیاد قصاص جیک فمبونه ایت بودق اتو اورغ کیلا اتو باف اتو داتو کفد یغ کنا بونه اتو یغدهبونه ایت کافر اتو همب.

یغدمکین هندقله دبالس بونه اورغ لاکي ۲ دغن سبب ممبونه اورغ فرمفوان، اورغ عالم ممبونه اورغ جاهیل، اورغ کاي ممبونه اورغ مسکین، اورغ مودا ممبونه اورغ توا دان سباکین.

دمکین جوا دبالس بونه سوات فاسوقکن (جماعه) سکالیفون رامي دغن سبب ممبونه اورغ سئورغ. مسکیفون برلأین ۲ چارا فوکل دان چارا لوکان (اد یغ قواة دان اد یغ ریغن) اتو مرهک برامي ۲ منچمفکن اورغ ایت کدالم کاووغ اتو دري اتس بوکیت کباوهن اتو کدالم سوغي (2).

سکل شرط یغدکناکن فد بالس بونه دشرطکن جوک فد بالس لوک اتو فاته تاغن دانسباکین، دمکین جوا فد جدره هیلغ منفعة اغکوت سمرت هیلغ فغلیهاتن اتو فندغران اتو فراسان، دان تمبه لاکي دوا شرط فرتام سام تنتغ نام یعنی تاغن کانن دغن تاغن کانن دان تاغن کیری دغن تاغن کیری دان ساومفماڻ.

کدوا فد اغکوت یغ مموکل دان یغدفوکول ایت تیدق اد ساکیت لومفوه مک جیک اد فپاکیت ایت تیدقله اد قصاص. درایت تیدق اد قصاص کران تاغن اتو کاکي اورغیغ اغکوتان بایک دان صیحه دغن سبب ممرت تاغن اتو کاکي اورغیغ اد فپاکیت لومفوه، ماهن کنا دیه سهاج یغ لایق دغن.

(1) این فد نکري یغدفهتته سراتوس فراتوس اوله اورغ اسلام ادفون دنکري کیت منوره فرلیکآن تیاد ییذا انتارا مسلم دغن یغوکن مسلم دالم مسأله سمرت این درایت تیغ ۲ رعية نکري این واجب فاتوه کفد اونداغ ۲.

(2) کران امام مالک اد مروایتکن بیوا سیدنا عمر رضی الله عنه اد محکوم بونه بالس کفد لیم اتو توجه اورغ دغن سبب ممبونه سئورغ لاکي ۲ دغن دفردای اتو دجولیق دسوات تمفت یغ سوپی یغتیاد دتمق اوله اورغ. دان بلیو. برسیدا: سکیراڼ اورغ یغاد دبندر صنتاء (کفلا نکري یمن) این بریوات دمکین نسجای سای بالس بونه کسمووا. اتس فربواتن (عمل) سیدنا عمر این تیاد سئورغ فون درفد صحابه ۲ بني دان علماء اد مبهته جادیه حکم ایت اجماع. دانلاکي بونه بالس این نجوانن کران ممیلا دان مملیهارا داره سکیراڼ ممبونه برامي ۲ تیاد دحکم بالس نسجای دمکین ایت جادی سوات حیلہ انتوق ممبونه اورغ.

سبالیقن دبالس کران اشکوت یغ ساکیت دغن سبب مغرت اغکوت یغبایک دغن
تیاد کنا بایر ایموهن. این فون دغن شرط جیک دکرات دارهن بوله برهنتی منوره کات
دقتور یغ فاکر.

کمدین تیف ۲ اغکوت یغدکرات اتو دفوتغ اوله فنجنايه یغ واجب کنا قصاص ایت
ایاله اغکوت یغاد سندي سفرت جاری، تافق تاغن، سیکو، باهو، تافق کاکي، لوتوت
دان فها. اد فون اغکوت یغتیاد سندي تیاداله قصاص فدا، درایت تیاد قصاص فد لوك
کران تیاد دافت داغکرکن دان تیاد امان درفد برلییه کورغ تنتغ فنجغ دان لیبرل سفرت
لوك فد موک دان کفلا ملینکن مان لوك یغدام ججق کتولغ دالم بهاس عرب دسبوت
”مُوضِحَه“ سهاج. سام اد فد کفلا اتو سبارغ اغکوت یغلائين.

مک واجب قصاص فد مروسقکن مات، تلغها، کلوفق مات، بیبر اتس دان باوه،
کالوان للاکي دان فرمفوان دان فوغکوغ کران دافت داغکرکن.

الدِّیة

146 - بکیمان تله دبایعکن دهولو بهوا دية ایت معنأ: کنتی روکي، کنتی درفد
قصاص.

کمدین اي ترهاکي کفد دوا بهاکین فرنام ’مُعْلَظَه‘ (جنیس برات) کدوا ’مُخَفَّه‘
(جنیس ریغن).

(ا) دية جنیس یغبرات ایت فد ممبونه اورغ لاکي ۲ یغ مردهیک لاکي مسلم دغن
سغهاج ایاله سراتوس ایکور اونتا، تیک فوله ایکور درفدان جنیس اونتا یغبرنام حقه (اونتا
بتینا یغبرعمور ماسوق تاهن یغکأمفت). تیک فوله ایکور درفدان جنیس یغبرنام جذعه
(اونتا بتینا برعمور ماسوق تاهن یغکلیم) دان امفت فوله درفدان جنیس یغبرنام خلیفه (اونتا
بتینا یغاد انق دالم فروتن) یأیت یغ بونتیغ برفندو کفد اورغیغ فاکر دالم بهاکین ترنقان اونتا.

(ب) دية جنیس ریغن ایت ایاله سراتوس ایکور اونتا فد ممبونه اورغ لاکي ۲ مردهیک
دان مسلم یغتیاد سغهاج، ریغن دري تیک سکی:

(1) یأیت دوا فوله ایکور درفدان اونتا یغبرنام حقه ۲ دوا فوله جدعه. دوا فوله بنت لبون،
دوا فوله بنت مخاض دان دوا فوله ابن لبون بکیمان تله دپتاکن معنأ دالم باب
زکاة.

(2) واجب دية این اتس عاقله.

(3) واجب ایت بوله دبایر دغن برانسور دالم تیمفوه تیک تاهن بکیمان تله دپتاکن.

(ت) ادفون دية فد ممبونه یغ مېروفائی سڅهاج ترماسوق کدالم کمفولن دية یغ ریغن دري دوا سکي:

(1) واجب ایت اتس عاقله.

(2) بوله دبایر دغن برانسور دالم تیمفوه تیک تاهون تنافي برات دري ساتو سکي یأیت جنیس اوتنا یغ سراتوس سام ماچم دية یغبرات (تیک فوله حقه. تیک فوله جذعه دان امفت فوله خلفه)

سکیران دتمفت یغبرلاکو فریونهن ایت تیدق اد اوتنا ماچم دنکري کیت این اتو اد تنافي ترالو مهل لیه درفد هرک سماس بریوندهله دية ایت کفد هرکاڼ منوره فتوی امام شافعي یغ اخیر (دسبوت قول جَدید) دان اینله فتوی یغ تفت. دان منوره فتوال یغ مولا ۲ (دسبوت قول قدیم) بریونده کفد سرپیو دینار فد نکري یغ مځکوناکن واغ امس دان کفد دوا بلس ریو درهم فد نکري یغ مځکوناکن واغ فیرق.

سکالیفون فد بونه یغتیا دسڅهاج ایت دیتن ریغن تنافي بوله جادي برات (مغلظه) جیک برلاکوڼ فد.

(1) تانه حرام مکه اتو

(2) دالم بولن ۲ یغ حرام برفراغ ددالمن یأیت امفت بولن (ذوالقعدة، ذوالحجه، محرم دان رجب اتو

(3) یغدبونه ایت مَحْرَم یثدکت سفرت ایو دان سودارا فرمفوان.

کمدین دية کران ممبونه اورغ فرمفوان اتو خنشی سفاروه دية اورغ لاکي ۲ مک دية ممبونه اورغ فرمفوان یغ مردهیک لاکي مسلمه فد بونه سڅهاج اتو مېروفائی سڅهاج ایاله لیم فوله ایکور اوتنا، لیم بلس درفداڼ اوتنا برنام حقه، لیم بلس برنام جذعه دان دوا فوله برنام تخلفه.

دان فد بونه دغن ترساله ایاله سفوله اوتنا برنام بِنْتُ مَخَاض. سفوله بنت لَبُون. سفوله اِبْنُ لَبُون. سفوله حقه دان سفوله جذعه.

دالم کتاب ۲ فقه اد مپیوتکن دية اورغ اسلام ممبونه اورغ یهودي اتو نصراني ایاله ساتو فرتیک دية اورغ اسلام (تیدق کورغ درفد تیک فوله تیک ایکور دان ساتو فرتیک اوتنا) منکل دية اورغ مجوسي یغاد فرلیندوغن ایاله دوا فرتیک درفد سفوله دية اورغ اسلام (تیدق کورغ درفد انم ایکور دان دوا فرتیک اوتنا) (1)

(1) این سام ماچم قصاص (فد نکري یثدفرننه سراتوس فراتوس اوله اورغ اسلام).

دیه مموئغ دوا تاغن هئک فرکلاغن سام ماچم دیه ممبونه. دمکین جوا دیه مموئو غ دوا کاکي هئک دوا مات کاکي سام ماچم دیه ممبونه یعنی کنا دیه سمفرن ماچم ممبونه ساتو جیوا مانسی، دان جیک سبله تاغن سهاج اتو سبله کاکي سهاج واجب دیتن سفاروه دیه سئورغ مانسی.

دان فد چدرا یقداتس سدیکیٔ درفد فرکلاغن تاغن اتو داتس سدیکیٔ درفد بوکو لالی جیک دافت داغکرکن (دنیلای) لوکاڻ نسجای کنا اییوه یقدسبوت دالم بهاس عرب "آرش" دان جیک تیاد ددافت دنیلایکن سفرت جاری یغ لیه اتو تاغن یغ سوده لومفوه (دالم کتاب مطلع البدرین کات تاغن لاسا) واجب کنا بایر کومفاون یقدسبوت دالم بهاس عرب "حکومة".

دیه ممرات هیدو غ سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه ممرت دوا تلیغا سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن دوا مات سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن کامفت ۲ کلوق مات سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن لیده یغ سجهترا سمفی تیدق براس سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن لیده سمفی تا بوله برچاکف سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن دوا بییر مولوت سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن فنداغن مات سمفی بوت سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن تلیغا سمفی فکق سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن کفلا سمفی هیلغ عقل سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن ذکر یغ سجهترا سام ماچم دیه یغ سمفرن.

دیه منچدراکن کدوا بواه ذکر سام ماچم دیه یغ سمفرن.

واجب فد ممبونه جنین (انق دالم فروت) یغ مردهیک دان اسلام دیتن دباير دغن

سئورغ هب یقدسبوت دالم بهاس عرب "غرة" (1)

دمکین جوا جیک جنین ایت کلوار ماتی دغن سبب کسن جنایه اتس اییو یغ

هیدوف. سام اد دغن فرکتان سفرت دکرقت اتو دتاکوت ۲ کن اتو داوکوت، اتو دغن

فربواتن سفرت دفوکل اییو ایت اتو دبری اویه یغ مئوکورکن جنین اتو تیدق دبری ماکن

اتو مینوم هئک کوکور.

(1) فرکتان غرة ایت اصل معنای تمفوق فوته دموک کودا دسینی داومفاکن کفد هب لاکي ۲ اتو فرمفوان یغ

ایلوک دان چنتیق (یغ سجهترا درفد. عیب اتو چاچت فد جوالیلی) جادی کنتی روکي ممبونه جنین دالم

استیله علم فقه دفئکیل غره سام جوک ماچم ممباسوه موک لیه درفد حد واجب دالم باب وضو دفئکیل

غره

سکیراڻ ایو جنین ایت تیدق بوله برفواس (جادی مضرة اتسن جیک ای برفواس ننټی اکن کؤکوز) تیا ۲ ای برفواس جوک سکالیفون فواس رمضان مک کؤکوز جنین دغن سبب ایت نسچای واجب اتس ایو ایت مبابیر غره کفد عاقله جنین ایت. دان ایو ایت تیدق ترحق مندافت فساك درفد جنین ایت کران تله ترماسوق دالم حکوم ممبونه. تنافي جیک ای مینوم اوبه کران ساکیت انتوق دیرین تیا ۲ کؤکوز دغن سبب ایت تیدالو واجب اتسن مبابیر دیه دمکینله دفتواکن اوله الشیخ الزرکشی. دشرطکن غره ایت سفي لیم فراتوس دیه (لیم ایکور اونتا) اتو هرکاڻ جیک تیا د اونتا اتو اد تنافي هرکاڻ مهل کتیک ایت واجب دبابیر دغن هرک سماس.

الْقَسَامَه

147 - فرکتان 'الْقَسَامَه' ایت فد لغه نام باکی ولي ۲ (وارث ۲) اورغیغ کنا بونه، دالم بهاس عرب دسبوت 'إِسْمٌ لِأُولِيَاءِ الدِّمِ' ارین نام باکی یغ ممفویای داره دان سومفه ۲.

دان معنال فد ایستيله یأیت نام باکی سومفه ۲ یعدتنتوت اتس ولي ۲ (وارث ۲) یغ منودوه اورغ ممبونه کلوارکاڻ. فچاهن درفد فرکتان قَسَم (برسومفه). افیل برلاکو سوات فربونهن اومفام دجمفانی ساتو میت اتو کفلاڻ دسوات تمفت تیا ۲ وارث اتو وارث ۲ سماتی ایت منوده دهدافن حاکم مکتاکن فلان اتو بیراف اورغ تله ممبونهن سدغکن فد تودهتن ایت اد تندا (قرینه) یغ مناسبه باکی مغواتکن تودهتن ایت اومفام میت اتو کفلاڻ ایت دجمفانی دالم سبواه کمفوغ موسه یغترفیسه درفد بندر، اتو دسبواه کمفوغ یغ کچیل تمفت موسه فد حال تیدق اد اورغ لاین دودق دکمفوغ ایت ملینکن سموان موسه بلاک تنافي تیدق دکتهوی سیاف یغ ممبونهن دان تیدق اد سقسي (یینه). هندقله ای (وارث) یغ منودوه ایت برسومفه سبابق لیم فوله کالی. اومفام کتاڻ، 'وَاللّٰهُ بِهِو سَفْلَانِ اَيْنِ اَتُو كَمْفُولِنِ اَيْنِ تَلِهْ مَمْبُونِهْ اَبِغْ سَايِ دَغْنِ سَغْهَاجِ.' دسبوت لیم فوله کالی. سام اد برتوروه ۲ اتو برسلغ ماس کران تیدق دشرطکن مواله. تنافي دشرطکن اد هوریان سمرت بونه دغن سغهاج اتو ترساله اتو مپروفانی سغهاج، بونه سئورغ دیری اتو بونه برامی. کالو یعدتودوه تیدق اد دسیتو هندقله دسبوتکن بغساڻ، کتورننډ دان کلرانڻ.

افیل وارث تله برسومفه بکیمان یغترسبوت ایت ترحقله ای، مندافه دیه درفد عاقله یعدتودوه. تیدق ترحق قصاص کران سومفه ایت کتران یغ لمه تیدق ممبولیکن قصاص.

ادفون جکالو تیدق اد تندا (قرینه) یغ مغواتکن تودهن ایت هندقله اورغیغ کنا تودوه (جیک ای انکار) برسومفه سباق لیم فوله سومفه منافیکن تودهن ایت سفرت دکشان 'وَالله ساي اتو کامي تیدق اد ملاکوکن فریونهن ایت' لیم فوله کالی .

بیلا مرک تله برسومفه بکیتو ترلفسله مرک درفد تودهن دان وارث ۲ سماتی تیدق ترحق اف ۲. کچوالی جیک مرک (یغدتودوه) اغکن برسومفه کتیک ایت هندقله قاضي مرنتهکن سومفه کمبالی کاتس یغ منودوه (بَمِیْنُ الرَّدِّ).

افیل یغ منوده سوده برسومفه لیم فوله کالی نسجای واجب قصاص اتس یغدتودوه (جیک سغهاج) کران سومفه یغدکمبالیکن ایت کدودککنن سام ماچم اقرار اتو سفرت سقسی .

کَفَّارَه

148 - کفاره ایت معناث دندا بکیمان تله دسبوتکن فد فصل 68 موک 144 فغکل یغفرتام کتاب این.

بارغسیاف ممبونه اورغیغ حرام دبونه (1) سام اد بونه سغهاج اتو تیدق اتو ترساله اتو ای مپیکن اورغ ایت تربونه، واجب اتسن ممبار کفاره دندا دغن مردهیکاکن سئورغ هب یغ مؤمن دان یغ سجهترا درفد چاچت بکرج، سام اد لاکي ۲ اتو فرمفوان .
مک جیک تیدق اد هب (سفرت دنکری کیت) اتو اد تنافی مهل لیه دري هرک سماس اتو تیدق مهل تنافی تیدق ممفو نسجای واجب اتسن برفواس دوا بولن برتوروه ۲. هاری دغن نیه کفاره، نیه برتوروه ۲ تیدق دشرطکن. چوکف دغن دکرچاکن سهاج.
بیلا دکناکن برتوروه ۲ براتی کیران روغق سهای، سکالیفون دغن سبب اد عذور سفرت ساکیت نسجای کنا اولغ بالیق سمولا دري اولن.

باب حُدُود

149 - فرکتان "حُدُود" ایت جمع باکي حَدّ، معناث فد لغه تکه دان سمفادن دان معناث فد شرع یأیت سیقسان یغاد کنتوانن، یغ دواجیکن دغن تجوان ممبری سریق، اتو دغن تجوان مغهافوسکن معصیه.
مک کسلاهن یغ مواجیکن حد ایت باقی جوک:-

(1) یعنی اورغیغ فد داسرث حرام دبونه یأیت اورغیغ دحرماتی دارهن ترماسوقله کافر ذمی. کافر یغ مستأمن دان یغدابواه فرجنجین دمکین جواتق یغدالم فروت دان اورغیغ ممبونه دیرین سندیری (دبایر درفد فسکان). درایت تیدق ترماسوق اورغیغ مندرهک کفد کراجان (یغدسبوت بُغَاة)، اورغیغ مغاموق، اورغیغ مرتد، اورغیغ برزنا، کافر حرری دان اورغیغ ملاکوکن جنایه.

(۱) حَدَّ زَنَا

150 - اورغيغ برزنا اد دوا ماچم فرنام مُخَصَّن. کدوا تيدق مُخَصَّن.

يَقْدَكْتَاكُن مُخَصَّن ايت اiale اورغيغ بالغ برغقل، مردھيك يَغ سوده فرنه برستوبه (مماسوقكن ذكر كدالم فرج مانسي) دغن نكاح يَغ صح (1).

افيل اي ملاكوكن زنا سام اد لاكي ۲ اتو فرمفوان حكم اiale حد يايت درجم دغن باتو يَغ سدرهان بسر هغك سمفي ماتي.

دان يفتياد محصن (يغ بلوم فرنه برستوبه دغن نكاح يَغ صح) سام اد لاكي ۲ اتو فرمفوان حكومن اiale حد دسبت دغن روتن سباق سراتوس روتن (2) كمدين لفس دسبت دبوغ نكري سلما ساتو. تاهون دتمفت يَغ جاوهن دوا مرحله دان بوله ليه دالم تيمباغن فيق يغبركواس. ماس ستاهن ايت دكيرا دري مولا بيتولق تيدق دري وقت مولا سمفي كتمفت بواغن.

تيدق اد حد داتس كانق ۲ دان اورغ كيلا بهكن هندقله ددرا دغن سسوات فركارا يغبوله منجاديكن مريك تاكوت دان سريق.

حكم اورغ برلواط (اورغيغ مماسوقكن ذكر كدالم دُبر اورغ لاكي ۲ اتو فرمفوان يغبوكن استرين) سام ماچم حكم اورغ برزنا يعني جيک اي محصن درجم دغن باتو سمفي ماتي، دان جيک تيدق محصن دسبت سراتوس روتن دات دبوغ نكري. اينله فندافة علماء يَغ معتمد.

ادفون اورغيغ ملواط دبراسترين سنديري تيا د واجب حد، تنافي جيک دلاکوکن براولغ کالي واجب دتعزير.

دان اورغيغ مفركوساکن بناتغ سام ماچم حكم اورغ برزنا فد ستغه قول علماء تنافي منورة قول يَغ له قواة (الرَّاجِح) دتعزير (ددرا) سهاج سمرت دمالوکن اومقام دچت موکاډ دارق دهدافن اورغرامي. دسبت بيراف روتن. دفنجارا. ددندا دان سباکيښ.

(1) بکيمان تله دجاتکن دباب اللعان.

(2) سندران سلوم اجماع اiale بيراف حديث سمرت حديث سورغ برنام ماعز تله برزنا. دان سورغ فرمفوان برنام التامديه فون تله برزنا مک کدوا ۱۱ تله دحکم رجم اوله رسول الله صلى الله عليه وسلم دان فرمان توهن 'وَالشَّيْخُ وَالشَّيْخَةُ إِذَا زَنَبَا فَارْجُمُوهُمَا ابْنَةُ' ازين اورغتوا لاكي ۲ دان اورغتوا فرمفوان افيل کدوا برزنا هندقله کامو رجم کدوا ايت سمفي ماتي. ايه اين اد دباچ اوله قراة يَغ شاذ اصلن اد ددالم سورة الاحزاب تلفي تله دنسحکن لفظن، تيدق حکمن.

دان ايه 'الرَّائِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا بِأَلْفَةٍ جَلْدَةٍ سَوْرَةُ النور ايه 2. ازين اورغ فرمفوان يغبوزنا دان اورغ لاكي ۲ يغبوزنا هندقله کامو سبت تيف ۲ سورغ ددند کدوا دغن سراتوس روتن.

بارغسیاف برچمبو۲ دغن فرمفوان أَجْنِيَّة (لأین درفد برستوبه) سمرت برفلوق۲، بریپا۲، برچیوم دان سباکیث (1) حکومث تعزیر جوا ایکوت اف یغلییه برکسن منوره تیمباغن فیق یغبرکواس بکیماث تعزیر یغدسبوتکن ایت.

سباکی معلومن بهوا حد اتس هب لاکي۲ اتو فرمفوان سفاروه حد اتس اورغ مردهیک تنتغ سبت دان بواغ نکري. یعنی دسبت لیم فوله روتن دان دبواغ نکري سته تاهن تیدق اد رجم فداث کران هب تیدق ترماسوق دالم تعریف محسن.

(ب) حد منودوه برزنا

151 - منودوه اورغ برزنا. دالم بهاس عرب دسبوت 'فَذَف' دغن تجوان مغهینا (2) سمرت سئورغ برکات ترهادف سئورغ لأین: اندا برزنا. مک اورغیغ منودوه ایت واجب دکناکن حکم حد یغدنماکن حد تودهن برزنا (3) یأیت دسبت لافن فوله روتن دغن اد لافن شرط تیک درفداث خاص فد یغ منودوه:-

فرتام یغ منودوه ایت سده بالغ. کدوا - برعقل دان کتیک ایان بوکن باف اتو ایو اتو داتو کاتس دان دغن کهندقن سنديري. مک تیاد دحد اتس کانق۲ اتس اورغ کیلا دان اتس باف اتو ایو کاتس.

دان لیم درفداث (شرط) خاص فد یغدتودوه (4) :- فرتام - مسلم. کدوا سوده بالغ. کتیک - برعقل. کامفت مردهیک دان کلیم اورغیغ بأیک نفسون تیدق چوراغ یغدسبوت دالم بهاس عرب "عفیف".

مک تیاد حد جیک یغدتودوه ایت اورغ کافر، اتو کانق۲، اتو اورغ کیلا اتو سهیا اتو اورغیغ تیاد بأیک نفسون (تیاد عفیف).

اداله سبت لافن فوله روتن ایت فد اورغیغ مردهیک منکل هب سفاروهن یأیت امفت فوله روتن.

(1) زمان سکارغ ترککل دغن نام 'خلوة'.

(2) رسلاهر دغن اورغ منجادی سقسی مفتاکن سفلان ایت برزنا کران بوکن تجوان مغهینا.

(3) سندرائن فرمان توهن 'وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَخُلْدُوهُنَّ ثَمَانِينَ خَلْدَةً

..... سورة النور ایه 4. اوتن دان اورغ۲ یغ منودوه فرمفوان محسنات دغن برزنا کمدین مرهک تیدق

مباوا امفت اورغ سقسی. هندقله کامو سبت مرهکیث سباق لافن فوله روتن.

(4) دالم سورة: خبر اورغیغ دتوده دتولیس دغن یغترنودوه.

نمدین حد فذ ف این بوله کوکور دغن اداڤ تیک سبب:-
 فرتام - اد سقسي (بیته) یأیت امفت اورغ لاکی ۲ سام اد یغدتوده ایت اورغ لاین
 اتو استریڻ سندیری.

کدوا - دغن دمعافکن اوله یغدتوده.

کتیک - دغن برلعان دالم مسأله سوامی استری بکیمان تله دپتاکن دباب لعان.

ددالم کتاب اقناع اد منمبه دوا سبب لاکی جادی لیم یأیت:-

کأمفت - دغن اد فغاګوان (اقرار) یغدتوده مفاکو بتول اد برزنا.

کلیم - دغن سبب یغ منوده مفرسکاڻی حدایت. مثالن اومقام دوا اورغ ادیق برادیق.

ابغن منوده ادیق برزنا دغن تیاد بینه تنفله ای کنا حکم حد، سبلوم دحد تییا ۲ ای ماتی
 تیاد وارث لاین مک بریندهله حد ایت دفسکاڻی اوله ادیقن، کتیک ایت کوکورله حد
 درفداڻ.

دالم کتاب مطلع البدرین اد منمبه ساتو سبب لاکی جادی انم یأیت یثکاڼم. دغن

سبب یغدتوده اغکن برسومفه افیل دمنتأ اوله یغ منوده کران یغ منوده هاروس مپوروه
 یغدتوده برسومفه سکالیفون ای بوله مفاداکن سقسي.

(ت) حد مینوم ارق

152 - بارغسیاف مینوم اراق، دالم بهاس عرب دسبوت 'نَحْمَر' یأیت فراهن درفد

اغکور باسه، اتو یغدسبوت 'نَبِیْد' یأیت فراهن درفد اغکور کریغ، اتو درفد کروما اتو
 درفد براس اتو درفد شَعِیر اتو سباکڼ، اتو سبارغ مینومن یغ مابوقکن یغ سکارغ
 دفشکیل مینومن کراس. حکومن هندقله دحد یأیت دسبت (1) دغن روتن اتو توغکت.
 جیک اورغ ایت مردهیک سبایق امفت فوله روتن دان جیک همب دوا فوله روتن.

سام اد مینوم ایت بایق اتو سدیکیت، دان سام اد مابوق اتو تیدق حکمن سام.

بیلا دکات مینومن تیدقله ترماسوق تومبوهن ۲ سمرت کنجا دان داده. بارغسیاف

مغیسفن تیدقله دکاناکن کاتسن حکم حد مالهن حکومن حرام جوا جیک بایق. دان
 تیدق حرام جیک سدیکیت تراوتام کران اوبه.

سکیراڻ اورغیغ تله دجاتوهکن حکم ایت مابوق کناله دتوغکو سهغک ای سدر

بهارو دسبت. هاروس باکی فیبق یغیرکواس منمبه سبت ایت سهغک لافن فوله روتن
 کفد یغ مردهیک دان امفت فوله روتن کفد همب جیک فد تیمباغنن فاتوت سباکی تعزیر.

(1) سندرانن حدیث مسلم. ملایون لیه کورغ. درفد انس رضی عنه مپتاکن بنی صلی الله علیه وسلم تله
 مرتهکن سبت اورغیغ مینوم اراق دغن فلفه کروما دان کاسوت سبایق امفت فوله کالی.

واجب حد اتس مینوم اراق ایت دغن دوا سبب: فرتام - دغن سقسي دوا اورغ لاكي ۲ یغ مېقسیکن اي مینوم اراق اتو مېقسیکن اتس اقرارن. کدوا - دغن اقرار مینوم ایت سندیری تنافی دنرنا چاکفن جیک اي مناریق بالیق اقرارن ایت.

بیلا دکات 'سقسي دوا اورغ لاكي ۲' مک تیدقله بوله دجالنکن حد دغن سقسي سئورغ لاكي ۲ دان سئورغ فرمفوان اتو سئورغ لاكي ۲ دوا اورغ فرمفوان (افتلاکي کالو امفت اورغ فرمفوان). اتو دغن سومفه یغدکمبالیکن اتو دغن دکتھوي قاضي اتو دغن دکتھوي اوله اورغ لاین.

دمکین جوا تیدق بونه دحد دغن مونته کلوار اراق، دغن باهو اراق دري مولوتن دان دغن کادائن مایوق، کړان بوله جادي دي مینوم ایت دغن سبب ترلوف اتو ترساله اتو دققسا اورغ (1).

(ث) حد منجوري

153 - منجوري ایت معنائ مغمیل بارغ اورغ سچارا برسمبوي دغن ظالم دامبیل دتمفت یغترسیمفن.

بارغسیاف منجوري بارغ اورغ حکم حدن اباله فوتغ تاغن (2) افیل چوکف سمفرن سمیلن شرط:-

فرتام - سي فنچوري ایت بالغ. مک تیدق دفوتغ تاغن کانق ۲.

کدوا - برعقل. مک تیاد دفوتغ تاغن اورغ کیلا.

کتیک - بارغیغ دجوري ایت سمفي قدر (نصاب) یغدتنتوکن اوله شرع (3).

یأیت ساتو فرامفت دینار. سام اد یغدجوري ایت امس اتو فیرق اتو بارغ لاین یغبرهرک سام ماچم هرک امس یغبرسیه سبرات ساتو فرامفت دینار ایت (ترماسوقله واغ قرطس فد ماس سکارغ).

کأمفت - دامبیل بارغ ایت درفد تمفت یغداغکف تمفت سیمفانن، مک تیدق بوله دفوتغ تاغن جیک دامبیل بارغ یغدتتفکن فد بوکن تمفت سیمفانن.

(1) منورة قاعدة اصول الفقه 'الْحَدُّ يُدْرَأُ بِالشُّبُهَاتِ' اړتین حد ایت ترهیندر دغن سبب اد شُبُهَة، یعنی حد ایت تیدق بوله دحاننکر برسددر کفد الاسن ۲ یغوله مغلیروکن.

(2) الاسن فرمان نوهر 'وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا' المائدة ایه 38. اړتین منجوري لاكي ۲ دان فنچوري فرمفوان هدفه کامو فوتغ تاغن کدوان

(3) سندرانن حدیث منه "لَا تُقَطَّعُ يَدُ سَارِقٍ إِلَّا فِي رُبْعٍ دِينَارٍ قَصَاعِدًا" اړتین تیدق بوله دفوتغ تاغن فنچوري مېکې سنه ۵۲۴ منجوري سکورغ ۵۲۴ ساتو فرامفت دینار اتو لیه.

اداله يښکناکړن تمفت سيمفانن ايت ترفولغ کفد عادة (عرف) منوره کادان بارغ، کادان ماس دان کادان مانسي دتمفت ايت دن منوره کادان فمرته دان کلماهنش. فنديقت تمفت سيمفانن ايت اباله تمفت يښکيرا بوکن ليلير دان بوکن چواي. اومقام دالم مسجد باحو اتو سلوار دلتق دبوړه کفلا کيک تيدور. اتو دلتق دکت دغن سکيرا ۲۱ سنتياس بوله دفتداغ. تيدق دتن برسيفه. تنافي دويت اتو دومفيتن تيدق سفت کاي باجو.

کليم - بارغيغ دچوري ايت بوکن ميلیک سي فنچوري، مک تيدق بوله دفوتغ تاغن دغن منچوري بارغ کفوپانن سنديري دتاغن اورغ لاین. سکاليفون بارغ ايت تله دکاديکن اتو دسيواکن کفد ورغ لاین.

کاتم - کادان سي فنچوري ايت تيدق ترلييت سچارا تا لغسوغ فد بارغيغ دچوري دالم بهاس عرب دسبوت 'شُبُهَة'. مک تيدقله دفوتغ تاغن اورغيغ منچوري بارغ بفاث اتو ايوث (اصولن) اتو بارغ انقش اتو چچون (فروغ)، اتو منچوري بارغ يغ اي اد شیر ددالم. کران اين سموا اد برباو ميلیک (اد شبهه).

کتوجه - دغن کهنقدن سنديري، مک تيدق دفوتغ تاغن اورغيغ دفقسا منچوري. کران داغکت قبه درقداث (تيدق دتوليس اوله ملائکه کسلاهنن) سام ماچم کانق ۲ دان اورغ کيلا. دن تيدق فون دفوتغ تاغن اورغيغ ممقسا کچوالي يقدقسا ايت اورغ بودوه.

کلافن - کادانن درفد اورغيغ فاتوه کفد اونداغ ۲ (1) درايت تيدق دفوتغ تاغن اورغ کافر حربي کالو اي منچوري کران اي ميمغ ترده کفد حکم ماني، تنافي دفوتغ تاغن اورغ مسلم دان ذمي دغن منچوري بارغ اورغ مسلم دان بارغ اورغ ذمي کران تله اجماع علماء فد بارغ اورغ مسلم دان کران منوره فنداغه علماء يغ مشهور فد هرت اورغ ذمي سبب مريک ترلفهارا دباوه اونداغ نکارا.

اورغ کافر معاهد دالم مسأله منچوري حکم سام ماچم کافر حربي. منکل سوامي استري فون دفوتغ تاغن ساله سنورغ درفد کدوان افيل مجوزي بارغ يغ سنورغ لاکي دري تمفت سيمفانن درومه لاین منوره فنداغه علماء يثليه تراغ دان پات. تنافي جيک استري مغميل بارغ سوامي دغن نيه ميمفرناکن حقن (سفت نفقه تياد ديري) نسچاي تيدق دفوتغ تاغن.

کسميلن - کادان بارغيغ دچوري ايت داغکف اد کحرمانن. مک تيدقله دفوتغ تاغن اورغ مسلم اتو ذمي مغميل (منچوري) اراق اتو بابي اتو انجيج مسکيفون يفتراليه اتو کوليت بگي يغبوم دسامق.

(1) ابله مفعود فرکتان دالم مطلع البدين دغن کتات 'کادان يغ منچوري ايت برفاکغ اي دغن احکام' موک 198 برفکغ معنای طاعة دان فاتوه. دان احکام ايت معنای اونداغ نکارا.

دمکين جوا تيدق دفونع تاغن اورغ منچوري بارغيغ دسوره اوله شرع سفاي
دبناساکن سفرت الة ميوزيك، کروس دان بند۲۱ يغ ممباوا کفد معصية.

دانجوک تيدق دفونع تاغن اورغ مسلم منچوري تيکر اتو همفر اتو لمفو۲ يقدکوناکن
ددالم مسجد انتوق مصلیحه اورغ مسلمين کران سي فنچوري ايت سديکيت سابق
اد حق جوک فدان سفرت هرت بيت المال.

کچوالي تيکر اتو همفر ايت دسدياکن انتوق فرهياسن مسجد منوره کات ابن
المقري جيک دچوري نسجاي دفونع تاغن

بيلا دکناکن منچوري ايت معنات مغميل بارغ اورغ سچارا برسبويي بکيمان تله
دپناکن داوال باب اين مک تيدقله ترماسوق مغميل بارغ اورغ دغن سچارا سمير
دهدافن توانش اورغ اندونسيا بيلغ چوفيت. اورغيغ مرمفس دغن مئکوناکن ککراسن.
اورغيغ انکارکن امانه اورغ يقدتومغ کفداث دان يغ تياد مئاکو بارغ اورغيغ دفنجل.
اورغ۲ يغ ترسبوت ايت تيدق دفونع تاغن کران بوله دچکه دغن مئادو کفد فيق
يغبرکواس.

اورغيغ منچوري کالي يغفرنام (وقت ثابتن دمحکم) هندقله دفونع تاغن کانن
سکاليفون لييه دهولون اي تله فونه منچوري بيراف کالي دکيرا کالي يغفرنام سام ماچم
اورغ برزنا دان اورغ مينوم اراق والو بيراف کالي دکيرا ساتو حد جوا.
يايت دفونع فد فرکلاغن تاغن دغن فيسو يغ تاجم، يغ ايلوقن دتکغ تاغن ايت دغن
تالي سفاي سنغ مومتوغن دغن سکالي کوس.

مک جيک اي منچوري کالي يگکدوا هندقله دفونع کاکی کيرين فد فرکلاغن کاکی
(درفد رواس ايو کاکی) بکيمان چارا فد فونع تاغن يغترسبوت.

کمدین جيک اي منچوري کالي يگکتیک هندقله دفونع تاغن کيرين فول. دان جيک
اي منچوري کالي يگکامفت هندقله دفونع کاکی يغ سبله کانن. تيف۲ کالي لفس دفونع
تافق تاغن دان تافق کاکی يغترسبوت هندقله تمفوق يغ تيغکل ايت دچلوفکن کدالم ميوق
يغ فانس سفاي سکرا ماني لوکاڭ (سکرا ترتوتف لوبغ۲ اوره) دان چفت سمبوه.

لفس ايت جيک اي منچوري جوک لاکی منوره فول يغ يغ مشهور حکمن دتعزيز.
دان اد جوک ستغه۲ علماء مئتاکن حکمن دبنه.

جيک سسئورغ منوده سئورغ يغلأين دغن منچوري بارغ يغ چوکف نصاب
(ساتو فرامفت دينار) کناله يقدتوده ايت برسومغه، سکيرال اي اغکن برسومغه
حکمن دکمباليکن سومغه ايت کفد يغ منوده فول. اف حکمن جيک يغ منوده ايت
سوده برسومغه؟ دالم مسأله اين اد دوا فداقة علماء ستغن مئتاکن واجب دفونع تاغن
کران سومغه يگکمباليکن ايت حکمن سام ماچم اقرن اتو ماچم اد سفسی منکل

مستغه علماء يغلّان فول مقتاكن: تيدق دفوتغ تاغن دغن سبب ايت اينله قول (فندافه) يڭ معتمد (يغدفكغ اورغرامي) كران فوتغ تاغن دغن سبب منچوري اين حق الله تعالى. فرسليسيهن فهم اتو فندافه اين اياه تئغ فوتغ، اد فون بارغ يغدچوري تئف ثابت اتس دغن سومغه يغدكمباليكن ايت.

ثابت حكم فوتغ تاغن كران منچوري دغن اقرار سي فنجوري ايت سنديري تيدق فرلو اقرار ايت براولغ ۲ سام ماجم سيقسان ۲ يغلّان سفرت زنا دان مينوم اراق. تئافي ثابت ايت دغن دوا شرط:-

(ا) اقرار ايت برلاكوڭ ستله ددعوا اتس، مك جيڪ اي برقرار سبوم اد دعوا تيدقوله ثابت دفوتغ كتيك ايت سرت مريت بهكن هندقوله دتوغكو سمفي توان بارغيغ دچوري ايت داتغ دان اي منتوت يعني متا سفاي دفوتغ.

(ب) اقرار ايت دغن چوكف هوراين منراغكن بحيمان چارا اي منچوري اف دان براف بايق بارغيغ دچوري دمان تمفت دچوري دان لاي ۲ كپتان. سكيران تباد منراغكن بوتير ۲ تيدقوله ثابت حكم فوتغ كران تركادغ چوري يڭ تيدق ميبكن فوتغ دسغكاكن كنا فوتغ. دان اي بوله تاريق باليك اقرار ايت دري سكي فوتغ تاغن كران ياي حد الله تعالى تئافي تيدق بوله تاريق باليق بارغ يغداميل كران ايت حق اتق ادم يڭ واجب دكمباليكن دغن سبب برقرار تله منچورين.

درايت بارغسياف برقرار دهدافن قاضي تله ملاكوكن كسلاهن يڭ ميبكن سقسا درفد الله تعالى سفرت زنا، منچوري دان مينوم اراق سيكيا قاضي ممابوقكن ۲ سفاي اي مناريق باليق اقرار ايت. كالو برزنا قاضي كات: بارغكالي اندا برداكف ۲ سهاج اتو فنجوت چله فها سهاج. دان فد چوري. قاضي كات: بارغكالي اندا ميل بارغ ايت بوكن دتمفت سيمفانن دان فد مينوم اراق. قاضي كات: بارغكالي اندا تا تاهو مينوم ايت بندا يڭ ممابوقكن (1) تئافي قاضي تا بوله كات: اندا تاريق باليق فغاكو ان كران دمكين ايت. مپوره اي برپوهوڭ.

دان ثابت فوتغ تاغن دغن اد دوا اورغ سقسي لاي ۲ سام ماجم سيقسان يغلّان درفد زنا (2) مك جيڪ سقسي ايت سئورغ لاي ۲ دان دوا اورغ فرمفوان سچاي

(1) ددالم حديث، هوا نبي صلى الله عليه وسلم فرنه بركات كغد اورغيغ برقرار دهدافن مقتاكن اي تله منچوري سبدان: اكو تا فيكر اغكو تله منچوري جواب اورغ ايت: بتول. سي يڭ دوا نيك كاڭي (نحوان بكندا ايت سفاي اي مناريق باليق) جواڭن بتول جوڭ اي منچوري نرقسانه دفوتغ تاغن نعيمى فئاع حراء 4 موڭ 167.

(2) كران سقسي مساله برزنا مسني امفت اورغ لاي ۲.

نابت حکم فولغ بارغ سهاج تيدت بوله دفوتغ تاغن دان جيک بارغ سوده بناس واجب کنتي سفرتين.

(ج) حَدُّ قَاطِعِ الطَّرِيقِ

154 - مرومفق دالم بهاس عرب دسبوت 'قَاطِعُ الطَّرِيقِ' اصل معنا قاطع ايت ورغيغ منکه دان معنا طريق ايت جالن. جادي معنائ اورغيغ منکه اورغ هندق لالو: جالن جيک اي مغمبيل واغ اتو هرت اورغ، مناسبه دفعکيل فرومفق (1) دان جيک يدق مغمبيل واغ چوما سوک بونه اورغ اتو مناکوة ۲ کن اورغ کادائن سومبوغ کران ديرين کاکه، دودقن دتمفت ۲ يغ جاوه دري اورغرامي سوسه اورغرامي هندق مندافت نرتولغن. اورغ ۲ سفرت اين دنماکن فنجاهت. جادي فرومفق يثدمقصودکن ايت امفت ماچم:-

- (ا) ممبونه اتو مموکل اورغ سهاج.
- (ب) مغمبيل واغ اتو هرت سقدر ساتو فرامفت دينار اتو ليه.
- (ت) بونه دان مغمبيل واغ اتو هرت.
- (ث) هندق مناکوة ۲ کن اورغ سهاج.

دالم مسأله (ا) حدث اورغ ايت دبالس بونه سکيرا ۲۱ اورغيغ دبونه سام طرف دغن. دالم مسأله (ب) حدث سام ماچم حد فنچوري يغ لفس. دالم مسأله (ت) حدث دبالس بونه کمدين دسولا. دالم مسأله (ث) اورغ سماچم اين حکمن دبواغ نکري دان دجيلکن دسان.

بارغسپاف درفد مريکيت تله برتوبه سيلوم دتغکف کوکورله درفداث حکم سيقسان شترسبوت تتافي تتغ کسلاهنن دغن انق ادم تيدق کوکور دغن توبه ايت درايت بونه السن بونه، امبيل هرت اورغ واجب دکمبالیکن سمولا.

(1) دالم مطلع البدرين موک 199 دترجهکن فرکتان مُخْتَلِسْ دغن يغ ميمبر. دان فرکتان مُنْتَهَبْ دغن اورغيغ مغمبيل هرت برهدافن مات. دان دموک 201 باريس 2 فرکتان قاطع الطريق دترجهکن دغن فرمفس جالن. فد فندافت ساي ترجمه ايت کورغ تفت. يغ ليه دکت دترجهکن:-

مُخْتَلِسْ: فنچوفيت.

مُنْتَهَبْ: فرمفس.

قاطع الطريق: فرومفق.

الصِّيَال

155 - فرکتان 'الصيال' ايت معناڻ ترکم دان سراغ. بارغسیاف کنا ترکم اتو سراغ سام اد یغ مپراغ ایت مانسی (مسلم اتو کافر یغبر عقل اتو تیدق قرابة اتو اورغ لاین)، اتو یغ مپراغ ایت بناتغ. سراغن یغ منجدراکن دیرین اتو هرتاڻ اتو مروهن مک اي ملاون تيبا ۲ ماتي سي فپراغ ایت نسچاي تباداله کنا اف ۲ اتس اورغیغ کنا سراغ ایت. ماهو فون قصاص اتو دية، تباد کنا كفارة دان تباد کنا مگنتي هرک بناتغ یغذبونهن اتو سبارغ کچاچتنن. کران ترسبوت ددالم حدیث یغدر وایتکن اوله ابو داؤد دان الترمذی 'مَنْ قَتَلَ دُونَ دِينِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ قَتَلَ دُونَ دَمِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ قَتَلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ وَمَنْ قَتَلَ دُونَ أَهْلِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ'.

ارتین بارغسیاف تربونه دغن سبب ممفرتاهنکن اکماڻ مک اي ماتي شهید. بارغسیاف تربونه دغن سبب ممفرتاهنکن دیرین مک اي ماتي شهید، بارغسیاف تربونه دغن سبب ممفرتاهنکن هرتاڻ مک اي ماتي شهید دان بارغسیاف تربونه دغن سبب ممفرتاهنکن استري اتو کلوارکاڻ درفد دچابول مک اي ماتي شهید. درفد حدیث این تراغ منجوقکن بهوا اورغیغ کنا سراغ واجب ملاون کران ممفرتاهنکن دیرین دان فرکارا ۲ یغترسبوت. دان تباد بردوس اي ممبونه موسهن ایت.

والو ماچم. مان فون سبراف بوله هندقله اي براختیار برتاهن دغن مگکوناکن سنجات یغ ریغن لبیه دهولو اومغام لاري، اتو کرتق اتو منجريت متا تولغ اتو تمفر اتو فوکل دغن توغکت مک جیک تیدق. برجاي بهاروله بوله مگکوناکن سنجات تاجم دان بوله دبونه. بیلا بوله دغن یغ ریغن واجب برهنتي ستاکت ایت کالو تیدق حکم کنا مگنتي. چارا سماچم این سکیرا ۲ اد جالن بوله دایلقکن تنافي کالو سوده تردسق بوللهله دبونه تروس دغن تباد فایه برلبوت لاکي کجوالي زنا سفرت دلیت سي فپراغ سدغ مماسوقکن ذکرڻ کدالم فرج فرمفوان اجنبیه هندقله اي بونه اورغ ایت سرت مرت دغن تیدق فایه ترتیب لاکي.

دمکین جوا تباد دشرطکن ترتیب یغترسبوت جیک فپراغ ایت اورغ کافر حرني اتو اورغ مرتد، ماهن هاروس دبونه تروس دري مولا لاکي کران تباد کحزمتن فد مریک.

بارغ یغدر وسقکن اوله بناتغ

156 - کالو سئورغ منوغکغ کودا (ترماسوقله ممندو کرپتا) سام اد کودان سندیری اتو کودا یغدسیوان اتو فینجم اتو سباکڻ تيبا ۲ کودا ایت مروسقکن بارغ اورغ دغن دلايق اتو دکلیقن واجب اتس اورغ ایت مگنتي بارغ یغ روسق ایت. دان جیک اد برسام ۲ اورغ لاین میمفین دان ممندو جالن فون کت مگنتي سام سچارا

برکوځسي کران سکل کړج یغډلاکوکن اوله کودا ایت دنسپهکن کفد اورغیغ منوغکځ. سام ماچم سئورغ ملفسکن انجیغ بوروانش کفد بناتغ بوروان دان دپونن بناتغ ایت حلالله توانن ماکن بناتغ ایت تنافي جیک انجیغ ایت فرکني معجر سندیري دغن تباد دسوره اوله توانن نسجاي تباد حلال بناتغ یغډپونن ایت. اد لاکي مسأله ۲ دالم باب این ساي تباد دفنچغکن کران جارغ برلاکوځ دان جیک اد بولپله دحکمکن منوره فراتوران نکري اتو عادة دتمت ایت.

قَتَالَ الْبُعَاةَ

157 - فرکتان قتال ایت معنال ممراغي دان فرکتان البعاة جمع درفد باغ اصل معنال اورغیغ ظالم، تنافي مقصود دسیني ایاله اورغیغ مندرهک دغن کراجان. یأیت سوات فواق درفد اورغ مسلمین یغ منتغ فمریته (راج اتو فرسدینه) دان کلوار درفد طاغتنک فرنتن، اتو اغکن منونیکن حق یغ واجب کاتس مریکیت سمرت زکاة، سکالیفون فمرته ایت تیدق عادل فون تباد هاروس کیت تمفیل منتغن.

فواق فندرهک این واجب دفراغ (1) دغن اد تیک شرط:

فرتام - فواق ایت اد کقواتن دغن سبب رامي دان اد ممفویای فرتهانن یغبوله ملاون کراجان سکیرا ۲۱ هندق مغبالیکن مریکیت سفای طاعة ماکن بلنجا یغ بايق دان مځکوناکن تناک اورغرامي. دانلاکي فواق ایت اد ممفویای فمفین اتو فغنچور یغ ممبري فرته مځیکوت فنداقت (اجتهاد).

کدوا - مریک اغکن طاعة دالم فرکارا یغډسوره دان فرکارا یغډتکه یقمان تیدق مپاهي حکم.

سام اد مریکیت تیغکل دسوات دایره اتو سوات کمفوغ اتو دلوار کلاوسن بندر سمرت دهوتن، اتو دفادغ صحراء.

کتیک -- کلوارن اتو کأغکانن فواق ایت دغن اد تیکاد اتو دسبوت دالم بهاس عرب "تأویل" یعنی برسندار کفد فنداقت یغتباد جلس سام اد درفد قران اتو حدیث اتو فتوا یغ جادي فکاغن مریکیت.

(1) سندراني فرمان توهن 'وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلَحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَىٰ فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّىٰ تَفِيءَ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ. سورة الحجرات ایه 9. ازیڼ جیک برلاکو دوا فواق اورغ مؤمنین دفراغ اتو برپونه ۲۱ مک هندقله کامو (واهي فمرته) دامیکن انتارا دوا فواق ایت. مک جیک ساله ساتو درفد دوا فواق ایت ظالم ترهادف فواق یغساتو لاکي هندقله کامو فراغي فواق یغ ظالم ایت هځک مریک کسبالي کفد حکم الله. سکالیفون دالم ایه این تباد مپوتکن فواق یغ منتغ فمرته تنافي یغډمکین ایت لیه اترام واجب دفراغ.

دشرطکن تاویلن اد بروف بتول تنافي سالة تیدق سراتوس فراتوس یثمان دالم اعتقاد مړیک بوله مغمبیل تیندقکن منتغ فمرته سفرت فواق ۲ یغ منتغ سیدنا علی رضی الله عنه مړیک براعتقاد بهوا بلیو تاهوکن فمبونه ۲ سیدنا عثمان رضی الله عنه تنافي بلیو تیدق مغمبیل تیندقکن قصاص اتس فمبونه ۲ ایت دان دتوده بلیو ترلیت دالم فمبونن ایت فد حال سیدنا علی تله برسومغه مپتاکن یغ دیرین تیدق اد مغاداکن فکاتن فمبونه سیدنا عثمان ماهن بلیوله یغ منکه اورغرامی درفد ملاکوکن فربونن.

دمکین جوا فواق ۲ یغ اغکن مغلوارکن زکاة فد ماس سیدنا ابو بکر رضی الله عنه کران مړیک براعتقاد بهوا زکاة ایت دکلوارکن انتوق مندافت رحمة درفد دعا نبی صلی الله علیه وسلم. مک ییلا نبی سوده وفاة تیدقله اد لاکي اورغیغ دعان منجادی رحمة درایت مړیک اغکن مغلوارکن.

مک جیک تیاد شرط ۲ یغترسبوت فد مړیکیت اومقام مړیک اغکن دغن تیاد تاویل سفرت اغکنن مغلوارکن زکاة دغن سبب دکیل، اتو اد تاویل تنافي تراغ دان تنف سالهن سفرت فواق یغتیاد برایمان ستله رسول الله صلی الله علیه وسلم وفاة کات مړیک : کیت برایمان کفدان ماس ای هیدوف سهاج. فواق این مرتد. اتو مړیکیت تیدق اد کقواتن سفرت تیاد طاعة برسندیری ۲ اتو فواق یغ سدیکیک یغ سنغ ممانهکنن تیدقله مړیکیت دثماکن فواق یغ مندرهک کران تیاد دحرماي (1) جادی سکل فربواتن یعدلاکوکن اوله مړیک حکمن سفرت حکم فرومفق دالم باب قاطع الطريق دان حکم اورغ مرتد.

سبلوم دفراغ فواق فندرهک این هندقله لیه دهولو فمرته مغهتر اوتوسن درفد اورغیغ ییجق بروندیغ دان برتان اف تجوان مړیک منتغ کراجان ایت دان متا مړیک منراکف اف یغ مړیک تا سوك. سکیران مړیک مپوتکن اد کظالین برلاکو دالم کراجان مپبکن مړیک تیدق طاعة کناله کراجان مغهیلغکن کظالین ایت. دان جیک مړیک تیدق مپوتکن اف ۲ سبب اتو ستله دهیلغکن کظالین ماسیه جوك مړیک بردکیل، سنة اوتوسن ایت اتو فمرته سندیری نصیحتکن مړیک سفای کمبالی طاعة برساتو تیدق برفچه بله

(1) اد فون فواق یغدفککل غوارج تیاد لولس دفراغ یأت سوات فواق یغ بدعه مړیک برکات: بارغسیاف ملاکوکن دوسا بسر اورغ ایت جادی کافر، سکل عمانن روهه دان ککل دالم نراک دان کتا ییلا برلاکو دالم نکري اسلام دوسا بسر جادیه نکري ایت نکري کافر هاروس بوت اف سهاج. فواق این تیدق ماهو سمبیغ دبالغ امام اورغرامی سام اد سمبیغ جماعه اتو سمبیغ جمعة دان تیدق ماهو حاضر جمعة ایت. کران دالم اعتقاد مهک سمبیغ تیدق صح ملیکن دبالغ امام یغ معصوم مک تیاد دلولسکن دفراغ سلاکي مهک ندق مرامی کیت کران مهکت دالم ککامن کراجان. تنافي جیک مهک منداتغکن مضرة کناله دهافوسکن کمضراتن ایت دان جیک مهک مرامی کیت واجبله دفراغ.

دمکین چاپوتن درفد بجرمی اقناع جزء 4 موك 183.

سباليقن جيڪ مريڪ برڪراس جوڪ تا ماهو توندوق ڪناله اداڪن دايلوق دان نصيحه يڄ
 اخير لفس ايت واجبله (فمرنته) ماستهارڪن ففراغن ڪاٽس مريڪيٽ.
 ڪمدين بيلا تله برلاڪو ففراغن سياف جوڪ يڄ لاري درفد فواق ايت جاعنله دبوئه
 تتافي سياف جوڪ يڄ ڪنا تاوان تيدق بوله دلفسڪن سڪاليفون فرمفوان دان ڪانق ۲
 سهڻڪ سلفس ففراغن دان فجه اڻڪاٽن مريڪيٽ، ڪچوالي اورغيڄ ڪنا تاوان طاعة ڪفد
 ڪراجاڻ دغن سوڪ هاڻي سنديري بوليبله دلفسڪن جاعن دبوئه سياف يقتله لوڪ دان
 جاعن مڱوڪوناڪن سنجات يغبرات مليڪن جيڪ ترفقسا. سڪل هرت بنڊا مريڪ تيدق
 بوله درمفس. دان بيلا ففراغن سوده برهنتي دان ڪامانن تله فوليه سمولا مڪ سبڪل
 سنجات دان ڪنڊر اُن مريڪيٽ هندقله دفولڱڪن باليق ڪفداڻ.

الرّدة

158 - فرڪٽاڻ رڌه ايت معنائ فد لغة برباليق دري سسوات ڪفد يغلأين دان معنائ
 فد شرع يأيت مومتسڪن اسلام دغن نية اتو دغن فرڪٽاڻ اتو دغن فربواتن يڄ ممباوا ڪفد
 ڪڪفوران. بيلا اد صفة اين فد سئورغ اسلام مڪ اورغ ايت دفغڪيل مُرتڌ.
 رده ايت سجاهت ۲ ڪُفر، ايان مروبوھڪن سڪل عمل جيڪ برڪڪالن اداڻ ضفة
 ايت سمفي ماني. دان جيڪ تيدق سمفي ماني سمرت برتوبه سبلوم ماني هيلع فهلا
 عمالنن اف يقتله دلاڪوڪن معنائ تيدق ڪنا قضا سمبيڻ، فواسن دان لآين ۲.
 نية ڪفر اين معنائ برچيتا ۲ دالم هاڻي هندق منجادي ڪافر سمرت برچيتا ۲ هندق
 ماسوق اڪام ڪرستيان سڪاليفون نيتن ايت فد ماس اڪن داتغ مرتدله اي فد ماس ايت
 جوڪ، اتو اي براعتقاد اومفام اڪام ڪرستيان ايت بنر اتو بتول.
 فرڪٽاڻ يڄ ممباوا ڪفد ڪفر ايت مپوت فرڪٽاڻ يڄ برتنتغن دغن اڪام اسلام سمرت برڪات:
 اسلام تيدق اد فائده دان سباڪين سام اد دسوت دغن برسغڪوه ۲ اتو سچارا
 مغيڄيق ۲.

فربواتن يڄ ممباوا ڪفد ڪفر ايت اومفام فرڪي ڪڪرينجا دغن تجوان سمبيڻ دان سباڪين.
 فنديقن نية اتو فرڪٽاڻ اتو فربواتن يڄ ممباوا ڪفد ڪفر ايت بايق (1) ترماسوقله محلالڪن
 بارغ يڄ حرام دغن اجماع سمرت زنا، مينوم اراق دان ساومفماڻ. اتو محرامڪن بارغيڄ
 حلال دغن اجماع سمرت نڪاح دان جواليلي.

(1) ترسوت دالم بخيرمي اقعاء جزء 4 موڪ 191 'وهذا بابٌ لاساجلٌ له' اريڻ باب اين (باب يڄ منجاديڪن
 سئورغ ايت مرتد) ساغت لواس عبارة لاوت تيدق برتقي.

کچوالیکن. اورغیغ دفقسا مپوت فرکتان اتو مغرجاکن فرپواتن یغ مپاوا کفد کفر سدغکن هاتین تنف برایمان مک اورغ ایت تیدقله جادی مرتد.

بارغسیاف تله مرتد واجب اتس فمرنته مپوره ای برتوبه سرت مرت قول یغ معتمد دان دبري تیمفوه تیک هاري منوره قول یغلائين. مک جیک ای برتوبه بریالیک کفد اسلام دغن مغوجف دوا کلمه شهادة صحله اسلام دان دبیرکن دي دغن تیدق دفغافکن، تنافي جیک ای تیاد ماهو برتوبه واجبله دبونه دغن دفغکل کفلا.

ستله ماتی تیدق هاروس دمندی، دکافن، حرام دسمبیغ دان دتاتم دفقموران اورغ اسلام.

اورغیغ منیغکلکن سسمبیغ

159 - اورغیغ منیغکلکن سسمبیغ فرض ایت اد دوا ماچم:-

(ا) ای منیغکلکن دغن اعتقاد بهو سسمبیغ ایت تیدق واجب (انکارکن واجب). اورغیغ سماچم این حکم مرتد واجب اتس فمرنته مپوره ای برتوبه دان لاین ۲ بکیمان تله دپتاکن دالم فصل 158.

(ب) ای منیغکلکن کران مالس اتو مریغکن ۲ فد حال ای تاهو بهو سسمبیغ فرض ایت واجب. اورغ این سنه اتس فمرنته مپوره ای برتوبه (1) دغن دبري امارن اکن دبونه جیک اشکن، سلفس دسوره جیک ای برتوبه دان سسمبیغ دیارکنله کادائن دغن تیاد داف ۲ کن.

سبالیقن جیک ای تیدق برتوبه دان تیدق سسمبیغ سمفی کلوار وقتو (وقت ضرورة) هندقله فمرنته ممبونن یایت بونه کران حداتس (بوکن بونه کران انکار) کچوالی ای مپتاکن اد کعدوران سفرت ترلوف اتو سجو اتو سباکین درفد الاسن ۲ یغلائين، ساء د الاسن ایت بنر اتو تیدق کتیک ایت بلوم بولیه لاکي دلاکوکن بونه سهغک ای برکات: ساي سغاج تیغکلکن دغن تیاد عذور.

منوره قول یغ صحیح اداله بونه ایت واجب دغن سبب منیغکلکن ساتو سسمبیغ جوا. شرطن ای تیدق منونیکن سسمبیغ ایت سهغک هایس وقت ضرورة اتو دسبوت وقت عذور فد سسمبیغ جمع، اومقام منیغکلکن سسمبیغ ظهر تیدق بوله دلاکوکن بونه ملینکن سهغک همفیر ماسوق وقت مغرب دمکین جوا منیغکلکن سسمبیغ مغرب اتو

(1) ستقه علماء مپتاکن واجب جوک دسوره برتوبه ایت سبکیمان واجب فد اورغیغ مرتد، منوره قول یغ مپتاکن سنه کران کسلاهن این تیدق لیه جهات درفد مرتد یغ مپاوا کفد ککل دالم نرال. سدغکن اورغ مالس این دبونه کران حد (بوکن کران انکار) کمدين دسمفرناکن جنازهن سچارا اورغ اسلام.

عشاً دلاکوکن یونه افیل همفیر تربیت فجر، دان منیفکلکن سمبیغ صبح هفک تربیت متهاری.

اورغیغ دپونه دغن سبب منیفکلکن سمبیغ کران مالس این جنازهن دلاکوکن سام ماچم حکم اورغ مسلمین جوک تنغ مندی، کافن، سمبیغ دان تانم دتانه فقپوران اورغ اسلام.

فرايغاتن: بارغسیاف منیفکلکن سمبیغ دغن تیاد عذور مستی قضا سکرا کران کچواینس سندیری ایتفون دغن شرط ای برکات: سای هندق سمبیغله، کالو تیاد چاکف بکیتو نسچای برلاکو اتس حکم اورغیغ منیفکلکن سمبیغ دغن سفهاج بکیماں یغترسبوت ایت تادی.

بارغسیاف منیفکلکن سمبیغ دغن سبب عذور سفرت تیدور دان لوف تیدق مستی قضا سکرا، تنافی سنه دسکراکن.

بارغسیاف منیفکلکن سمبیغ یغ دواجبکن دغن نذر تیدق بوله دپونه، کران ای منیفکلکن فرکارا یغ ای مواجبکن اتس دیری سندیری.

برکات امام غزالی له کورغ ملایوډ: بارغسیاف برسفک دانتارا دیری دغن الله تعالی اد حال (اتو درجه) یغ بوله مفکوکورکن سمبیغ (تأفایه سمبیغ) دان ممبولیکن ای مینوم ارق دان ماکن هرت سلطان بکیماں سفکان سته ۲ اورغ اهل تصوف مک اورغ ایت واجب دپونه.

الْجِهَاد

160 - فرکتان جهاد ایت فجاهن درفد فرکتان 'مُجَاهَدَه' اصل معناں برکیات. اورغ سکارغ ففکیل قربان. مقصود دسینی ایاله برفراغ دغن اورغ کافر کران منکفکن اکام یغدففکیل دغن نام فراغ سیل (1) فراغ این فد ماس حیاة رسول الله صلی الله علیه وسلم سلفس هجره اداله ای فرض کفایه دان سلفس وفاتق اد کالا فرض کفایه دان اد کالا فرض عین، مفیکوت کادان اورغ کافر. کران کدودفکن اورغ کافر ایت اد دوا ماچم:-

فرتام مریک براد دنکری مریک.

کدوا مریک براد دالم اتو تله مماسوقکی ساله سبواه نکری اورغ اسلام، اتو تنه ملتقکن اغکاتن بالا تنترائ دسمفادن نکری اورغ اسلام.

(1) سندرانتن فرمان توهن، "کتب علیکم القتال" البقره اباه 216 اربین دفرضوکن (دواجبکن) اتس کامو برفراغ دان لاءین؟ آیه لائی.

جيك مريك براد ددالم نكڙين مك فراغ سبيل ايت فرض كفاهه فد تيف ۲ تاهون بيلا تله دلاڪوڪن اوله سته اورغ ڪوڪورله ڪواجيفن يغلآئين.

دان جيك مريك تله براد ددالم نكڙي اورغ اسلام اتو براد دسمفادن دغن نكڙي اورغ اسلام مك فراغ سبيل اين فرض عين واجب اتس تيف ۲ سئورغ اتق نكڙي ممفرتاهنڪن تانهائڙ، سام اد لاکي ۲ اتو فرمفوان، توا اتو مودا، دغن اف جوا چارا يغ بوله سفرت لونتر دغن باتو اتو سباڪڙ.

شرط واجب فراغ فرض كفاهه (ڪتيڪ اورغ ڪافر دنڪڙين) ايت اد توجه فرڪارا: -
فرتام. اسلام مك تيدق واجب برفراغ اتس اورغ ڪافر سڪاليفون اي ڪافر ذمي ڪران مريك تله ڪنا ممباير جزيه انتوق ڪيت ممفرليندوڻڪن پاواڻ.
ڪدوا. تله بالغ مك تيدق واجب اتس ڪانق ۲.

ڪتيڪ. برعقل، مك تيدق واجب اتس اورغ ڪيلا.
ڪامفت. مردهيڪ، مك تيدق واجب اتس همب سڪاليفون دسوره اوله فغهولوڻ.
ڪليم. للاڪي، مك تيدق واجب اتس اورغ فرمفوان دان خنتي مشڪيل.
ڪانم. ڪادائڻ صيحه، مك تيدق واجب اتس اورغيغ ساڪيت دغن ساڪيت يغ معذورڪن برفراغ سفرت دم دان ساومفماڻ اتو منعڪوڻ ڪفاهين يغ ساعث سفرت فاهه برديري دان فاهه هندق مڻيلق دان سباڪڙ. يغمڪين تيدق ترماسوق ساڪيت يغ سديڪيت سفرت فنيغ ڪفلا.

ڪتوجه. اد ڪاوفيآن برفراغ، مك تيدق واجب اتس اورغيغ چافيق اتو اورغيغ ڪودوڻ سڪاليفون ڪبايقڪن جاري، اتو اورغيغ تياڊ ممفوياي بلنجا انتوق ديرين اتو انتوق اورغيغ واجب اتس تڻڪوڻن دان لآين ۲ سبب يغ مناسبه.

ڪمدين اورغ ڪافر اصلي يغتاون ايت اد دوا ماچم: -
فرتام. مريك يغ تياڊ بوله فمرته مبري فيلين فداڻ بهڪن تتف جادي همب سبايڪ سهاج دتاون يآيت اياهه ڪانق ۲ دان اورغ فرمفوان.

ڪدوا. تيدق منجادي همب تروس دغن سبب دتاون يآيت اورغ لاکي ۲ يغ سوده چوڪف عمور، مردهيڪ دان برعقل. فد اورغ اين فمرته بوليه فيليه انتارا امفت فرڪارا: -
(ا) بونه تروس اتو

(ب) دجاديڪن همب، بيلا تله دجاديڪن همب، حڪومن مريڪييت ترماسوق داه
ڪمفولن هرت غنيمه (هرت رمفاسن فراغ) اتو
(ت) دلفسڪن فرچوما اتو

(ث) دېوات تبوسن، سام اد دغن بياران، اتو دغن اورغ اسلام يڅ کنا تاوان اتو دغن مغمباليکن هرت اورغ اسلام يخته درمفس اوله مريک. تنافي جيک دغن بياران مک واغن ايت ترماسوق دالم کمفولن هرت غنيمه.

سئورغ کافر هاروس دېوات تبوسن باکي سئورغ مسلم اتو ليه اتو سباليقن يأت منوره اف يغبأيك باکي مصلحة اورغ اسلام. مک جيک تيدق نمفق اف يڅ ليه بأك هندقله دناهن دهولو هغک پات اف يغبليه بأك کتيک ايت بهاروله دلاکوکن اف يڅ فاتوت. اين فد کافر اصلي ادفون کافر يڅ مرتد هندقله دتنتوت اي کمبالي کفد اسلام، جيک مريک اشکن حکم دونه.

بارغسياف درفد اورغ کافر ايت مملوق اکام اسلام سبلوم کنا تاوان نسجاي ترفليها هرتان دان دارهش، دمکين جوا انق۲۱ يڅ ماسيه کچيل دان کانق۲ ايت دحکومکن مسلم دغن سبب اسلام بافن. تنافي انق۲۱ يڅ سوده بالغ تيدق دافت فرليندوغن اوله اسلام بغاث ايت، دمکين جوا استريش تيدق دافت فرليندوغن اوله اسلامن (استرين ماسيه ددام ککفوران) ماهن اي منجادي هب سکاليفون حاميل (1) بيلا تله دجادیکن هب ترفوتسله فرهوغن نکاحن دري سواميئ سرت مرت (کتیک دتاوان) کران دغن سبب ترتاوان ايت سواميئ هيلغ ميلیک فد استري افتهلاکي نکاح کران اورغ کنا تاوان فراغ دان دجادیکن هب ايت سام حکومن ماچم اورغ ماتي هيلغ سکل حق۲۱.

غَنِيمَة

161 - فرکتان غنيمه ايت اصل معناڅ فد لغة اونتوغ دان معناڅ فد شرع اياله هرت اتو بارغيغ ساومقام هرت (2) يقدفراوليهي درفد اورغ کافرحزني دميدان ففراغن. افيل سئورغ مسلم تله ممبونه موسه (اورغ کافر) مک فکايين موسه ايت جادي کفوپانث (3) سام اد دشرطکن اوله فمرننه اتو تيدق دان سام اد يڅ ممبونه ايت لاکي۲ اتو فرمفوان. شرطن اي ملاکوکن ايت کادانن دالم مريها اومقام سدغ برادق۲ سنجات اتو دالم

(1) نتغ ستوبه (وطي) تيدق دبولهکر ملکر سنه لاهم اتو. دان يڅ ماسه مريض تيدق بوله دسوچي مليکن ستله دتغ حيص دان سوچي درفدان.

(2) بقدکناکن ساومقام هرت ايت اياله سفر لراق بقدحرماني اشوله جادي چوکا) اقناخ 4 نوک 208.

(3) فکايين ايت دالم ايستيله فقه دسوت سبب معناڅ فکايين مات ماحو اورغ کافر بقدمونه دالم ميدان ففراغن ترماسوقله کاسوتن دان سنجاتن سفر ملينغ، فداتغ، فريسي، باجو رنتي دان کودا توغکغفق سرت دغن سکل کنگکافن. فنديقن اف حوا بغداد فد بدانز، سفر چنچين دان لاین۲ ايت دنماکن سلب. دان تيدق ترماسوق مارغ کنگکافر فرغ بغلاين.

کادان یغ سکیراڅ تي چوتي بارغسدیکيت فون نسچاي دکاڅ اوله موسه. درایت جیک
اي مېونه (ممانه) دري دام کوپو اتو دري دام صف فرپاريسن اورغ مسلمين نسچاي
تيدقنه اي ترحق سلب ایت کران کادانڅ تیدق دام مریبا. سکورغ ۲ کاڅ ایت سمرت
مېوتاکن کدوا مات اتو فاته کدو ۲ تاغن یغ ملمهکن کقواتن.

ستله دتولق فکاین (سلب) یغترسبوت مک غنیمه یغلاڼ ۲ سمرت رومه، تانه،
کندران دانسباکڅ هندقنه دېهاکي کفد لیم بهاکین: -

امفت بهاکین درفداڅ (80%) درپکن کفد مریک یغ مغمیل بهاکین دام اغکاتن ایت
دغن نية پرفرغ سکالیفون تیدق برتمفور.

چارا مېهاکین یأیت اورغیغ منوشکغ کودا ترحق تینک ساهم، دوا ساهم انتوق کوداڅ
دان ساتو ساهم انتوق دیرڅ. منک اورغیغ برجانن کاکی ترحق ساتو ساهم سېهاج.
شرط مریک یغ ترحق مندفت ساهم یغترسبوت ایت یأیت اسلام، بالغ، برعقل،
مردھیک دان لاکي ۲. مڅ جيٹ کورغ ساتو درفد شرط ایت مریک ترحق هاڅ ساکو
هائي سهاج.

ساتو بهاکین لاکي یغباقي (20%) دېهاکي فون کفد لیم ساهم: -

(ا) ساتو ساهم انتوق بکندا رسول الله صلی الله علیه وسلم یأیت سارا هیدوف
بکندا دان کلوارک فد ماس حیاتو. دان دکوناکن کفد مصلحه اورغ اسلام سلفس
وفاتن، سمرت مېاير کاچي قاضي ۲ یغ منجاننکن حکومن دام اسلام، مڅاداکن فرتهانن
دسمفادن نکري موسه دان سباکڅ.

(ب) ساتو ساهم انتوق قرابة ۲ رسول الله صلی الله علیه وسلم یأیت دري کتورن
بني هاشیم دان عبدالمطلب سمواڅ بوله دافت، سام اذ لاکي ۲ اتو فرمفوان، سام اد کاڅ
اتو مسکین تنافي فیق لاکي ۲ ترحق دوا بهاکین فرمفوان ماچم فساک.

(ت) ساتو ساهم انتوق انق ۲ یتیم باکي اورغ مسلمين للاکي اتو فرمفوان یأیت
کانق ۲ یغته ماتي باف ماسيه کچیل بلوم سمفي عمور بالغ شرطن مریک مسکین.

(ث) ساتو ساهم انتوق اورغ ۲ مسکین ترماسوق اورغ ۲ فقیر ماھن اي لېه اوتام.

(ج) ساتو ساهم انتوق اورغیغ مغمبارا (اورغ مسافر) بکیمان تله دپتاکن دام باب
زکاة.

هرت فيء

162 - فرکتان "فيء" دامیل اتو فچاهن درفد فرکتان "فاء" معناڅ کمبالي اتو فولغ
کمدین دکوناکن فرکتان ایت فد هرت یغ کمبالي درفد اورغ کافر کفد اورغ اسلام.

معناں فد شرع یأیت هرت اتو اختصاص (1) یغ ددافاتی درفد اورغ کافر دغن تیدق برفراغ سفرت اوفتی (چوکی کفلا) یغدسبوت جزیه. سفوله فراتوس چوکی فرنیکان (یغدشرطکن اتس مرپک یغ ممباوا داگغن ماسوق کنکری کیت) دان هرت اورغ مرتد یغماتی دالم کادان ردهن (مرتدن).

هرت فیء این دبهانی کفد لیم بهاکین. ساتو فرلیم درفدان دبهانی کفد لیم ساهم سام ماچم فرهاکین غنیمه دان اورغیغ ترحق منریما فون سام بکیماں فد فصل غنیمه یغ لفس.

دان یغباتی سبایق امفت فرلیم ایت دبلنجاکن انتوق اشکاتن تنترا یغ برفراغ فی سبیل الله. دان چارا ممباکیں ترفولغ کفد تدبیر فمرته بکیماں تله دپتاکن داخیر باب زکاة. دان جیک اد باقی هندقله دبلنجاکن کران مصلحة عموم انتوق اورغ مسلمین سفرت ممبیا کوبو، ممبلی سنجات دان کندران منوره قول یغ صح.

الجزية

163 - فرکتان 'الجزية' ایت فد لغة معناں نام باکی بیاران یغدکناکن اتس اورغ کافر ذمی، دئماکن دغن بکیتو کران ای مپکت درفد دلاکوکن فریونهن کاتس مرپک. دان معناں فد شرع یأیت بیاران (چوکی کفلا) یغ مستی دبایر اوله اورغ کافر دغن فرجنجین یغترتنو مئندوغی شرط ۲ یغدلاکوکن اوله فمرته (راج اتو فرسدین) اتو کتیت کاتس مرپکیت دغن تیدق دحدکن مسال دان تیدق دتعلیقکن دغن سسوات، سفرت دکتان: ساي برستوجو دان ممبرکن کامو مندیا می اتو برمستوطن دنکارا اورغ اسلام یغلاکین درفد تانه حرم مکه دان مدینه رت کمفوغ ۲۷. دغن شرط کامو ممبایر جزیه دان کامو فاتوه اکن فراتوران اورغ اسلام، دجواب مرپک: کامی برستوجو دان منریما. دلولسکن جوک ایجاب دهولو قبول کمدین سفرت مرپک برکات 'توان بنرکن ساي مندیا می دنکری این، جواب فمرته اکو بنرکن' دغن دمکین بوله ممادانی.

شرط واجب جزیه لیم فرکارا: -

- (ا) بالغ مک تیدق واجب جزیه اتس کانق ۲.
- (ب) برعقل مک تیدق واجب جزیه اتس اورغ کیلا یغفرنجغن کجوالی یغ برسلخ ۲.
- (ت) مردهیک، مک تیدق واجب اتس یغ هب دان فمهلوث.

(1) اختصاص ایت معناں کتنتوان بوکن میلک سفرت انجیح یغ اد فائدهن.

(ث) للاكي، مك تيدق واجب جزیه اتس اورغ فرمفوان دان خنتی.
(ج) کادان کافر ایت درفد اهل کتاب یأیت یهودي دان نصراني (1).

سکورغ ۲ جزیه ای- ایاله ساتو دینار ستاهو. تنافي بوله لبیه دغن تیاد حدث. یغ
سنتن باکي فمرته برتکغ سدیکیت یأیت ایلوق فد اورغیغ سدرهان هیدوفن دکناکن دوا
دینار دان اورغیغ کاي امفت دینار ستاهون.

ایلوق جوا فمرته ملتقکن شرط ۲ اتس مریک یغ ممفو درفد مریکیت مبری کاستیمیوان
کفد اورغ ۲ اسلام یغ ملنجوغ اتو یغ لالو ددالم نکري مریک، دغن منجامو اورغ ۲ ایت
سقدر تیک هاري. این جیک مریک برستوجو، دان جیک تیدق برستوجو تیدقله دلتقکن
شرط ایت.

ستله برلاکو عقد جزیه یغ صح انتارا فمرته دان اورغ کافر تز، کوغله اتس مریکیت
امفت فرکارا:-

فرتام. میمفرناکن ات. منویکن بیاران جزیه ایت میفیکوت کتتافن دان جیک ترلبت بایر
هندقله دتنتوت سچار نبوت جاشن کاسر.

کدوا. برلاکوله اتس مریک فراتوران ۲ دان حکم ۲ اسلام، سکیرا مریک میناسکن اتو
منچدراکن اورغ اسلام نسچاي مریک کنا مگنتی اتو دحکم بالس. دان جیک مریک
ملاکوکن فربواتن یغدفندغ حرام دالم اعتقادن سفرت برزنا نسچاي دجالنکن حکم حد
کاتس مریک تنافي جیک مریک براعتقاد فربواتن ایت حلال فد مریک سفرت مینوم اراق
تیاداله دلاکوکن اف ۲ اتسن.

کتیک. مریک تیدق بوله مبنته اتو مپتوه کفریادین اکام اسلام مک جیک مریک
مبوروقکن اکام اسلام هندقله دتغیز (دحکوم) دغن حکومن یغ مناسبه دان دغن سبب
ایت باطل فرجنجین جزیه سکیرا اد دشرطکن دمکین. تنافي جیک تیدق اد شرط
سفرت ایت تیاداله باطل فرجنجین یغترسبوت.

کامفت. تیدق دبولیکن مریک غمبوات کرج یغ مپاکیتی اورغ اسلام سفرت مبنته اتو
منولغ فغینتیف اتس حال اورغ اسلام، منجامو اورغ اسلام مینوم اراق، ماکن بای دان
لأین ۲ حال یغ مپاکیتی اورغ اسلام.

(1) دالم کتاب مطلع البدین (سالین درفد البیجوری) کتان: اتو درفد مریک یغ باکین شیه الکتاب سفرت
مجویسی دان دغقدکن جزیه فول. دفهم درفد کپتان ایت مننجوقکن تیدق مستی دشرطکن کافر ایت اهل
کتاب. فد فنداقه سبای ماسوق سموا جنیس کافر افیل مریک طاعة کفد راج دان فاتوه کفد اونداغ ۲ نکارا
کچوالی اورغیغ مرتد.

بيلا تله برلاكو عهد (فرجنجين) ذمه يڭ صح ترټځوځله اتس اورغ اسلام منجاك
كسلامتن ديري مريكتيت دان هرتاځ. دان لازم (مستي) اورغ اسلام ممبيل مريكتيت درفد
دځځكو اتو دسرغ اوله كافر حربي.

كمدين هندقله مريك مځكوناكن تندا فد فكاين سفرت لنجان يڭ مننداكن اي ذمي
اتو دجاهيت فد باجوځ دغن سفوتځ كاين يځبرورن جيڪ اي يهودي ورن كونيج دان جيڪ
نصراني ورن بيرو دان جيڪ مجوسي ورن هيتم دان ميره. منوره فنداځه علماء يڭ رامي
مځكوناكن تندا ايت واجب.

دلارغ مريك درفد منوځځځ كودا جنيس يڭ بايڪ دان يڭ مهل، تنافي بوله منوځځځ
كلدي سكاليفون درفد جنيس يڭ بايڪ.

السَّبْقُ وَالرَّمْيُ

164 - فركتان 'السَّبْقُ' ايت معنان لومبا، فچاهن 'مُسَابَقَه' معنال برلومبا، زمان
سكارغ فركتان مسابقه اين نمفځن دكوناكن قد فرتنديځن مباح قران دان برزنخي سهاج فد
حال اي عموم مقصودل برادو، برنديځ دان لاین ۲، دان فركتان 'الرَّمْيُ' ايت معنال ملونتر
مقصودل دسيني اiale منيمبق دغن اتق فانه، فد ماس سكارغ ترماسوق منيمبق دغن
سناځ دان ساومفماځ. اد لاكي ساتو فركتان 'مُنَاضَلَه' معنال برادو تيمبق.

فركتان 'السبق' ايت جيڪ دباچ دغن 'السَّبْقُ' (فتح باځ) معنال واځ يڭ دجاديكن
فتاروغ اوله مريك يځبرلومبا دان يڭ برادو ايت.

اداله برلومبا كودا دان ساومفماځ، دان برادو تيمبق ايت سنة دلاكوكن اوله اورغ
مسلمين يڭ للاكي دغن تجوان برلاتيه كران فراغ جهاد (1) دان هاروس جيڪ تياځ نية
دمكن ايت (2).

يځدمقصودكن دغن برلومبا دسيني اiale برلومبا منوځځځ كودا دان اونتا دغن تياځ خلاف،
بركات سته علماء ترماسوق جوك كاچه، بقل دان كلدي (اين اد خلاف انتارا علماء).

تنافي تيدق صخ عقد برلومبا منوځځځ لمبو، كبش، كمبيځ دان لاین ۲ مالهن حرام
دلاكوكن دغن برتاروه افتهلاكي برلاك لمبو دان سباكيځ تنفله حرامن.

(1) سندران سلان درفد اجماع اiale فرمان توهن 'وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ' سورة
الانفال اية 60. اريځ دان هندقله كامو برسدي بوات منتځ مريكتيت (اورغ كافر) سيراځ يڭ كامو ترځاي
دري اځكاكن تنترا دان دري كودا ۲ يځبرتميت.

(2) ترماسوقله برلومبا كرتا، مونتور سيكل دان سباكيځ يځبرلاكو سكارغ سمواځ ايت هاروس بلاك كچوالي فركارا
يڭ ممباوا مضرة يايت دلارغ اوله شرع.

تنتغ برادو تيمبق دکهندقکن اد ترکیت یغ تنتو جارقن سکین ۲ کاکی انتارا تمفت
فیمبق بردیری دان ترکیت ایت سرت شرط ۲ لاین یغذتتفکن اوله مریک.

ادفون واغ فتاروغن جیک سئورغ سهاج درفد دوا اورغ یغبرلومبا اتو یغبرادو مغلوارکن،
حکمن جیک فغلوار مودل ایت منغ ای امبیل بالیق واغن ایت دان جیک کاونن منغ کاونن
له یغ مغمیل واغ ایت.

دان جیک کدوا ۲۱ سکالی هندق مغلوارکن واغ فتاروغن تیدق صح ملینکن ماهو اد
محلل (یغ محلالکن یأیت فیهق یغکتیک) جیک ای منغ واغ فتاروغن فیهق یغفرتام دان فیهق
یغکدوا نرفولغ کفدا (جادی دی فون) دان جیک ای کاله تیاداله ای کنا مبابیر اف ۲ کفد
کدوا منکل فیهق یغفرتام دان فیهق یغکدوا ماسیغ ۲ مغمیل بالیق واغن سندیری.

الْإِيمَانُ وَالتَّوَدُّعُ

165 - فرکتان 'الْإِيمَانُ' ایت جمع باکی یَمِینُ. اصل معنال فد لثة ایاله تاغن کانن
کران کقواتن سمرنه کمیدن. دکوناکن فد معنا سومفه، کران اورغ عرب دري سحقی
زمان جاهلیه لاکي بیلا برسومفه تیغ ۲ سئورغ درفدان مشکت تاغن کانن کاونن انتوق
مغواتکن اف کتال ایت. دان معنال فد ایستیه فقه مغواتکن (منتحقیقکن) فرکارا یغبوله
جادی ثابت اتو تیدق.

روکن سومفه ایت امفت فرکارا. فرتام - اورغیغ برسومفه دسبوت خالیف کدوا. -
فرکارا یغذبوات برسومفه دسبوت مخلوف یه. کتیک - بندا یغدسومفهکن دسبوت
مخلوف علیه. دان کامفت - صیغه.

(ا) اورغیغ برسومفه شرطن مکلف (عادل بالغ). دغن کهندقن سندیری. بوله برتوتور
(تیدق ییسو کجوالی یغبوله دفهق ایشارتن). دان دسبوت دغن نیه برسومفه (اد قصد).

(ب) فرکارا یغذبوات برسومفه ایت هندقله دغن مغکوناکن ساتو نام درفد نام الله
اومفما والله، اتو ساتو صفة درفد صفة ۲۱ یغ خاص باکیث (1) سفرت وَخَالِقِ الْخَلْقِ،
وَرَبِّ الْعَالَمِينَ دان لاین ۲، مک تیدقله جادی سومفه دغن مخلوق الله اومفام نبی ۲، ملائكة

(1) برسلاهن صفة ۲ یغ تیدق خاص دغن سفرت الموجود، العالم دانسباکیث تیدقله جادی سومفه دغن صفة
ایت جیک دکهندقکن لاین درفد الله. جیک سئورغ برکات 'دمی الله جیک اکو بوات کرج ایت نسجای
اکو جادی یهودی دان سأمفمال نسجای تیدق دماکن برسومفه دان تیدق کفر جیک قصدن هندق
منجاولهکن دیری درفد فرواتن ایت. اتو دی سبوت دغن اطلاق تنانی سنة ای مشوجف دوا. کلمه شهادة
دان مشوجف استغفار. برسلاهن جیک ای رضا دغن چاکفن ایت کتیک ایت جادی کافر.

دان لاین؟ سفرت والنبي والملائكة سكاليفون دغن نية برسومفه ماهن یغدمکین ایت مکروه.

(ت) فرکارا اتو بندا یغدسومفهکن شرطش بوکن درفد فرکارا یغواجب بهکن درفد بندا یغ بوله دلاکوکن سفرت 'والله ساي هندق ماسوق ککدي این' دان بوکن درفد بندا اتو فرکارا یغ مستحیل سفرت 'والله ساي هندق بونه سماتی این لتو والله ساي هندق نایک کلاغیت (1) 'بیلا سئورغ برسومفه سماچم ایت لازمله اتسش کفارة سرت مرت. برسلاهن فد فرکارا یغواجب سفرت 'والله ساي هندق ماتی این تیدق جادی سومفه کران میمغ ای اکن ماتی دغن تیاد فایه برسومفه'.

(ث) صیغه سومفه ایت دوا ماچم فرتام - صریح. کدوا - کنایه. یغ صریح یأیت دغن مئکوناکن حروف سومفه یغ مشهور یأیت ب، و دان ت. سفرت بالله، والله. دان تالله. لفظ صریح تیدق برکهندق کفد نية. جیک تیاد مئکوناکن حروف یغترسبوت لفظ ایت کنایه سفرت 'اشهد بالله معنای اکو برسقسی دغن الله' اتو قَعْرُ الله معنای دمی عمرالله (مقصودش بقاء دان حیاة الله) جیک نية سومفه جادیلله سومفه دان جیک تیاد نية تیاد جادی (2).

کمدین سومفه ایت جیک دقیدکن دغن مئرجاکن سسوات سفرت کتائ 'والله جیک برجای فرقسا ساي هندق برصدقه اومفما' اتو تیدق هندق مئرجاکن سسوات سفرت کتائ 'والله ساي تاهندق تکور استری ساي اتو سفلان' مک افبیل تیاد برصدقه ستله برجای اتو دتکور استرین برارزیله ای تله ملئکر سومفه یغدسبوت دالم ایستیلله فقه 'جَنَّتْ' کتیک ایت کناله اتسش کفارة سومفه.

ادفون جیک تیاد دقیدکن دغن سسوات سفرت دکتائ 'والله بارغ این اصلی (بوکن تیروان) اتو والله اندا جاغن بردیری کران ساي، اتو بلی والله اتو لا والله' (3). کران چاکف ۲ ماچم این دفغکیل سومفه لغا دمکین جوا یغدسبوت دغن تأسفهاج اتو ترلاته سموا' ایت دفغکیل سومفه لغا تیاد واجب کنا اف ۲ کران ترماسوق دالم قاعده عَمُّ الْبَلْوَى.

(1) فد ماس دهولو کیت برسغک نایک کلاغیت ایت مستحیل سکارغ سوده اد اورغ نایک کلاغیت، جیک اورغ برسومفه نایک کلاغیت تیلا ای تیدق نایک نسجای کنا کفارة.

(2) سفرت این جوک جیک دسبوت 'والله اتو والله اتو والله' واجب اتس ساي برصدقه اومفما ترماسوق دالم لفظ کنایه.

(3) فرکتان بلی والله دان لا والله این سلالو دکوناکن اوله اورغ عرب تجوانن انتوق مېدفکن چاکف سهاج ترجمهن دالم بهاس ملایو لبیه کورغ دمکین: دمی الله ای، دمی الله بوکن.

افبیل سئورغ تله ملئگر سومفه (حت) کناله ای کفاره یأیت دبري فیلیه انتارا تیک فرکارا. فرتام مردهیکاکن سئورغ هب یغ مؤمن لاکي ۲ اتو فرمفوان یغ سجهترا درفد چاچت یغ مئکنندالاکن کرج. کدوا اتو مبري مکانن سفوله اورغ مسکین تیف ۲ سئورغ سچوفق مکانن یغ مئغئکن (اساسي) سمرت براس دان کئدوم. تیدق دلولسکن کروما اتو کیجو. کتیک اتو مبري فکاین انتوق سفوله اورغ مسکین ایت تیف ۲ سئورغ سفاسغ فکاین لغکف، تیدق دشرطکن باجو بهارو ماهن بوله دبري باجو یغ سوده دفاکي یغ ماسیه قوای لاکي.

تقدیرن فلئگر سومفه ایت تیدق دافت اتو تیدق ممفو مندافتکن فرکارا یغ تیک ایت واجبله اتسن فواس تیک هاري. منوره قول یغ اظهر تیدق واجب برتوره ۲.

166 - فرکتان 'النذور' ایت جمع باکي نذر. معنای فد لغة جنجي هندق بوات بایک اتو هندق بوات جاهت سمرت: ساي هندق راعیکن اندا بیسوق اتو ساي هندق فوکل اندا بیسوق. دان معنای فد شرع ایاله ملازمکن (مبراتکن اتو ممقسا) دیری مفرجاکن سسوات کبجیکن یغ تیاد مستي ای مفرجاکنش فد اصل حکم شرع.

(۱) جیک سئورغ برنذر دغن تجوان هندق منکه دیرین درفد سسوات دغن تیاد نیه کبجیکن دغاکندي 'نذر لجاج' (نذر دکیل اتو نذر مینک دیری) اتو نذر 'غضیب (ماره)، سام جوک ماچم سومفه. مثال سمرت: جیک ساي مقیسف روکو سمولو واجب اتس ساي برصدقه سراتوس رغکیک کفد مسجد اتو ساومفمان لفس ایت جیک ای لغکر (مقیسف سمولو) کناله ای فیلیه سام اد ای مبابر سراتوس رغکیک یغترسبوت اتو مبابر کفاره سباکي کفاره سومفه.

(ب) نذر انتوق کبجیکن یغترسبوت نذر "المُجَازاة انو التبر" مک نذر این ترهاکي کفد دوا بهاکین فول:

(i) تیدق دکنئوغکن دغن سسوات فرکارا، سمرت کئان: واجب اتس اکو برفواس اتو مردهیکاکن هب کران الله تعالی.

(ii) دکنئوغکن دغن سسوات بالسن سمرت دکنان: جیک دسمبوهکن الله ساکیت اکو واجب اتس اکو سمبیغ اتو فواس (1) اتو برصدقه اتو سباکین.

دالم مسألہ یغترتام واجب له اتسن برفواس اتو مردهیکاکن هب، سکیرا تیدق دنتوکن مسان بولیله ای مپفرناکن دغن برلباتن افبیل تله چوکف صیفتن. تیدق مستي دغن سمرت.

(1) سمبیغ اتو فواس اتو صدقه دسینی مقصود یغ سنه، بوکن یغ فرض. کران یغ فرض میبغ تله واجب اتسن مفرجاکن، تیدق فولو دندرکن.

دالم مسأله يځكدوا بېلا تله سمبوه ساكيت واجبله اتسڼ مېمفرناكن نذرځ ايت منوره اف يځدنذرځ سفرته سمبېڅ اتو فواس اتو صدقه سقدر نام يځدنذرځ، اومقام سمبېڅ جيك تيدق دنتوكن كنهاله دكرجاكن اتس سكورځ ۲ واجبځ فده شرع (1) يايت دوا ركعه. دان اومقام فواس يايت ساتو هاري. دان اومقام صدقه سكورځ ۲ ليم درهم اتو سته دينار. جيك اي نذر فواس سفوله هاري اومقام سنه اي سكران دان كنه ايكوت اف يځدشرط (برتوروه ۲ اتو برسله ۲) تنافي جيك اي نذر ستاهن يځدنتوكن نسچاي دتولق هاري راي، هاري تشرېق، ماس حيض، ماس نفاس دان بولن رمضان دان تباد كنه قضا. تنافي جيك تيدق دنتوكن تاهن ايت نسچاي كنه قضا هاري ۲ يځترسبوت.

تيدق اد نذر (تيدق جادي) فده فركارا يځ معصيه سفرته دكتاځ: جيك اكو بونه سفلان ايت (دغن تيدق سېنځ) واجب اتس اكو بكن ۲ (سفرته سمبېڅ اتو فواس). تيدق صبح نذر ايت كران نذر اتس معصيه سكاليفون فركارا يځدنذرځ ايت دريحال طاعة اكن الله.

دكچواليكن درفد كات معصيه، نذر فده فركارا يځ مكروه سفرته سئورځ برنذر هندق فواس سعمور هيدوف مك نذرځ ايت جادي، دان واجبله اي مېمفرناكنځ.

دمكين جوا تيدق صبح نذر فده فركارا يځ واجب فرض عين سفرته سمبېڅ ليم وقت بكيما تله دپتاكن داوول باب.

ادفون برنذر هندق منيځكلكن فركارا يځ هاروس سفرته تاهندق ماكن داكيځ دان سباكيځ اتو نذر هندق مخرجاكځ بندا يځ هاروس سفرته هندق ماكن داكيځ دان سباكيځ جيك دلغكر منوره قول يځ قوا تيدقله مستي اي كنه اف ۲ سلاكي نذرځ ايت بوكن انتوق منچكه اتو مځكالقكن ديري فده منيځكلكن اتو مخرجاكځ سسوات ايت دان تيدق فول دسرتاكن كران الله تعالى، سكران اد دمكين ايت نسچاي كنه كفاره جوك افيل دلغكر.

الْأَقْضِيَّةُ وَالشَّهَادَاتُ

167 - فركتان 'الاقضية' جمع باكي قضا، معنا فده لغة محكوم اتو ملولسكن سسوات. دان فده شرع مومتسكن فرباهن انتارا دوا اتو بيراف اورځ يځرباله، دغن حكم الله تعالى. دان فركتان 'الشهادات' ايت جمع باكي شهاده اصل معنا كحاضيران، مقصود منچريتاكن اتو مخبركن سسوات حال اوله سئورځ اتس سئورځ يځلاين (سقي).

(1) سكورځ ۲ سمبېڅ واجب فده شرع اياهه سمبېڅ صبح.

168 - اداله کرج منجادي قاضي (جواتن قاضي) ايت حکمن فرض کفایه جیک رامي اد اورغيغ لایق دتمغت ايت (1) مک جیک اد چوما سئورغ سهاج نسجاي لازم (واجب) اي مموهن جواتن ايت.

این حکم فد حق اورغ ايت ادفون امام (فمرنته) واجب مغمکت اتو ملتتيق ساله سئورغ درفد مریکیت ییلا تله دلتيق جاديله فرض عين اتس اورغيغ دلتيق ايت منرماث کران طاعتکن فمرنته انتوق فائده اورغرامي.

169 - تیدق هاروس دان تیدق صح سئورغ ايت هندق منجادي قاضي ملینکن هندقله اد فداا لیم بلس شرط (2):-

فرتام - اسلام مک تیدق صح جیک اي کافر.

کدوا - سوده چوکف عمور (سوده بالغ) مک تیدق صح جیک اي کانق ۲.

کتیک - برعقل مک تیدق صح جیک اي تیا د برعقل.

کامفت - مردهیکا مک تیدق صح جیک اي همب.

کلیم - للاکي، مک تیدق صح جیک اي فرمفوان اتو ختی مشکل.

کانم - اورغيغ عادل (اورغيغ صح منجادي سقسي) مک تیدق صح جیک اي اورغ فاسق.

کتوجه - تاهو حکم ۲ درفد قرآن دان حدیث دغن سچارا براحتیهاد تیدق مستي حفظ.

کلافن - مغمهوي حکم اجماع یايت حکم ۲ یغتلله داجملعکن اوله صحابه دان علماء یغ کمدين درفد مریک (3) ددالم مسأله یغ هندق دحکم سهاج. سفای حکومن کلک تیدق مپاهي اتو برجهکده دغن اجماع.

(1) مقصود تمغت دسینی یايت سوات دائره یغدهسوت مسافة غدوی (کاواسن یغ لواسن تیدق سسمي دوا مرحله) اصل فرکتان عدوی ايت معنای برلاري یعنی تمغت ايت بوله دفرکي دغن برلاري دري ساتو فیهق کفیهق یغلاین دغن بالیق اري

(2) ددالم حدیث نبی صلی الله علیه وسلم تله برسیدا 'الْفَضَاءُ ثَلَاثَةٌ قَاضِيَانِ فِي النَّارِ وَقَاضٍ فِي الْجَنَّةِ فَأَمَّا الَّذِي فِي الْجَنَّةِ فَرَجُلٌ عَرَفَ الْحَقَّ وَقَضَى بِهِ وَالَّذِي فِي النَّارِ رَجُلٌ عَرَفَ الْحَقَّ فَجَارَ فِي الْحُكْمِ وَرَجُلٌ قَضَى لِلنَّاسِ عَلَى جَهْلٍ'. اریتن قاضي ايت اد تیک ماچم، دوا درفداا ماسوق نراک دان ساتو ماسوق شرک. ادفون قاضي یغ ماسوق شرک ايت ایاله قاضي یغ تاهو حکم یغسبئر دان دي محکوم منورتن. دان دوا قاضي یغ ماسوق نراک ایاله قاضي یغ تاهو حکم یغسبئر تنای اي مپلویغ تیدق محکوم مگیکوت یغسبئر ايت. دان یغ سئورغ لاکي محکوم مانسی دغن کادان جاهیل تا تاهو حکم.

(3) اجماع ايت معنای سکات اتو سبوت سوارا فنداقه صحابه دان علماء یغ کمدين درفداا ادفون یغدهکاکن سوارا رامي فد اورغ عوام یغدهککیل میجوریتی ايت تهیق دتماکن اجماع.

كسميلن - مځتوي مسأله يځاد خلاف علماء ددالمځ ليه كورځ سام ماچم شرط
يځكلافن.

كسځوله - مځتوي ماچم مان چارا هندق براجتهاد (1).
كسبلن - مځتوي بهاس عرب دغن نحوځ دان صرفن سنكير ۲۱ بوله منتفسيركن كتاب
الله.

كدوابلس - بهوا سئورغيغ فندغر مسكينفون دغن دچريتكځ فد تليځاځ، مك تيدق
صح اورغيغ فكق لغسوغ.

كتيك بلس - بهوا اي سئورغيغ چليق مك تيدق صح اورغيغ بوت تنافي تيدق مغاف
بوت سبله يآيت دهاروسكن.

كأمفت بلس - بهوا اي سئورغيغ تاهو منوليس، سفاي تيدق دكليروكن.
كليم بلس - بهوا اي سئورغيغ چليه (بوكن اورغيغ چدرا عقلن دغن سبب ساكيت
اتو توها اتو سباكيځ).

تباهنلاكي دشرطكن اي بوله برتوتور (تيدق بيسو). مك جيڪ تيدق اد دتمفت ايت
اورغيغ چوكف سكل شرط يفترسبوت نسچاي واجب اتس فمرته اتو اورغيغ بركواس
مغشكت. اتو ملنتيق سئورغيغ بوكن اهليځ منجادي قاضي سكاليفون اي اورغ فاسق اتو
كانق ۲ اتو فرمفوان. بيلا تله دلنتيق سكل حكمن يغدحكومكنن لولس كران ضرورة
(ترفقسا) منجاك مصلحه اورغرامي.

قاضي دان تاتا ترتيبځ

170 - فد اورغيغ منجادي قاضي اد بايق تاتا ترتيبځ:-

فرتام - تنتغ تمفت فرنجاران (محكمه) سيكياداداكځ دتغه ۲ بندر جيڪ بندر ايت بسر
تنافي جيڪ بندر ايت كچيل بوليپله داداكځ دمان ۲ تمفت يغ اي سوك.

كدوا - دودق داتس تمفت يغ تيغكي يغبوله اورغرامي تمفق دغن جلس سفرت داتس
فتنس. دان دتمفت ايت كادان سهوځ تيدق مريغساكن فد موسم فانس دان موسم
سجؤ.

كتيك - تيدق مځكوناكن اورغ جاك جيڪ دلاكوكن حكمن مكرهه.

(1) يعني مځتوي سكل جنيس دليل دودق قرآن دان حديث مان يغ عام، مان يغ خاص، مان يغ مطلق، مان يغ
مقيد، مان يغ محمل دان مان يغ تراغ.

کامفت - جاغن داداکن فرېچارآن دمسجد کران مغيلقکن درفد سوارا ييسیغ کچوالی
جیک وقت ای براد دالم مسجد کبتولن اد برلاکو کیس دسیتو تیدقله مکروه
دسلسیکن.

دمکین جوا جیک ترفقسا دلاکوکن دمسجد کران اد کعدوران سفرت هوچن دان
سباکین.

171 - قاضي واجب مېماکن کدودقکن کدوا۲ اورغیغ برېچارا دهدافن (یغ منوده
دان یغ دتودوه) دالم تیک فرکارا:-

(ا) تمفت دودق دغن ملتقکن کدوا یغبراله ایت دهدافن دسوات مجلس جیک سام
طرف کدوا۲. سبالیقن جیک تیدق سام طرفن سفرت اورغ مسلم دغن ذمی کناله
دیذاکن کدودقکن (1).

(ب) سام دري سکي توتور کات. مک دلارغ قاضي مندغر چاکف سبله فیهق
سهاج تیدق فیهق یغلأین.

(ت) تنغ مندغ کفد کدوا۲۱ هندقله دسماکن جوک تیدق بوله فنداغ فد سئورغ
تیدق فد یغ سئورغ لاکي.

172 - قاضي تیدق هاروس (حرام) منرېما هدیہ درفد اورغ۲ یغ ددالم ولایهن تنافي
تیدق حرام منرېما هدیہ دري اورغ لوار درفد ولایهن، سکیرا۲ قاضي ایت براد دتمفت یغبوکن
ولایهن تیا۲ اورغیغ ددالم ولایهن اد ممبري هدیہ فد حال اورغ ایت اد کیس دان تیاد بیاس
بروات دمکین لیه دهولو۲ نسجاي حرام جوک ای منرېما۲.

173 - مکروه قاضي محکوم دالم کادان تیدق تنغ یا۲ت سبفوله فرکارا:-

(ا) وقت اتو کتیک ماره.

(ب) کتیک فروت لافر اتو کپغ یغ ساعت.

(ت) کتیک هاوس ساعت.

(ث) کتیک شهواة تغه قواة هندق برستوبه.

(ج) کتیک ساکیت یغ مرونسیغکن.

(ح) کتیک هندق بواغ ایر یغ ساعت.

(خ) کتیک ترلفو دوکچیتا.

(ج) کتیک ترلفو سوک.

(1) این مونکین فد نکري یغ بلوم اد. اونداع۲ انتارا بقسا. دان طرف قاضي برکواس دالم سموا کیس ترماسوقله
کیس سیبیل دان جنایه.

(د) کتيك مغنتو.

(ذ) کتيك سوهو ساعت فانس دان اتو ساعت سجو.

فنديقش جيڪ برلاکو فد ديريش سسوات حال يڄ مريڦساکن اتو تيدق نترام طبيعتش
سفرت کتيك تاکوت ساعت اتو جمو ساعت دانسباکيڻ مکروهله محکوم کتيك ايت،
سباليقش جيڪ دلاکوکن جوک سدغ دالم کادان يڄترسبوت ايت لولس له جوک حکم
چوما مکروه سهاج.

174 - افبيل کدوا ۲ يڄبرنجارا تله حاضر دهدافنن مک قاضي تيدق هاروس مپوال
يڄددعوا (1) مليکن سته سلسي يڄ مندعوا منراغکن دعوانن يڄ صح (اين واجب).
بيلا يڄ مندعوا تله سلسي ممنتغکن دعوانن ايت بهاروله قاضي برکات کفد يڄددعوا
(سکاليفون دغن تياد فرمنتان درفد يڄ مندعوا): کامو سوده دغر اف دعوانن ايت مک
کامو دکهندقکن مبري کپتان اتسن. مک جيڪ اي مڦاکو تياداله دعوانن ايت برلنجوتن
(تياد بچارا) ماهن لازم اتسن منوره فعاکوانن.

سباليقش جيڪ اي تياد مڦاکو (اغکارکن) دعوانن ايت مک قاضي هاروس برتاڻ کفد يڄ
مندعوا اداکه کامو ممفويائي يٽنه (2).

بيلا دکناکن هاروس قاضي برتاڻ ايت معنائ هاروس دي ديم ماهن ايتوله يڄ ايلوقن جيڪ
اي تاهو بهوا اورغيج اغکار ايت تاهوکن حکم ايت، تنافي جيڪ شک تنتغ تاهوڻ اتو تيدق
ايلوقله قاضي برتاڻ جوک افتهلاکي جيڪ يڄ اغکار ايت ميمغ تاناهو کتيك ايت واجب
اتس قاضي دمکين ايت (برتاڻ) اتو قاضي برتاڻ کفد يڄ مندعوا اداکه کامو ممفويائي
سقسسي دان سومفه (دالم مساله فرکارا يڄتياد بوله ثابت مليکن دغن سقسسي دان
سومفه).

سبکيمان قاضي تيدق بوله مپوال يڄددعوا، بکيتو جوک قاضي تيدق هاروس مپوره
يڄددعوا برسومفه مليکن سته دمنتا اوله يڄمندعوا. سکيراڻ دلاکوکن (دسوره
برسومفه) سبلوم اد فرمنتان اوله يڄ مندعوا مک سومفه ايت تيدق بوله دفاکي. دمکين
جوا جيڪ يڄددعوا برسومفه دغن فرمنتان يڄ مندعوا سبلوم دسوره سومفه اوله قاضي تياد
بوله دفاکي مقصودڻ بلوم بوله قاضي مبري کفتوسن حکم.

(1) فد ماس سکارغ دالم سورة خبر مڦکوناکن فرکتان يڄ ددعوا اتو يڄدتوده دغن يڄترتوده. ساي تا فهم مڦاف
جادي تر. بياسن فرکتان يڄدغبه 'تر' ايت منتجوق کفد تا سهاج. سفاتوتن بيلا تا سهاج تيدق اد
کيس.

(2) بينه ايت اصل معنائ بوقتي اتو کتران مقصودڻ دسيني اياهه سقسسي يابت دوا اورغ لاکي ۲ اتو سغورغ
لاکي ۲ دان دوا اورغ فرمفوان بکيمان اکندانغ.

دانلاکي تيدق هاروس قاضي مٽاجر کدوا ۲۱ اتو ساله سئورغ درفد کدواڻ يځ سدغ
 رنچارا اکن حجه ۲ (کتر اغن ۲) اومقام: اڅکو کات بکيني اتو بکيتو، تنافي انتوق هندق تاهو
 اتو انتوق هندق فهم دعوان ايت تيدق مٽاف ماهن هاروس، اومقام تودوه بونه بوله تاڻ
 اداک بونه سٺهاج اتو تيدق سٺهاج. دان سکيراڻ دالم فرچاران ايت اد سقسي قاضي
 تيدق هاروس مٽگرتق سقسي ايت اومقام برکات کفداڻ: ماچم مان کامو تاهو مونکين
 کامو تيدق منيغوق؟ دان ساومقام.

175 - قاضي تيدق بوله منريما سقسي ملينکن درفد اورغيغ تله ثابت عاديلن تنافي
 جيک اي سنديري (قاضي ايت) تاهوکن اورغ ايت عاديل بوليله اي تريما تروس سقسيڻ.
 اتو اي تاهوکن فاسقن اورغ ايت هندقله اي تولق سقسيڻ سرت مرت، تنافي جيک
 تيدق دکتهوي اداکه اورغ ايت عاديل اتو فاسق هندقله اي (واجب) متا داداکن
 سقسي فول دالم بهاس عرب دسبوت 'الترکيه' (سقسي اتس سقسي) تيدق چوکف
 فغاڪوان دغن اورغيغ ددعوا مٽاکن فد ساي فلاڻ ايت عاديل. ماهن سقسي (الترکيه)
 ايت هندقله حاضر دهغافن قاضي مٽسيکن کعاديلن سقسي يغفرنام دغن کتاڻ:
 ساي نايک سقسي بهوا فلاڻ ايت عاديل.

دشرطکن فد مُزکي (سقسي اتس سقسي) ايت سام ماچم شرط ۲ فد سقسي
 جوک دان تيدق اد فرستروان انتارا کدواڻ (انتارا مُزکي دان مُزکي) دان لاین ۲ سمرت تيدق
 اد تهمة اومقام اتق دغن باف اتو سباليقن بکيمان اکنداغ فد 178.

سلاين درفد ايت دکهندقکن اورغيغ جادي مُزکي ايت تاهوکن سبب ۲ کچاچتر
 دان کعاديلن اورغيغ دسقسیکن. دالم سوال چاچه واجب دسبوتکن فرکاراڻ سمرت
 برزنا، منچوري دان سباکيڻ يځ دکتهوي لاتر بلاکغش دغن سبب برجيران دان برکاڻ
 ادفون تنغ کعاديلن تيدق فرلو دسبوتکن فرکاراڻ کران اصل مانسي ايت بايک دان عادل
 دانلاکي قاضي تيدق بوله منريما سقسي اتس اورغيغ برموسه انتارا ساتو دغن يغلاين
 (1). دان تيدق بوله منريما سقسي باف (اصول کاتس) انتوق اتق (فروع کباوه) اتو
 سباليقن کران اد تهمة (2) دان (3).

176 - تيدق بوله دتريما بولت ۲ کندوغن سورة درفد سئورغ قاضي کفد قاضي يځ
 لاین (يځ محکوم اتس اورغيغ غائب) ملينکن دغن دسقسیکن اوله دوا اورغ سقسي اتس

(1) تنافي بوله دتريما سقسي انتوق موسهن دالم بهاس عرب دسبوت شهادله.

(2) تنافي بوله دتريما سقسي اتس دالم بهاس عرب دسبوت شهاده عليه.

(3) بيلا دکات باف کاتس اتو اتق کباوه تيدقله ترماسوق سودارا دان باف سودارا دمکين جوا سوامي سترري
 دان صحابه.

کندوغن سورة قاضي یغ منولیس ایت کمدين سقسي ایت مپقسیکن فول دهدافن قاضي یغ منریما سورة، کران یغدفکغ ایاله سقسي بوکن سورة سبب سورة مونکین بوله هیلغ اتو ترپاکر اتو بوله جادي یغددالم سورة لاین درفد اف یغداوتاراکن اوله سقسي اتو سباکین.

مثالن سفرت سئورغ مندعو اتس سئورغیغ غائب (یغ تیدق اد ددالم نکري؛ مفتاکن اورغ ایت اد برهوتغ دغن، دعوانن ایت ثابت دغن اد سقسي دان یغ مندعو برسومفه (1)، جیک اورغیغ ددعو ایت اد هرتان دتمغت یغ مندعو بولپله قاضي تمغت ایت محکومکن دبایر هوتغ ایت درفد هرت یغاد، دان جیک تیدق اد هرت دتمغت ایت سدغ یغ مندعو منتوت متتا سمفیکن کفد قاضي تمغت یغددعو بولپله قاضي ایت مفهتر سورة کفد قاضي تمغت یغددعو ستله ایان ممبوات حکومن اتس اورغیغ غائب دغن دسقسیکن اوله دوا اورغیغ عادل، مک قاضي یغ مندافت سورة برسرت دغن دوا سقسي یغترسبوت بولپله ملولسکن حکم اتس اورغیغ ددعو سفای ممبایر.

الدَّعْوَى وَالْيَتَات

177 - فرکتان دعوی (2) معنال فد لقة متتا دان برچیتا۲ دان معنال فد شرع ممبریتاهو اتو مغادو حق اوله سئورغ اد اتس سئورغ یغلائن، دسیسی حاکم (ترماسوق قاضي) اتو اورغیغ داغکت جادي حاکم اوله یغبربچارا، دالم بهاس عرب دسبوت مُحکَم، سکیران دعوا ایت تیاد دسیسی حاکم اتو محکم تیاداله دنماکن دعوی.

فرکتان بیناث جمع کفد بینه اصل معنال تراغ دان پات مقصودن دسینی ایاله سقسي کران سسوات کیس ایت جادي تراغ دان پات دغن ادان سقسي (3) بکیمان تله دپتاکن فد فصل 174.

(1) سومفه دسینی اتوق منتوت حق اتس یغ غائب یغ مستی ای ممبایر احتیاط، دالم بهاس عرب دسبوت ییینُ الاستظهار.

(2) دسیسی علم املاء کلمه دعوی دتولیس دغن "ی" هوجغش کران منجوقکن اصل الیف ایت توکر درفد "ی". اورغ ملایو تولیس دغن الیف (دعوا) مقصودن سام.

(3) سندران کدوا فرکارا این فرمان الله تعالی: وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ مُعْرِضُونَ. النور آية 48. ارتین دان افیل داجق مرپکیت (اورغ ۲ منافق) کفد الله دان رسولن سفای محکومکن کیس ۲ یغبرلاکو انتارا مرهک تیا۲ ساتو فواق درفدان برفالیغ (اغکن) تیدق ماهو منریما حکم ایت.

دالم حدیث مسلم دان لاین ۲ نبی صلی الله علیه وسلم برسبدا: لَوْ بَعَثَ النَّاسُ بِدَعْوَاهُمْ لَا دَعَى رَجُلٌ دِمَاءَ رَجُلٍ وَأَمْوَالَهُمْ وَلَكِنَّ الْيَتَةَ عَلَى الْمُدْعَى وَالْيَمِينَ عَلَى مَنْ أُنْكَرَ. ارتین کالوله دتوروتکن اف یغددعو اوله مانسی نسجای باقی اورغ مندعو داره اورغ لاین دان هرت ۲ تانی سقسي واجب اتس اورغیغ مندعو دان سه بغه اتس اورغیغ انکار.

فندوان بچارا

(ا) بیلا برلاکو سوات کیس اورغیغ مندعوا اد سقسي هندقله حاکم مندغر کیس ایت دان محکومکن حق باکین دغن کتراغن سقسي یغترسبوت، دغن شرط حاکم ایت تاهو سقسي ایت عادل، کالو تیدق تاهو کناله دترکیهکن لبیه دهولو.

(ب) جیک یغ مندعوا ایت تیدق اد ممفویای سقسي اتو اد تنافی تیدق بوله دترپما مک چاکف یغدفاکی ایاله چاکف اورغیغ ددعوا دغن سومفه. سبالیقن جیک ای اغکن برسومفه هندقله دکمبالیکن کفد یغ مندعوا برسومفه فول. بیلا ای تله برسومفه دحکوم کنله حق ایت باکین (یغمندعوا).

(ت) سکیران دالم ساتو کیس دوا اورغیغ بریچارا منتتوت سوات بارغ یغاد ددالم تاغن ساله شعورغ درفدان فد حال کدوا۲۱ تیدق اد ممفویای سقسي مک چاکف یغدفاکی ایاله چاکف اورغیغ بارغ ایت اد فد تاغن دغن سومفه میتاکن بارغ ایت دی فون، اتو کدوا۲۱ اد سقسي حکومن سقسي اورغیغ بارغ فد تاغن ایت لبیه قوا.

(ث) سکیران بارغ یغدتتوت ایت فد تاغن کدوا۲۱ سکالی سفرت همفر یغ کدوا۲۱ دودق داتسن اتو کدوا۲۱ براد ددالم سبواه رومه، اتو تیدق اد دتاغن کدوا۲۱ سام سکالی سفرت بارغیغ ترلق داتس تانه فد حال کدوا۲۱ تیدق اد دکت دسیتو نسجای دسوره کدوان برسومفه منافیکن بارغ ایت کفویان لاونن. لفس ایت دحکومکن بارغ ایت دبهاکي دوا مستغه شعورغ، اتو دغن عبارة یغلاین دبهاکي شعورغ سفاروه، کران برسمان فد تاغن کدوا۲۱ دالم مسأله یغفرتام دان برسام تیدق اد دتاغن کدوا۲۱ فد مسأله یغکدوا.

(ج) دالم مسأله بارغ تیدق اد دتاغن کدوا۲۱ جیک کدوا۲۱ اد ممفویای سقسي کناله دلپت تاریخن، اومفا سقسي یغ شعورغ برکات: بارغ ایت تله دفویای اوله سفلان سلما ستاهن سهغک سکارغ منکل یغ شعورغ لاکي مغانکن سلما دوا تاهن مک دالم مسأله این دحکومکن مان یغلبیه لام تاریخن.

(چ) جیک بارغ ایت تیدق اد دتاغن کدوا۲۱ تنافی اد دتاغن اورغ لاین (فیبق یغکتیک) حکمن دبترکن چاکفن (فیبق یغ کتیک ایت) دغن برسومفه مغانکن تیف۲ شعورغ درفد کدوا۲۱ بوکن دی فون. تنافی جیک ای برقرار مغانکن بارغ ایت حق کفویات ساله شعورغ درفد کدوا۲۱ هندقله دحکومکن منوره اقرار ایت.

(ح) دالم مسأله جیک بارغ دتاغن فیبق یغکتیک یغترسبوت تنافی کدوا۲۱ فیبق اد مفاداکن سقسي نسجای تنوتن کدوا۲۱ ایت کوکور (بواغ کیس) دان بارغ ایت کنا ایکوت چاکف فیبق یغکتیک دغن برسومفه بکیماں فد (چ).

سېلوم دتوتف باب این اد مناسب دسېوتکن قاعده چارا برسومفه کران ییلا یغددعوا
تیدق مځاکو اتو دکتاکن ایغکرکن تودهن یغتیا د برسقسي دمکین جوا ییلا برلاکو سومفه
یغدکمالیکن، دکهندقکن ای برسومفه بکیمان برایکوت:—

بارغسیاف برسومفه اتس فربواتن دیرین سندیری سام اد فربواتن ایت هندق ماثباتکن
سسوات اتو هندق منافیکن سسوات کناله ای برسومفه سچارا فوتس دان تکس
یغدسېوت دالم بهاس عرب ”عَلَى الْبَيْتِ“ (1)، مثالن فد اثبات دالم مسأله جوالی سمرت
کتاځ: وَالله سغکوهم ساي جوال بوکو این دغن هرک لیم رغکیت اتو ساي بلي درفد اندا
دغن هرک لیم رغکیت، دان مثالن فد نفی سمرت کتاځ: وَالله ساي تیدق جوال بوکو این
دغن هرک لیم رغکیت مالم دغن هرک انم رغکیت اتو ساي تیدق بلي بوکو این دغن هرک
انم رغکیت.

بارغسیاف هندق برسومفه اتس فربواتن اورغ لاین نسچاي اد دوا هوریان، فرتام —
جیک فربواتن ایت اثبات کناله ای برسومفه سچارا فوتس دان تکس (علی البت) مثالن
سمرت کتاځ وَالله سغکوهم باف ساي اد مځهوتمکن دویت کفد اندا سبایق لیم فوله
رغکیت. فرکتان یغدکاریس ایت فربواتن اورغ لاین.

دان جیک فربواتن ایت نفی مطلق (تیدق دقید دغن ماس دان تمفت یغترتتو) کناله ای
برسومفه منافیکن تاهو، دالم بهاس عرب دسېوت ”تَفِي الْعِلْمِ“ مثالن سمرت سئورغ
مندعوا اتس سئورغ لاین مځتاکن اورغ ایت اد هوتغ دغن بغاځ تیبا ۲ اورغیغ ددعوا
مځتاکن باف اندا سوده هافوسکن (ابراءکن) هوتغ ایت مک اورغیغ مندعوا، انکار تیدق
مځاکو هوتغ ایت سوده دهافوسکن، کناله ای برسومفه دغن منافیکن تاهو مثالن
سمرت دکتاځ: وَالله ساي تیاد تاهو باف ساي تله مځهافوسکن هوتغ ایت. فرکتان
یغدکاریس دباوهن ایت منافیکن فربواتن اورغ لاین.

تتافي جیک نفی این ترتتو مسان دان تمفتن کناله ای برسومفه سچارا فوتس دان
تکس جوک سمرت اورغیغ دتوده مځتاکن باف اندا سوده هافوسکن هوتغ ایت فد هاري
جمعه کارین دمسجد اومفماځ هندقله ای برسومفه دغن کتاځ: وَالله باف ساي تیدق
مهافوسکن هوتغ ایت.

شرط ۲ سقسي

178 — تیاد بوله دترېما فرسقسیان سئورغ ملینکن درفد. اورغیغ اد فداځ لیم
شرط:—

(1) یعنی سومفه ایت اد دوا بهاکین فرتام سومفه ’عَلَى الْبَيْتِ‘ (فوتس تکس). کدوا سومفه ’تَفِي الْعِلْمِ‘
(منافیکن تاهو).

فرنام - اسلام. مك تيدق بوله دترېما سقسي اورغ كافر اتس اورغ اسلام اتو اتس اورغ كافر سنديري.

كدوا - بالغ. مك تيدق بوله دترېما سقسي كانق۲ والوفون سوده بسر همغير بالغ.

كتيك - برعقل. مك تيدق بوله دترېما سقسي اورغ كيلا.

كامفت. - مردهيك. مك تيدق بوله دترېما سقسي همب، سام اد همب ايت مُدبَر، اتو مُكاتب اتو مُبعض (1).

كليم - اد كعاديلن دالم بهاس عرب دسبوت عذالَه مك تيدق بوله دترېما سقسي اورغيغ فاسق دغن سبب مفرجاكن دوسا بسر اتو مفركاكن دوسا كچيل سكر۲۱ تيدق ليه طاعة اتس معصيتن، مك جيک طاعة ليه بايق بوليله دترېما سقسين.

ترسبوت دالم كتاب باجوري جزء 2 موک 360 ليه كورغ ترجمهنن: تمبه لاکي ليم شرط جادي جملهن سفوله شيرط:-

يغکام - بوله برتونور. مك تيدق بوله دترېما سقسي اورغ ييسو سكاليفون بوله دفهم اشارتن.

يغکتوجه -- اد ايغاتن. مك تيدق بوله دترېما سقسي اورغيغ تيا د سيومن اتو كفلا كريق تيدق تاهو ممبذاكن فرکارا يغبايك دان يغ تابايلک.

يغکلانن - بوکن اورغيغ اد تهمه فداا. مك تيدق بوله دترېما سقسي اورغيغ اد تهمه فداا سفرت اتق هندق مېقسیکن فرکارا يغ اد فائده انتوق بغاا، اتو منولن مضرة درفداا.

يغکسميلن - کادانن رشيد (2) مک ييدقله بوله دترېما سقسي اورغيغ دتکه مقلولاکن هرتان دغن سبب دغو اتو توغوغ.

يغکسفوله - کادانن اد مرؤه. مک تيدق بوله دترېما سقسي اورغيغ تيا د مرؤه (3) کران اورغيغ تيا د مرؤه ايت تيدق تاهو مالو دي بوله برچاکف دان بوله بوات اف دي فوٹ سوک.

(1) ليہت معنامدير، مکاتب دان مبعض دفصل 182 اکندانتع.

(2) فرکتان رشيد ايت اصل معنا چرديق مقصودا اد کسدانن دان تاهو منتدبيرکن حال ديرين دان هرتان بوکن اورغ توغوغ دان تيدق مول معنا فينتر اتو بيچق.

(3) مرؤه ايت صفة دان فراغي يغبايلک ترسبوت دالم مطلع البدين موک 222. دان مرؤه ايت بر فراغي دان بر صفة سستورغ دغن صفة اورغيغ سؤمغمان درفد سکل اتق سحاسن فد زمانن دان مکاتن (تمغن) مک تيدق دترېما سقسي اورغيغ تيا د مرؤه باکين سفرت اورغيغ برجالن دفاکن (دفاکن) ترپوک کفلا (تيدق ماکي سوغکوء) اتو بدان (بلقکيغ) يغ لاین درفد عورة فد حال تيا د لايق دغندي يغترسبوت (کادان سماچم ايت تيدق لايق دغندي) دغن جو اي بوکن اتق فاسر (کران اي بوکن اورغ کاکي ليم) ادفون (تتافي) جيک اي اتق فاسر (جيک اي اتق اورغ کاکي ليم) مک تيدق منجاريقکن مرؤهن (تيدق چاپت مرؤهن)دمکين جو تيا د مرؤه اورغيغ مچيم اسرېت دهدان اورغيغ فاتوت دمالوکن.

الْحُقُوقُ

179 - فرکتان الحقوق ایت جمع درفد حَقُّ ، اصل معنال بئر دغن مشندوغي کفوپان دان تنتوتن، شوده جادي بهاس ملايو.

اداله حق ایت دوا بهاکين:-

فرتام - حق الله تعالى.

کدوا - حق انتق ادم.

دسيني دپتاکن حق انتق ادم ليه دهولو دغدغ دري سکي فرسقسيان (شهاده) ترهاکي اي کفد تیک بهاکين فول:-

(ا) تيدق بوله دترما فرسقسيان فداال ملينکن دغن دوا اورغ سقسي لاکي ۲ سهاج. تيدق بوله فرمفوان چمفور ددالمن دان تيدق بوله سقسي برسرت سومفه. يایت تيف ۲ فرکارا يفتياد مليتکن هرت ددالمن سفرت نکاح يایت حق انتق ادم دري سکي بوله برسدف ۲ دغن استرين، دمکين جوا رجوع (1) دان سفرت طلاق يایت دري سکي منجاك اير ماني دالم ماس عده (جيك استري مندعوا سوامين تله منطلاقکندي دان سوامي انکار تيدق بوله دترما دعوال ایت ملينکن دغن اد سقسي دوا اورغ لاکي ۲).

(ب) بوله دترما فرسقسيان فداال دغن سقسي دوا اورغ لاکي ۲ اتو سئورغ لاکي ۲ دوا اورغ فرمفوان اتو سئورغ لاکي ۲ دغن سومفه يغ مندعوا ستله سقسي يغفرتام يغ عادل منونينکن فرسقسيان. دان واجب اي سبوت دالم سومفهين ایت مپتاکن سقسيت ایت بتول دان بئر، يایت فد تيف ۲ فرکارا يغ مليتکن هرت اتو منفعة سام اد توني اتو هوتغ اتو عقد ۲ يغ دقصدن دغن هرت سفرت جوالبي، سيوامپوا، فنجم منجم دان سباکين. کالو سئورغ برکات کفد کاوون: بوکو يغاد فد اندا ایت ساي تله جوال کفد اندا. جواب کاوون: تيدق بهکن اندا هييه کفد ساي کناله يغ مندعوا جوال ایت مغاداکن سقسي، سام اد دوا اورغ لاکي ۲، اتو سئورغ لاکي ۲ دان دوا اورغ فرمفوان، اتو

(1) مفسودن کالو سئورغ مندعوا ای تله نکاح دغن سئورغ فرمفوان هندقله اي مغاداکن دوا ایزرغ سقسي لاکي يغ منراشکن دغن چوکف کتران. دمکين جوا جيك اي مندعوا تله رجوع دغن جندال فد حال جندال ایت انکار تيدق بوله دترما دعوال ایت ملينکن دغن مغاداکن دوا اورغ سقسي لاکي. دان دمکين جوا جيك سئورغ تله برقرار دهد فن دوا اورغ لاکي ۲ مپتاکن ای تله برزنا کمدين اي انکار دالم کيس اين کناله دلاکن سقسي دوا اورغ لاکي ۲ مپسيکن اقرار. تيدق بوله دترما لان درفد ایت.

(ت) بوله دترېما فرسقسېان فداڅ دغن سئورغ لاكي ۲ دان دوا اورغ فرمفوان اتو دغن امفت اورغ فرمفوان، يايت تيف ۲ فرکارا يغ مغانې دغن حال فرمفوان (فرکارا يغ يياسن جارغ اورغ لاكي ۲ تاهو) سفرت ولاده، حيض، سوسوان دان سباکين.

سوغکوهفون دمکين بوله جوک دترېما سقسې دوا اورغ لاكي ۲ سهاج، کران تيف ۲ فرکارا يقبوله ثابت دغن حجه يغ لمه ليه اوتام بوله دثابتکن دغن حجه يغ ليه قواة.

ادفون حق الله تعالى دري سکي فرسقسېان تيدق بوله دترېما سقسې. فدان دري اورغ فرمفوان ملينکن هندقله درفد اورغ لاكي ۲ سهاج يايت ترهاکي کفد تیک بهاکين جوک:-

(ا) تيدق بوله دترېما فرسقسېان فداڅ دغن کورغ درفد امفت اورغ لاكي ۲ يايت دالم کيس تودوه برزنا، برلواط دان ممفرکوسا بناتخ. مک تيدق بوله ثابت ملينکن دغن سقسې امفت اورغ لاكي ۲ يغ مليت اورغ ايت برزنا دغن تجوان هندق مېقسېکن درايت جیک مړيک سهاج مليت بوکن دغن تجوان ايت نسچاي مړيک سوده جادي فاسق دتولق فرسقسېان. تنافي تنتغ اقرار اورغيغ برزنا ايت سنديري بوله دلولسکن دغن سقسې دوا اورغ للاکي سهاج (اتس اقرار ايت).

(ب) بوله دترېما فرسقسېان دوا اورغ لاكي ۲ سهاج، يايت تيف ۲ کيس يغ لاین درفد زنا سفرت کيس مينوم اراق، مرومفق دان سباکين.

(ت) بوله دترېما فرسقسېان سئورغ لاكي ۲ سهاج يايت تنتغ هندق ماثباتکن انق بولن رمضان کران عبادۀ فواس دان اف يغيرايکوت دغن. دان بولن ۲ يغلاین دري سکي برعبادۀ دالم سفرت انق بولن شوال انتوق براحرام حج دان فواس انم. انق بولن ذوالحجه انتوق وقوف دعره، فواس دان راي. انق بولن رجب انتوق برفواس ددالم دان انق بولن شعبان دمکين جوا انتوق برفواس ددالم درايت بارغسياف برنذر هندق فواس بولن رجب اومفمان واجبله اي برفواس دغن ثابتن انق بولن ايت دغن سقسې سئورغ لاكي ۲ سهاج دسيسې قول يغ ليه قواة. دمکين جوا تنتغ مسأله فراغکاان اتو تقسيران زکاة دان مسأله مېقسېکن سماتي ايت اورغ اسلام انتوق سمبيغ ميت دان لاین ۲.

تنافي تنتغ سمفي تيمفوه هوتغ يغدتغکوهکن دغن اول رمضان دمکين جوا تنتغ جاتوه طلاق يغدتعليقکن دغن اول رمضان تيدق بوله دکيرا اول رمضان دغن سقسې سئورغ لاكي ۲ سهاج، بهکن هندقله دغن سقسې دوا اورغ لاكي ۲ کران چوکف تيمفوه هوتغ دان تعليق طلاق ايت حق انق ادم يفتياد مليتکن هرت.

180 - تياد بوله دترېما فرسقسېان اورغ بوت ملينکن فد بيراف نمفت سسته درفدان:-

(۱) فد فرکارا یغ هیبوه دسیسی اورغ رامی دالم بهاس عرب دسبوت 'اِسْتِفَاضَه' یعنی فرکارا یغ تیدق ترلیندوځ درفد دکتهوې اوله اورغ رامی سکیرا ۲۱ تیدق مناسبه هندق دکناکن مریک برموافقه ممبوات بوهغ دالم فرکارا سمرت ایت. سکالیفون دالم کمفولن یغ رامی ایت اد معندوغي اورغ فرمفوان، همب ۲ دان اورغ یغ فاسق. مثالن سمرت فرکارا ماتی، فرکارا نسب دان فرکارا میلک یغ مطلق (1).

مثالن فد ماتی 'أَشْهَدُ بِمَوْتِ فُلَانٍ' اړتښ ساي سقسیکن دغن کاتښ سفلان ایت اتو ساي نایک سقسی بهوا سفلان ایت سوده ماتی. تنافي تیدق بوله دفاکي جیک اي برکات: ساي دغر اورغ کات سفلان ایت سوده ماتی اتو سؤومفمال کران چاکف ماچم ایت ممباوا کفد شک فد فرسقسیانش سؤوله ۲ دي تیدق جزم اتسښ. دان مثالن فد میلک یغ مطلق 'أَشْهَدُ أَنَّ هَذَا الشَّيْءَ مِلْكُ فُلَانٍ' اړتښ ساي سقسیکن بهوا سغکوهم بارغ این میلک سفلان. مقصود میلک مطلق ایت ایاله میلک یغتیاد دقیدکن دغن سبب سمرت بلي دان سباکښ. یغلاین درفد جالن استفاضه سمرت فساك (2).

(ب) فد فرکارا یغدلپهتن لیه دهولو سبلوم بوت، یعنی اورغ بوت بوله مپقسیکن فرکارا یغدلپهتن سبلوم اي بوت دغن شرط اورغیغ دسقسیکن پاکښ دان یغدسقسیکن اتسښ دکتهویکن نمان دان کتورنن، سمرت دکناځ: "أَشْهَدُ أَنَّ فُلَانَ بَنَ فُلَانٍ أَقْرَبُ فُلَانٍ يَكْذَا" اړتښ ساي مپقسیکن بهوا فلان بن فلان تله برقرار مغانکن بکښ ۲ انتوق سفلان. مک جیک کدواځ اتو ساله سؤورغن تیدق دکتهویکن نمان تیدقله بوله دترپما فرسقسیانش ایت.

(ت) فد فرکارا یغدتفکن اتو یغدجمن دالم بهاس عرب دسبوت "الْمَضْبُوط" سمرت سؤورغ برقرار فد تلیغا اورغ بوت مغانکن سفلان تله منجرایکن استرین اتو تله مردهیکاکن همباځ سدغ نام فلان ایت دان کتورنن اي کنل، دان تاغنن اورغ بوت ایت داتس کفلا اورغیغ برقرار دان اي (سي بوت) برکنتوغ فدان سرت دجمنکن بتول ۲ هغک سمفي دهدفن قاضي کتیک ایت بولپله دترپما فرسقسیانش.

(1) ترماسوق سؤال نکاح، سؤال کچاجتن سسؤورغ، کعادیلن، کچردیقکن، کبودهنن، سوسوانن دان سباکښ. تنافي دشرطکن تیدق اد بغکاغن درفد اورغیغ دسقسیکن. مک جیک اد بغکاغن سمرت اورغیغ دسقسیکن نسب تیدق مقاکو نسچاي تیاداله بوله دترپما فرسقسیانش اورغ بوت ایت.

(2) مک جیک اي برکات ساي سقسیکن بهوا بارغ این سفلان فول کران دي بلي درفد سفلان اتو دي دافت هدیه درفد سفلان نسچاي تیاد بوله دترپما فرسقسیانش، تنافي جیک اي برکات ساي سقسیکن بهوا بارغ این سفلان فول کران اي دافت فساك درفد بغاځ نسچاي بوله دترپما فرسقسیانش.

(ت) بوله دترېما اورغ بوت جادي جرو بهاس کران یايت سباکي مېمفيکن فرجاکن اورغيغ برېچارا سهاج.

(ج) تياډ بوله دترېما فرسقسيان سسئورغ ددالم مسأله اډ فائده يغ کمبالي کفد ديريڼ سام اډ فائده ايت منفعة اتو منولق مضرة. مثال فائده يغ کمبالي کفد ديريڼ سمرت فغهولو باکي سئورغ هب مېقسیکن بهوا هبان ايت بتول اډ منجوالکن کمبيغ کفد زېد دان زېد تيدق مفاکو مک فرسقسيان فغهولو ايت دتولق کران اډ مغلدوغي فائده انتوق ديريڼ (1).

دان مثال منولق مضرة باکي ديريڼ سمرت زېد اومفمان مېقسیکن عمر يغ برهوتغ دغڼ مختاکن بهوا اي (عمر) ايت تياډ برهوتغ دغن اورغ لاین فد حال عمر ايت سوده ماتي هرتان تيدق چوکف بوات منمغوغ هوتغ ۲ فيوتغن يغ رامي مک فرسقسيان زېد ايت دتولق کران مغلوق درفد مضرة فد ديريڼ دغن دکرومون اوله فيوتغ يغلاین دالم بهاس عرب دسبوت 'مَزَاَحَمَه'.

مردھيکاکن هب

181 - تله دپتاکن بيراف کالي بهوا دنکري کيت تيدق اډ اورغ يغلدکتاکن هب. اوله سبب ددالم کتاب ۲ فقه اډ مپوتکن حکم هب مک ساي چاتکن جوك دسيني دغن سچارا رېغکس باکي فغهوان فنتتوت.

فونچاډ هب يغلدمقصودکن ايت ايااله اورغ کافر يغلدتاون ددالم ميدان فغراغن انتارا اورغ اسلام دغن اورغ کافر بکيمان تله دپتاکن دالم باب جهاد فصل 160 (2) مک هب اين جادي سباکي هرت ميلیک باکي فغهولون بوله دجوالبي دان جادي فساک کفد وارث ۲، دان يغ فرمفوان دفغکيل جاريه حلال دستوبې اوله فغهولون (3).

تله اجماع علماء مختاکن بهوا مردھيکاکن هب ايت ساتو درفد قربان (کبجيکن) يغبسر کران ملفسکن بلغکو دري تغکوق مانسي درايت اي دجاډيکن فنبوسن دوسا اورغيغ برستوبه دالم بولن فواس دان ددالم ماس مفرجاکن جع دان لاین ۲ کفارة ترسبوت

(1) سبالقن بوله دترېما جيک فرسقسيان اتس (الشَّهَادَةُ عَلَيْهِ).

(2) دالم سئغه ۲ کتاب فتوى اډ مپتاکن سلاين درفد يغلدتاون دالم ميدان فغراغن اورغ اتو انقا ۲ اورغ کافر حربي يغلدتاون سچارا دچولوق اتو دچوري اتو سباکين دغن نية استيلاء (ميرته اتو مفواساي اتس ديريڼ) ترماسوق دالم حکم هب جوك.

(3) يعني دغن تياډ نکاح فرمان توهن: فَإِنْ خِفْتُمْ أَنْ لَا تُغْبِلُوا فَوَاجِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ. النساء ايه 3. بکيمان تله دتراعکن معناډ دهاب فولیکامي فصل 115.

دام حديث ابو داود كتاث ان النبي صلى الله عليه وسلم قال من اعتق رقة مؤمنة كانت فداءه من النار. ارتين بهوا من نبي صلى الله عليه وسلم تله برسبدا بارغسياف مردهيكاكن سئورغ هب يغ مؤمن نسجاي جاديله اي تبوسن باكي دوسال (1).
تيف ۲ اورغينغ بوله بركواس اتس هرتال سام اد مسلم اتو كافر صح اي مردهيكاكن هببال سام اد دغن لفظ يغ تراغ (صريح) سمرت كتاث: اكو مردهيكاكن اغكو اتو دغن لفظ سينديران (كنايه) سمرت كتاث: تياداله كواس اكو اتس اغكو جيک نية مردهيك جاديله اي مردهيك دان جيک تياد نية مردهيك تيدقله جادي. صح مردهيك دغن تبوسن دويت درفد اورغ لاین.

وَلَاء

182 - ولأ ايت معنای كواس اتس بكس هب يغتله دمردهيكاكن. بكس فقهولو سام اد لاكي ۲ اتو فرمفوان ايت دفغكيل "مولى" حکمن اي جادي وارث افيل بكس هب ايت ماتي تياد ممفويای وارث اتو اد وارث بتافي تيدق مفاييسي كدودقكن اباله عصبه. دان فقهولو يغ لاكي ۲ دسبوت جوک الْمُعْتَق بوله منكاچكن (جادي ولي) كغد بكس جاريهن جيک تياد ولي.
دان ولي باكي فقهولو يغ فرمفوان (يغدسبوت الْمُعْتَقَه) جوک بوله مواليكن بكس جاريهن. دان برفينده فول عصبه ايت كغد وارث ۲ يغ عصبه سمرت اتق للاكي بكيمان تله دپتاكن دباب فرائض دان باب نكاح.
كمدین هب ايت اد امفت ماچم یايت مُدَبِّر، مُكَاتَّب، مُبْعَض دان ام الولد.

التَّذْيِير

183 - التذير اصل معنای مغاواسي كسوداهن فکرجان، دان معنای فد شرع هب يغدكنتوغكن مردهيكاك دغن ماتي اوله فقهولون يغدسبوت دالم بهاس عرب 'ذُبْرُ الْحَيَاة' (بونتوت هيدوف) سمرت كتاث: افيل اكو ماتي اغكو مردهيك، كتيك ايت اي دفغكيل 'مُدَبِّر' افيل فقهولون ماتي مردهيكاله اي جيک ترماسوق دالم ساتو فرتيك درفد هرتال، دان جيک تياد چوكف دالم ساتو فرتيك لولس سقدر براف يغ چوكف ترفولغ كغد تدبير وارث سماني.

(1) اصل معنا اعتق رقة: مردهيكاكن تشكوف. مقصود صفة كهيان يهاد فد هب ايت سام سمرت بلغكو اتو رتي يغ مبلت تشكوف. جادي بيلا دمردهيكاكن ساوله ۲ ملفسكن بلغكو يهاد فد تشكوف ايت.

سلمانا فقهولو ماسيه هيدوف اي بوله جوال مُدَبِّر ايت دان بوله هييه دان بوله دباكي ۲ كن افيل دلاکوکن دمکين ايت باطله تدبير. فنديقن همب مدبر ايت حکم سام ماچم همب فنوه سلاکي فقهولو ماسيه هيدوف دان سکل فنداقتن درفد اوسها سموان ترولغ کفد فقهولو.

الکتابه

184 - فرکتان الکتابه يغ مشهور دباچ دغن الکتابه اد جوك سته فندافه مغان بوله دباچ دغن الکتابه، يأت فچاهن درفد فرکتان الکتابه معان کومفولن دان هيمنون سام ماچم توليسن يأت دکمفولکن دان دچنتومکن حروف ۲ جادي توليسن دان معان فد شرع يأت مردهيک (منبوس ديري) دغن دويت دباير برانسور. همب سماچم اين دفکيل 'مکاتب' فرجنين کتابه اين سنة دترما اوله فقهولو افيل دمتأ اوله همبان سدغ کدوا ۲۱ (فقهولو دان همب) ايت اورغيغ امانه دان اد کواس بوله منجياکن فرجنين ايت.

تيدق صح کتابه ملينکن دغن هرت اتو واغ دان دباير دغن برانسور دالم تيمفوه يغ ترتتو (1) سکورغ ۲۱ دوا بولن درايت تيدق صح کتابه دغن توني کران کتابه اين سوات عقد يغ ميلاهي قياس دالم مساله جوالي سبب اي ترماسوق دالم مساله سسورغ منجوال هرتان دغن هرتان سنديري.

کتابه يغ صح ايت جادي کونکريت (لازم اتو مستي) فد فيق فقهولو مک تيدقله بوله اي هندق قنسيلکن (فسخکن) کچوالي جيک همب ايت لمه تيدق ممفو ميمفرناکن جنجين ايت.

سلمانا دالم مکاتب اي بوله مغاوسها دان برکواس اتس هرت يغاد دالم تاغنش دغن منجوال اتو مبلي اتو ميواکن اتو سباکين دالم فرکارا منجاري کاونتوغن تيدق دالم فرکارا يغ بوله ملواقبن فنداقتن سمرت بردرما اتو سباکين. واجب اتس فقهولو ممبري کموداهن اتو کلوغکارن اتس مکاتبش دغن سبارغ فرتولغن سفاي جفت اي مردهيک.

(1) تيمفوه يقرتنتو ايت دالم کتاب فقه معکوناکن فرکتان 'نجم' اصل معان بينتغ. مقصودل وقت اتو تيمفوه يغ معلوم دسيبي اورغ عرب فريکالا. بوله جوك نجم ايت دمکان دغن سولن اتو کورغ درفد ايت. ترسوت دالم باجوري جزء 2 موك 384.... وَفَضِيَّةٌ كَلَامُهُمْ صِحَّةُ الْكِتَابَةِ بِنَجْمَيْنِ فَصِيرَيْنِ كَسَاعَتَيْنِ وَهُوَ كَذَلِكَ..... اريش دفهم درفد فرکتان علماء صح کتاب ايت دغن دوا نجم يغ فنديق سمرت دوا جم ايتوله يقسبرد.

مُبْعَضْ

185 فرکتان مبعض ایت فچاهن درفد فرکتان 'مُبْعَضْ' معنای سبهاکین مقصودن دسینی یایت هم یقدمردھیکاکن سبهاکین سهاج سمرت دوا اورغ اتو لبیه برکوغسی میلک سئورغ همب دغن جالن بلی اتو ملالوی فساك. مك سئورغ درفد مرک مردھیکاکن حق فد همب ایت دان یغلائینق تیدق، جادی همب یغ سماجم این دئماکن 'مُبْعَضْ' یعنی همب سستغه مردھیک منوره نسبه. جیک یغ مردھیکاکن ایت سئورغ درفد دوا اورغ براتی سھاری ای مردھیک دان سھاری ای همب. اف اوسها دان فندافاتن فد هاری کیلیران مردھیک دیاله فوئ سندیری دان اف اوسها دان فندافاتن کیلیران فغھولول ترفولغ کفد فغھولول.

أُمُّ الْوَلَدِ

186 - فرکتان 'أُمُّ' ایت معنای امق دان فرکتان 'وَلَدِ' معنای انق. بیلا دکات ام الولد معنای امق انق دالم ایستیله اورغ عرب امق انق ایت کلران باکی جاریه تیدق بوله دکاتن فد استری.

افیل سسئورغ اد میلک همب جاریه سام اد دغن جالن تاون فراغ اتو دغن جالن بلی دان دستوبهین جاریه ایت اتو جاریه ایت مماسوقکن ذکر فغھولول کدالم فرجن دان کلوار مانی تیبا ۲ دغن سبب یغترسبوت جاریه ایت برانق سام اد انق ایت هیدوف اتو مانی اتو کوکور اد روف انق ادم مک جاریه ایت دئماکن 'ام الولد' اتو امق انق. کتیک ایت تیدقله بوله دجوال اتو دکادیکن اتو دهیپکن کفد اورغ لاین اتو سباکین دان تنفله مردھیکاا افکل مانی فغھولول ایت دکیرا درې هرت سبلوم دتولق هوتغ دان وصیه. والله أعلم بالصواب.

الحمد لله سمفی دسینی له سهاج تمتن فککل کتیک دان براخر کتاب ایدامن فننتوت فد مئهورایکن یغ کوسوت. یغداقت دان یغتردای سای فرسمبکن کفد انق بغسا. سای اورغ ملایو دان اورغ ۲ یغ تاهو ممباچ بهاس ملایو دغن لیغه کرنیا فرتولغن الله سبحانه وتعالی تفت فد هاری ثلاث 9 ذوالقعدة 1404 برسمان دغن 7 اوکس 1984 اخیرث سکالی لاکي سای موهن کفد الله سبحانه وتعالی بارغ افله کیران مئرنیاکن سای ددالم اوسها این اخلاص سمات ۲ کرانق دان مئرنیاکن سای دان سکلین ممبچان منفعه دغن فد هاری دان تمفت ۲ فرلیندوغن داخرة کلنق، کفداموله تمفت کامی ممتا دان کفداموله تمفت کامی منومفوکن هارافن یارب العالمین دان سنای سوداهی دغن دعا بکیمان دعا یغدرقمکن اوله الامام الرافعی ددالم کتابن برنام 'الْمَحَرَّر' دان دایکوت اوله

سُبْحَ عَطِيبٍ دَعْنُ كِتَابُ ۞ اَللّٰهُمَّ كَمَا خَتَمْنَا بِالْعِتْقِ كِتَابَنَا تَرْحُومًا تَغْنُو مِنَ النَّارِ رِقَابَنَا
وَاِنْ تُخَمِّلَ الْجَنَّةَ مَا بَيْنَنَا وَاَنْ تُسَهِّلَ عِنْدَ سُؤَالِ الْمَلَكَيْنِ جَوَابَنَا وَاِلَى رِضْوَانِكَ اِيَابَنَا
اَللّٰهُمَّ بِفَضْلِكَ خَوِّقْ رَجَاءَنَا وَلَا تُخَيِّبْ دُعَاءَنَا بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

مقصود واهي توهنكو سبكيماں كامى تمكزن كتاب كامى دغن باب مردهيك كامى
برهاف اغكو مردهيكائن كامى دغد نراك. كامى برهاف اغكو جاديكن شرك تمفت
كامى مئنف. كامى برهاف اغكو مودهكن سوال كدوا ملائكة كامى منجواب دان كغد
كرهضآن ائكهوله تمفت كفولائن كامى. واهي توهنكو تفتكنله هارفن كامى دان جاعزله
دتولق دغا كامى دغن بلس كسيهن مو واهي توهن يقامة مئسيهاني.

وَصَلَّى اللهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَاصْحَابِهِ وَآزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ وَاهْلِ بَيْتِهِ وَسَلَّمْ
تَسْلِيمًا كَثِيرًا إِلَى يَوْمِ الدِّينِ آمِينَ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

ڪندو غن ايدامن فسترت III

موك	
2	فرائض دان وصية
2	فترسكان
4	وارث لاکي ۲
4	ورث فرمفوان
5	ذوي الارحام
7	فرض
7	ليم اورغ ترحق منداقت 1/2
8	دوا اورغ ترحق منداقت 1/4
8	ساتو اورغ ترحق منداقت 1/8
8	امقت اورغ ترحق منداقت 2/3
9	دوا اورغ ترحق منداقت 1/3
10	توجه اورغ ترحق منداقت 1/6
10	الحجب
11	سيناراي وارث لاکي ۲ يفتردنديغ
12	سيناراي وارث فرمفوان يفتردنديغ
12	چارا مشيرا
14	العول
14	المناسقات
17	وصية
19	الاہاء
21	الوديعة
22	الوقف
24	الجنایات
27	الدية
30	القسامة
31	کنماره
31	حدود
32	حد زنا
34	حد مينوم اراق

35 حد منجوري
39 حد قاطع الطريق
40 الصيال
41 قتال البغاة
43 الردة
44 اورغ منيكلكن سمبيغ
45 الجهاد
47 غنيمه
48 مرت فيه
49 الجزية
51 السبق والرمى
52 الايمان والنذور
55 الاقضية والشهادات
57 قاضى دان تانا تزيين
61 الدعوى والبيئات
62 قتلوان بمارا
63 شرط سقى
65 الحقوق
68 ممردهيكاكن موب
69 ولاء
69 التدبير موب مُدْبِر
70 الكتاب موب مكاتب
71 موب مبعض
71 ام الولد